

153.23

น' ๑๔๓ ๘

๘.๓

สั่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

(๕)

ปริญญาโท

ของ

เสาวภา เอกอติศักดิ์

14 ต.ค. 2540

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ

เมษายน 2540

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๖๘๕๘๐

สั่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

บทคัดย่อ

ของ

เสาวภา เอกอติศักดิ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ

เมษายน 2540

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งบ่งชี้เกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีกับตัวแปร เพศ อายุ สติปัญญา และโครงสร้างครอบครัว 2) เปรียบเทียบสิ่งบ่งชี้เกี่ยวกับครอบครัวตามตัวแปร เพศ อายุ สติปัญญาและโครงสร้างครอบครัว 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งบ่งชี้และทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว 4) เปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวตามตัวแปร เพศ อายุ สติปัญญา และโครงสร้างครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นคนไทยที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี อายุระหว่าง 7-40 ปี ที่มีโครงสร้างครอบครัวสมบูรณ์ และครอบครัวไม่สมบูรณ์ จำนวน 240 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอนจากประชากร 17 อำเภอ สุ่มอย่างง่ายมา 3 อำเภอ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนตัว แบบสัมภาษณ์เพื่อวัดทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวสิ่งบ่งชี้เกี่ยวกับครอบครัว และระดับสติปัญญา ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-pc⁺

ผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้คือ

1. เพศมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสิ่งบ่งชี้เกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย และการอาศัยอยู่ร่วมกัน ส่วนสิ่งบ่งชี้ด้านชีวภาพ ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน และบทบาทครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับเพศ
2. อายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสิ่งบ่งชี้เกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ กฎหมาย ความรัก ความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทครอบครัว และการอาศัยอยู่ร่วมกัน
3. สติปัญญามีความสัมพันธ์ทางบวกกับสิ่งบ่งชี้เกี่ยวกับครอบครัว ชีวภาพ กฎหมาย ความรัก ความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทครอบครัว และการอาศัยอยู่ร่วมกัน
4. โครงสร้างครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสิ่งบ่งชี้เกี่ยวกับครอบครัว ด้านชีวภาพ การอาศัยอยู่ร่วมกัน ส่วนโครงสร้างครอบครัวไม่พบความสัมพันธ์กับสิ่งบ่งชี้เกี่ยวกับครอบครัว ด้านกฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน และบทบาทครอบครัว
5. กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมีคะแนนสิ่งบ่งชี้เกี่ยวกับครอบครัว กฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ และการทำกิจกรรมร่วมกัน สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย ส่วนสิ่งบ่งชี้เกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ บทบาทครอบครัว และการอาศัยอยู่ร่วมกัน เพศหญิงและเพศชายมีคะแนนสิ่งบ่งชี้ไม่แตกต่างกัน

6. กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน มีคะแนนสูงกับเกี่ยวกับครอบครัว ด้านชีวภาพ กฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทครอบครัว และการอาศัยอยู่ร่วมกัน แตกต่างกัน ดังนี้

6.1 ด้านชีวภาพ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี มีสูงกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ สูงสุด

6.2 ด้านกฎหมาย กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี มีคะแนนสูงกับเกี่ยวกับครอบครัว ด้านกฎหมายสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี และ 12-16 ปี ที่มีสูงกับเกี่ยวกับ ครอบครัวไม่แตกต่างกัน

6.3 ด้านความรักความเอาใจใส่ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี, 17-25 ปี และ 12-16 ปี มีคะแนนสูงกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านความรักความเอาใจใส่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี มีสูงกับด้านความรักความเอาใจใส่สูงกว่ากลุ่มอายุ 12-16 ปี

6.4 ด้านการทำกิจกรรมร่วมกัน กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี มีสูงกับด้านการทำ กิจกรรมร่วมกันสูงสุด แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี มีสูงกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านการทำกิจกรรม ร่วมกันไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี

6.5 ด้านบทบาทครอบครัว กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี มีสูงกับด้านบทบาท ครอบครัวสูงสุด

6.6 ด้านการอาศัยอยู่ร่วมกัน กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี มีสูงกับด้านการอาศัย อยู่ร่วมกันต่ำสุด

7. กลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นนามธรรมมีคะแนนสูงกับเกี่ยวกับครอบครัว ด้านกฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน และการอาศัยอยู่ร่วมกัน สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มี สติปัญญาขั้นรูปธรรม ส่วนสูงกับด้านบทบาทครอบครัว กลุ่มตัวอย่างมีสติปัญญาต่างกัน มีคะแนนสูงกับ ไม่แตกต่างกัน และกลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นรูปธรรมมีคะแนนสูงกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพสูง กว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นนามธรรม

8. กลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวที่สมบูรณ์ มีคะแนนสูงกับเกี่ยวกับครอบครัว ด้านกฎหมาย การอาศัยอยู่ร่วมกัน และการทำกิจกรรมร่วมกันสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวไม่สมบูรณ์ ส่วนสูงกับด้านชีวภาพ ความรักความเอาใจใส่และบทบาทครอบครัว กลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวต่างก็มีคะแนนสูงกับไม่แตกต่างกัน

9. สูงกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กัน

10. กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว ด้านความรักความเอาใจใส่ และบทบาทครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย แต่กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงและเพศชายมีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ กฎหมาย การอาศัยอยู่ร่วมกัน และทัศนคติโดยรวมไม่แตกต่างกัน

11. กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว ด้านกฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ บทบาทครอบครัว และทัศนคติโดยรวมแตกต่างกัน ดังนี้

11.1 ด้านกฎหมายและทัศนคติโดยรวม กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวสูงสุด

11.2 ด้านความรักความเอาใจใส่และบทบาทครอบครัว กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี มีทัศนคติสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี

ส่วนทัศนคติด้านชีวภาพ การทำกิจกรรมร่วมกัน กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างก็มีทัศนคติไม่แตกต่างกัน

12. กลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาชั้นนามธรรม มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว ด้านกฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ บทบาทครอบครัว และทัศนคติโดยรวมสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาชั้นรูปธรรม สำหรับทัศนคติด้านการทำกิจกรรมร่วมกัน กลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาต่างกัน มีทัศนคติไม่แตกต่างกัน ส่วนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ กลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาชั้นรูปธรรมมีทัศนคติสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาชั้นนามธรรม

13. กลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวสมบูรณ์ และโครงสร้างครอบครัวไม่สมบูรณ์ มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว ด้านชีวภาพ กฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทครอบครัว และทัศนคติโดยรวมไม่แตกต่างกัน

CONCEPTS AND ATTITUDES CONCERNING FAMILY OF THAI PEOPLE
IN CHANGWAT SURAT THANI

AN ABSTRACT

By

SAOWAPA AGADISARK

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Developmental Psychology
at Srinakharinwirot University

April 1997

The purposes of this research were to study 1) The relationship between sex, age, cognitive level, Structure of family and the concept of family of Thai people in Changwat Surat Thani, 2) To compare the concept of family according to difference in sex, age, cognitive level and structure of family 3) The relationship between concept and attitude of family and 4) To compare the attitude of family according to difference in sex, age, cognitive level and structure of family.

The sample consisted of 240 Thai citizens who were selected by multistage random sampling of person 7 to 40 years of age, intact and seperated family in Chamgwat Surat Thani. The instruments used in the study were interviewing questionnaires which measured personal background, attitude of family, concept of family and cognitive level. The data were analyzed by using the SPSS-pc⁺ (Statistical package for social science version 10)

The results were as follows :

1. Sex was positively correlated with the concept of family scores in the area of legal and coresidence. But sex was not correlated with the concept of family scores in the area of biology, affection, shared activites and family roles.

2. Age was positively correlated with the concept of family scores in the area of biology, legal, affection, shared activities, family roles and coresidence.

3. Cognitive level was positively correlated with the concept of family scores in the area of biology, legal, affection, shared activities, family roles and coresidence.

4. The structure of family was positively correlated with the concept of family scores in the area of biology and coresidence.

But the structure of family was not correlated with the concept of family scores in the area of legal, affection, shared activities and family roles.

5. Female sample had higher the concept of family scores in the area of legal, affection, shared activities than male sample. But female and male sample were not different in the concept of family scores in the area of biology, family roles and coresidence.

6. The sample varying with the ages were different in concept of family scores in the area of biology, legal, affection, shared activities, family roles and coresidence.

6.1. The area of biology : the sample of age 7-11 years old got the highest of concept of family scores.

6.2. The area of legal : the sample of age 26-40 years old got the highest of concept of family scores. But the sample of age 7-11 years old and the sample of age 12-16 years old were not different in the concept of family.

6.3. The area of affection : the sample of age 26-40 years, 17-25 years, and 12-16 years got the higher of concept of family scores than the sample of age 7-11 years. And the sample of age 26-40 years got the higher of concept of family scores than the sample of age 12-16 years.

6.4. The area of shared activities : the sample of age 12-16 years got the highest of concept of family scores. But the sample of age 12-16 years and 26-40 years were not different in the concept of family scores.

6.5. The area of family role : The sample of age 26-40 years got the highest of concept of family scores.

6.6. The area of coresidence : the sample of age 7-11 years got the lowest of concept of family scores.

7. The sample in formal operational stage got higher concept of family scores in the area of legal, affection, shared activities and coresidence than the ones in concrete operational stage. But the sample who were different in cognitive level were not different in concept of family scores in the area of family roles. The sample in concrete operational stage got higher concept of family scores in the area of biology than the ones in formal operational stage.

8. The sample in intact family got higher concept of family scores in the area of legal, coresidence and shared activities than the ones in seperated family. But the sample in intact and seperated family were not different in the concept of family scores in the area of biology, affection and family roles.

9. Concept and attitude of family were not correlated.

10. Female sample got higher attitude of family scores in the area of affection and family roles than male sample. But female and male were not different in attitude of family scores in the area of biology, legal, coresidence and total attitude.

11. The sample varying with the ages were different in attitude of family scores in the area of legal, effection and family roles, and total attitude.

11.1. The area of legal and total attitude : the sample of age 17-25 years old got the highest of attitude of family scores.

11.2. The area of affection and family roles : the sample of age 17-25 years old got higher attitude of affection and family roles than the other groups, and the ones of age 26-40 years old got higher attitude of affection and family roles than the ones of age 7-11 years old.

But the sample varying with ages were not different in the attitude of biology, shares activities.

12. The sample in formal operational stage got higher attitude of family scores in the area of legal, affection, family roles and total of attitude than the ones in concrete operational stage. But the sample who were different in cognitive level were not different in attitude of family scores in the area of share activities. The sample in concrete operational stage got higher attitude of family scores in the area of biology.

13. The sample in intact family and seperated family were not different in attitude of family scores in the area of biology, legal, effecttion, share activities, family roles and total attitude.

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(รศ.ดร.ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร)

..... กรรมการ
(ผศ.มยุรี กุลแพทย์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รศ.ดร.ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร)

..... กรรมการ
(ผศ.มยุรี กุลแพทย์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผศ.ประจักษ์ คำจิม)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ ๒๔ เดือน ๑๗ พ.ศ. ๒๕๔๐

ประกาศศุภณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน ศาสตรภัทร ประธานกรรมการ และผู้ช่วยศาสตราจารย์มยุรี กุลแพทย์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการให้ความรู้ ข้อเสนอแนะและการปรับปรุงแก้ไข จนสามารถทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประมต คำฉิม ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ ซึ่งได้ให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณดร.นิยะดา จิตต์จรัส ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ดันติผลาชีวะ อาจารย์อุษา ศรีจินดารัตน์ ที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือ ตลอดจนให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.จุติท นิวแมน สถาบันพัฒนามนุษย์และการศึกษา ครอบครัว มหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย ที่กรุณาอนุเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือ

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการสถานศึกษาและขอขอบคุณนักเรียน นักศึกษาที่ได้ให้ความร่วมมือสนับสนุนในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อนร่วมชั้นเรียนทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือในขณะศึกษา

ขอขอบคุณอาจารย์สุรภรณ์ อ้นสวน ที่กรุณาวิเคราะห์ข้อมูลตลอดจนให้คำแนะนำที่มีคุณค่าในการวิจัย

ท้ายที่สุดนี้ ขอโน้มระลึกถึงพระคุณของบิดา มารดาที่ให้การอบรมเลี้ยงดูมาอย่างดี ขอระลึกถึงพระคุณครู-อาจารย์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ต่าง ๆ ให้

เสาวภา เอกอดิศักดิ์

เมษายน 2540

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย	7
ความสำคัญของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	9
นิยามปฏิบัติการ	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
เอกสารทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับครอบครัว	17
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว	28
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสังคมกับครอบครัว	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคมกับครอบครัวตามตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ สติปัญญาและโครงสร้างของครอบครัว	42
เอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ	47
งานวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติต่อครอบครัว	52
สมมติฐานในการวิจัย	53
3 วิธีดำเนินการวิจัย	55
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	55
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	56
การหาคุณภาพเครื่องมือ	67

บทที่	หน้า
การเก็บรวบรวมข้อมูล	69
การวิเคราะห์ข้อมูล	69
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	71
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	71
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	71
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	72
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	112
จุดมุ่งหมายของการวิจัย	112
สมมติฐานในการวิจัย	112
วิธีดำเนินการวิจัย	113
การวิเคราะห์ข้อมูล	114
สรุปผลการวิจัย	115
อภิปรายผล	121
ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย	134
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	135
บรรณานุกรม	136
ภาคผนวก	145
ประวัติย่อของผู้วิจัย	175

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา	72
2	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวกับเพศของ กลุ่มตัวอย่าง	75
3	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวกับอายุของ กลุ่มตัวอย่าง	77
4	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวกับสติปัญญาของ กลุ่มตัวอย่าง	79
5	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวกับโครงสร้างครอบครัว ของกลุ่มตัวอย่าง	81
6	การเปรียบเทียบคะแนนของสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน..	84
7	การแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัว จำแนกตามระดับอายุ	85
8	การเปรียบเทียบความแปรปรวนของคะแนนสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุต่างกัน	86
9	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพเป็นรายฐาน กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน	87
10	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมายเป็นรายฐาน ในกลุ่มที่มีอายุต่างกัน	88
11	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านความรักความ เอาใจใส่เป็นรายฐานในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน	89
12	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านการทำกิจกรรม ร่วมกันเป็นรายฐานในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน	90

13	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสั่งกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านบทบาทครอบครัว เป็นรายคู่ในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน	91
14	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสั่งกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านการอาศัยอยู่ร่วมกัน เป็นรายคู่ในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน	92
15	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของสั่งกับเกี่ยวกับครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีสติปัญญาต่างกัน	93
16	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของสั่งกับเกี่ยวกับครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีโครงสร้างครอบครัวต่างกัน	94
17	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสั่งกับเกี่ยวกับครอบครัวและทัศนคติเกี่ยวกับ ครอบครัว	96
18	แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างสั่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์ระดับอายุ	98
19	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวระหว่างเพศชายและเพศหญิง ...	99
20	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์ระดับอายุ	100
21	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุต่างกัน	101
22	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมายเป็นรายคู่ ในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน	102
23	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านความรักความ เอาใจใส่เป็นรายคู่ในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน	103
24	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านทัศนคติเกี่ยวกับ ครอบครัวด้านบทบาทครอบครัวเป็นรายคู่ในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน	104

25	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวโดยรวมเป็นรายคู่ ในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน	105
26	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีสติปัญญาต่างกัน	106
27	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างที่มี โครงสร้างครอบครัวต่างกัน	108
28	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว จำแนกตามโครงสร้างครอบครัว	109
29	การเปรียบเทียบความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของ กลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวต่างกัน	110
30	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย ของกลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวต่างกันเป็นรายคู่.....	111

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

"การพัฒนาประเทศเป็นนโยบายหลักของรัฐบาลโดยกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-7 ซึ่งแต่ละแผนที่ผ่านมาจะเน้นที่ความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศ ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ประสบความสำเร็จอย่างสูงในการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่มีปัญหาสังคมทางด้านจิตใจและสถาบันครอบครัว ตลอดจนวัฒนธรรมตามมา ด้วยเหตุนี้การให้ความเอาใจใส่อย่างจริงจังต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านจิตใจ สังคมและวัฒนธรรม จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นต่อการมีเสถียรภาพของสังคมไทย และผลจากการลดอัตราการเพิ่มประชากรทำให้ครอบครัวมีขนาดเล็กลง มีผลให้ครอบครัวขยายเริ่มเสื่อมคลาย เกิดเป็นครอบครัวเดี่ยวหลายลักษณะ เช่น ครอบครัวในชนบทที่หัวหน้าครอบครัวอพยพไปทำงานในเมือง ทั้งผู้สูงอายุและเด็กไว้ข้างหลัง ส่วนครอบครัวในเมืองมีแนวโน้มที่จะมีหัวหน้าเพียงคนเดียวเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากอัตราการหย่าร้าง แยกกันอยู่มีเพิ่มมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงลักษณะโครงสร้างครอบครัวดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคมของสถาบันครอบครัวซึ่งเคยมีมาแต่เดิมต้องเปลี่ยนไปสู่ความเป็นเหตุเป็นผลทางเศรษฐกิจมากกว่าการดำเนินชีวิตตามประเพณี วัฒนธรรมและความเชื่อดั้งเดิม ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อความอบอุ่นในครอบครัว การดูแลเด็ก ผู้สูงอายุ และคุณภาพชีวิตของคนไทยหลายด้าน" (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2533 : 203 - 204) เมื่อแผนการพัฒนาเน้นหนักไปในด้านรุกทางเศรษฐกิจ โดยมิเป้าหมายหลักเพื่อเพิ่มอัตราการขยายตัวทางด้านการส่งออกและรายได้ของประชาชาติเป็นสำคัญ การพัฒนาด้านสังคมสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตจึงตกอยู่ในลักษณะที่ถูกรับ และเพื่อเป็นการลดผลกระทบการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีต่อสังคมในด้านปัญหาสิ่งแวดล้อม สังคมและคุณภาพชีวิต แนวความคิดในการวางแผนพัฒนาประเทศจึงจำเป็นต้องมุ่งเน้นที่ "การพัฒนาคนในเชิงรุก" มากขึ้น มีการเพิ่มศักยภาพของคนในการป้องกันและแก้ปัญหา โดยให้มีส่วนร่วมกระบวนการ

พัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ส่งผลดีต่อคนและสังคม ผลกระทบในทางลบต่อคุณภาพชีวิตให้น้อยที่สุด ครอบครัวจึงเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8. 2538 : 23)

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมแห่งแรกของชีวิตที่ผลิตประชากรขึ้นมาสำหรับสมาชิกของสังคมเป็นเครื่องชี้ความเจริญของสังคมและประเทศชาติ เป็นศูนย์กลางของสังคมในการปลูกฝังคุณธรรมทั้งมวลและเป็นแหล่งที่ทำให้คนเป็นคนอย่างสมบูรณ์ที่สุด (นิยม บุญมี. 2534 : 138) ครอบครัวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาพฤติกรรมและบุคลิกภาพของมนุษย์ (จรรยา สุวรรณทัต. 2513 : 199) ซึ่งการพัฒนาบุคลิกภาพจะสัมฤทธิ์ผลเพียงใดนั้นมิกำหนดมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ได้ก่ได้รับจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว (จรรยา สุวรรณทัต. 2516 : 66 - 67)

การอบรมเลี้ยงดูมีสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงลำดับแรกคือ พ่อแม่จะต้องให้ความรักความอบอุ่นเป็นที่พึ่ง บกป้องคุ้มครองที่เหมาะสม รวมทั้งความสม่ำเสมอที่ได้รับจากพ่อแม่จะสร้างความรู้สึกมั่นคงทางใจและความเชื่อมั่นในตนเอง (สุพัตรา เดชาดิวงส์ ณ อยุธยา. 2521 : 20) ทำให้เด็กตระหนักถึงคุณค่าของตน (สุนิตย์ แบนานบอน. 2528 : 11 - 12) ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของบุคลิกภาพที่ดีและความสำเร็จในชีวิต ทั้งนี้หมายถึงต้องประกอบเข้ากับการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้องเหมาะสมด้วย เพราะเด็กที่รู้สึกว่าเป็นที่รักของพ่อแม่จะกระทำสิ่งใดมักไม่ครุ่นคิดถึงผลที่อาจเกิดขึ้นว่าจะกระทบกระเทือนต่อบุคคลที่รักและเข้าใจตนหรือไม่ (จรรยา สุวรรณทัต. 2526 : 35) ตรงกันข้ามเด็กที่ขาดความรักความเอาใจใส่จากครอบครัว เมื่อเติบโตขึ้นก็มักจะมีปัญหาในการปรับตัวเข้ากับสังคม เพราะเด็กจะมีความรู้สึกโดดเดี่ยวและต้องผจญกับสิ่งแวดล้อมด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาที่ไม่สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข (นิยม บุญมี. 2534 : 26 - 27) มีงานวิจัยหลายเรื่องทั้งในและต่างประเทศยืนยันว่าการอบรมเลี้ยงดูเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อจิตใจและพฤติกรรมของเด็กถ้าผู้รับผิดชอบดูแลไม่ใช้เวลาใกล้ชิด ไม่รักและไม่เอาใจใส่ มีการลงโทษอย่างไม่สมเหตุผล จะทำให้เด็กมีปัญหาทางจิตและพฤติกรรมในระยะสั้นในช่วงที่เป็นเด็ก (Herzog and Sudial.

1973 : 141 - 231) เป็นเหตุก่อให้เกิดผลเสียต่อเนื่องในระยะยาวเมื่อเป็นผู้ใหญ่ได้มากกว่าสาเหตุอื่น ๆ งานวิจัยลักษณะครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิดเรื่องแรก ซึ่งศึกษาเยาวชนในสถานกักกัน ปรากฏว่า เด็กที่กระทำผิดร้อยละ 51 มาจากครอบครัวแตกแยก นับเป็นร้อยละสูงกว่ที่พบได้ในเยาวชนทั่วไปในขณะนั้นอยู่มาก (คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ. 2509) และจากการศึกษาของอรุณศรี อนันตรศิริชัย (2513 : 26 - 27) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเด็กที่มีปัญหาในโรงเรียนประถมศึกษาตอนปลายกับเด็กที่ไม่มีปัญหาโดยประเมินปริมาณการมีปัญหานักเรียนทางด้านการหนีเรียน ก้าวร้าว และฝ่าฝืนระเบียบ ผลปรากฏว่าร้อยละ 30 ของเด็กที่มีปัญหาเป็นเด็กที่บิดามารดาแยกกันหรือถึงแก่กรรม ในขณะที่เด็กไม่มีปัญหายู่นในครอบครัวแตกแยกเพียงร้อยละ 16 ขณะที่เก็บข้อมูล เด็กมีปัญหาอาศัยอยู่กับครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ถึงร้อยละ 38 แต่เด็กที่ไม่มีปัญหาอาศัยในครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์เพียงร้อยละ 20 เท่านั้น ส่วนงานวิจัยของ สุพิศ ศาสตราสิงห์ (ดวงเดือน พันธมนาวิน และคนอื่น ๆ. 2536 : 8 ; อ้างอิงมาจาก สุพิศ ศาสตราสิงห์. 2524) รายงานเกี่ยวกับเด็กที่มารับบริการจากศูนย์สุขภาพจิตในปี พ.ศ.2525 พบว่าเด็กที่มีปัญหาทางการเรียน ปัญหาความประพฤติ หรืออาการทางประสาท เป็นเด็กที่ขาดบิดามารดาและอยู่ในการอุปการะของผู้อื่นถึงร้อยละ 46 ของเด็กทั้งหมด เด็กที่มีปัญหาเหล่านี้เป็นกลุ่มที่ขาดทั้งบิดามารดามากกว่าสาเหตุอื่น จากการวิจัยในเมืองบอสตันได้ศึกษากลุ่มเยาวชนที่ยากจน (ดวงเดือน พันธมนาวิน และคนอื่น ๆ. 2536 : 6 ; อ้างอิงมาจาก Glueck and Glueck. 1962) พบว่าร้อยละ 61 ของเยาวชนอาชญากรรมมาจากครอบครัวที่ขาดบิดา ส่วนเยาวชนปกติที่ไม่มีปัญหาด้านความประพฤติ และมีอายุ เพศ ฐานะ และเชื้อชาติ ลักษณะเดียวกัน ปรากฏว่ามีเพียงร้อยละ 34 เท่านั้นที่ขาดบิดา

จากการประมวลผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้พบว่า เยาวชนจากครอบครัวที่แตกแยกหมายถึงการขาดบิดาหรือมารดาหรือขาดทั้งสองฝ่าย มักมีโอกาสที่จะเป็นผู้ที่มีปัญหาทางจิตและพฤติกรรมได้มากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวสมบูรณ์ เช่น เยาวชนอาชญากรรมและอาชญากรรมเป็นเยาวชนที่มีปัญหาทางการเรียนและทางความประพฤติ เป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตเสื่อม เป็นต้น อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างของครอบครัวกับปัญหาของเยาวชนที่พบนี้ จากงานวิจัยในช่วงหลังทำให้ความมั่นใจในผลลดลงไปบ้าง เพราะมีสาเหตุแทรกซ้อนที่อาจจะช่วยลดหรือขัดผลเสียจากการอยู่ในครอบครัวไม่สมบูรณ์ของเด็กได้ (ดวงเดือน พันธมนาวิน

และคนอื่น ๆ. 2536 : 9) และการที่บุคคลมีพฤติกรรมผิดปกติต่าง ๆ นั้น มีสาเหตุมาจากการได้รับประสบการณ์ตรงหรือได้รับผลกระทบกระเทือนใจ จากปัญหาในครอบครัวที่ทำให้บุคคลมีการปรับตัวในระดับที่แตกต่างกัน ทักษะติดต่อครอบครัวของแต่ละคนนั้นขึ้นอยู่กับระดับของการปรับตัว ดังนั้นบุคคลจึงมีทักษะติดต่อครอบครัวที่แตกต่างกัน (ซูซีฟ อ่อนโรคสูง. 2518 : 9) ดังผลการวิจัยเด็กกระทำความคิดที่ขึ้นศาลคดีเด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่เป็นเยาวชนชายอายุ 14-18 ปี ที่มีการศึกษาเพียงแค่ประถมศึกษาปีที่ 4-7 (สมจิต วัฒนขยายกร และคนอื่น ๆ. 2525) และอีกกลุ่มเป็นเด็กที่ทำผิดซ้ำและเคยถูกจับกุมแล้วเกิน 2 ครั้ง (อัคราพรรณ เทษะบุรณะ. 2524) ผลการวิจัยดังกล่าวนี้ พบว่าเด็กที่ทำผิดส่วนใหญ่เป็นเด็กที่ขาดความรักความเอาใจใส่จากครอบครัว บางครั้งถูกควบคุมมากแต่ได้รับความรักความอบอุ่นน้อย เด็กจึงมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อครอบครัวของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอามาโต (Amato. 1988 : 453 - 461) พบว่า คนที่มาจากครอบครัวไม่สมบูรณ์ มีทัศนคติต่อครอบครัวด้านลบ และ บูธ และไวท์ (Booth and White. 1984 : 85 - 94) พบว่า นักศึกษาที่มาจากครอบครัวไม่สมบูรณ์จะให้ความสนใจเพศตรงข้าม น้อยกว่านักศึกษาที่มาจากครอบครัวสมบูรณ์ จากการศึกษาค้นคว้าของนักจิตวิทยาดังที่กล่าวมาเห็นได้ว่าเด็กและเยาวชนมีสิ่งกีดขวางและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวอย่างนั้น น่าจะมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลังของครอบครัวคือความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบิดามารดา ซึ่งรวมถึงโครงสร้างของครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูด้วย

ปัจจุบันสังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเมือง อันเป็นผลของการเปลี่ยนแปลงจากระบบสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม มีการรับวัฒนธรรมตะวันตกและเทคโนโลยีใหม่ ๆ จากต่างประเทศเข้ามา เพื่อพัฒนาประเทศไทยให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมในอนาคต (NICS) การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ย่อมมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนทั้งในระดับสังคมและระดับครอบครัว (พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์. 2525 : 16) และมีผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวคือการเปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคมของสมาชิกภายในครอบครัว ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขนาดโครงสร้างของครอบครัวจากครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น เพื่อปรับสภาพความเป็นอยู่ให้เข้ากับสังคมเมือง (บุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. 2525 : 73) การเปลี่ยนแปลง

ดังกล่าวจะนำไปสู่สภาวะที่ขาดความมั่นคงเนื่องจากความสัมพันธ์ของสมาชิกเริ่มเห็นห่างออกจากกัน ทำให้ครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลได้ และมีผลทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านจิตใจ ความรัก ความอบอุ่น และความมั่นคงของครอบครัว การขาดคุณภาพของครอบครัว จึงอาจทำให้เกิดความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสโดยการแยกทาง หรือการหย่าร้างของคู่สมรสได้ในที่สุด ดังเห็นได้จากอัตราการหย่าร้างในสังคมไทยจากสถิติ ปี พ.ศ. 2535 มี 47,025 คู่ ปี พ.ศ. 2536 จำนวน 56,957 คู่ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2537) จากการสำรวจของมหาวิทยาลัยมหิดลในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน (2538 : 40) กล่าวว่า ระบุว่า มีอัตราหย่าร้างสูงขึ้นถึงร้อยละ 20 ในอนาคตครอบครัวไทยอาจถึงจุดวิกฤติ เพราะ อัตราการหย่าร้างอาจสูงถึงร้อยละ 30-40 นอกจากนี้การใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีมากขึ้น เช่น พ่อชกชิงลูก พี่ชกพี่น้อง มีประมาณร้อยละ 15 จากจำนวนประชากรทั้งหมด สุดท้าย ครอบครัวไทยอาจไม่ได้เป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ที่มีครบทั้งพ่อ แม่ ลูก ซึ่งเป็นจุดที่น่าเป็นห่วงมาก เมื่อ 20-30 ปีที่ผ่านมา ในประเทศอเมริกาโครงสร้างของครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก (Newman and others. 1993 : 951 ; citing Swerdlow Bridenthal, Kelly and Vine. 1989) คือ โครงสร้างของครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงเป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งเริ่มในช่วงปี 1950 เมอร์เซอร์ (Newman and others. 1993 : 951 ; citing Merseur. 1987) พบว่า ลักษณะของครอบครัวมีแบบต่าง ๆ เช่น การอยู่ร่วมกันโดยไม่แต่งงาน คู่หญิง-ชาย คู่เกย์ หรือคู่เลสเบียน คู่แต่งงาน และการมีบุตรอย่างอิสระ ส่วนการศึกษาของ นิวแมน (Newman and others. 1993 : 951 - 962) พบว่า อายุและระดับสติปัญญา มีผลต่อการให้เลี้ยงเกี่ยวกับครอบครัวด้านการหย่าร้าง โดยพบว่า ระดับสติปัญญาสามารถทำนายความเข้าใจในการหย่าร้างได้อย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้ เพียเจต์ (Piaget. 1928) ยังได้ศึกษาพบว่า สติปัญญามีความสัมพันธ์กับระดับอายุของเด็ก เพราะเด็กอายุ 7-8 ปี ใช้เกณฑ์การอยู่ร่วมกันเป็นเกณฑ์ในการให้ความหมายครอบครัว อายุ 9-10 ปี พิจารณาความผูกพันทางกายภาพและทางชีวภาพ และเด็กอายุ 11-12 ปี เน้นไปที่ความสัมพันธ์ทางชีวภาพ ซึ่งสนับสนุนผลการค้นพบของบุคคลต่าง ๆ

ที่พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนจะให้ความหมายครอบครัวในเชิงรูปธรรม เช่น เน้นการอยู่ร่วมกัน หรือบทบาทของสมาชิก เด็กอายุมากกว่าจะให้ความหมายครอบครัวในเชิงนามธรรม ซึ่งไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง เช่น ความรักความอบอุ่น (Camara. 1979 ; Fu, Goodwin, Sporakowki and Hinkle. 1987 ; Mccollum. 1981 ; So and Hodkin. 1987 ; Wedemeyer, Bickhard and Cooper. 1989) เวดเมเยอร์ และคนอื่น ๆ (Wedemeyer and others. 1989 : 341 - 345) ได้พบว่า ผู้หญิงได้คะแนนสูงกับสูงกว่าผู้ชายเกี่ยวกับการใช้เหตุผลในเรื่องเกี่ยวกับครอบครัว และงานวิจัยบางชิ้นอธิบายว่า ผู้หญิงใช้เกณฑ์ด้านความรักความผูกพันในการอธิบายความหมายคำว่าครอบครัวได้ดีกว่าผู้ชาย ซึ่งบอร์เดียน และคนอื่น ๆ (Bordium and others. 1990 : 33 - 34) ศึกษาพบว่า ทั้งอายุและเพศเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ครอบครัวของเด็ก เด็กผู้ชายอายุน้อยใช้เกณฑ์รูปธรรมในการกำหนดครอบครัว เด็กผู้หญิงอายุน้อยมีความคิดคล้ายกับเด็กผู้ชายที่อายุมากกว่า โดยใช้นามธรรมในการกำหนดครอบครัว และเด็กที่อายุมากทั้งหญิงและชายใช้เกณฑ์นามธรรม จากงานวิจัยดังที่กล่าวมาแล้วอาจสรุปได้ว่า อายุ เพศ ระดับสติปัญญา โครงสร้างของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับทัศนคติและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่และทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทย เปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวตามตัวแปร อายุ เพศ สติปัญญา และโครงสร้างของครอบครัว โดยงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วนั้นล้วนเป็นงานวิจัยของต่างประเทศทั้งสิ้น สำหรับประเทศไทยยังไม่มีใครศึกษาเกี่ยวกับเรื่องสิ่งที่และทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวมาก่อน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสิ่งที่และทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากด้านสังคมและเศรษฐกิจ สืบเนื่องมาจากเป็นจังหวัดมีแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำที่มีชื่อเสียงของประเทศ เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในด้านทำเลที่ตั้ง อีกทั้งมีทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดให้มีการลงทุนในจังหวัดนี้มาก การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านสภาพความเป็นอยู่ของประชากร และโครงสร้างของครอบครัวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาสถาบันครอบครัว อาจจะก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสิ่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี กับตัวแปรเพศ อายุ สติปัญญา และโครงสร้างของครอบครัว
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามตัวแปรเพศ อายุ สติปัญญาและโครงสร้างของครอบครัว
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยใน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
5. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามตัวแปรเพศ อายุ สติปัญญาและโครงสร้างของครอบครัว

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบถึงสิ่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของสิ่งกับและทัศนคติที่มีต่อครอบครัวของคนไทยใน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. ผลการวิจัยครั้งนี้จะใช้เป็นฐานข้อมูลทางสาขาจิตวิทยาพัฒนาการซึ่งเป็นประโยชน์ ต่อการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาด้านความเข้าใจในสิ่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว เพื่อการ นำไปปรับปรุงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในการพัฒนาครอบครัวและสังคม โดยเฉพาะ อย่างยิ่งถ้าผลการศึกษาพบว่า เด็กที่มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวในทางลบ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น ครู อาจารย์ ควรจะหาทางแก้ไขและพัฒนาทัศนคติของเด็กที่เกี่ยวกับครอบครัวให้ดีขึ้นหรือ พัฒนาทางสติปัญญาให้อยู่ในระดับนามธรรม เพื่อให้ความเข้าใจในสิ่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับ ครอบครัวทางบวกมากขึ้น และยังเป็นการส่งเสริมให้มีความสัมพันธ์และความมั่นคงของครอบครัว ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสรรค์สังคมโดยรวมต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร ประชากรของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียน นักศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ ที่ประกอบอาชีพและมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในปี 2538 ซึ่งมีอายุระหว่าง 7-40 ปี มีสถานภาพเป็นครอบครัวสมบูรณ์และครอบครัวไม่สมบูรณ์ โดยมีโครงสร้างครอบครัวแบบครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย จากประชากรทั้งหมด 17 อำเภอ

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียน นักศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ ที่ประกอบอาชีพและมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในปี 2538 ซึ่งมีอายุระหว่าง 7-40 ปี มีสถานภาพเป็นครอบครัวสมบูรณ์และครอบครัวไม่สมบูรณ์ โดยมีโครงสร้างครอบครัวแบบครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย โดยการสุ่มหลายขั้นตอนจากประชากรทั้งหมด 17 อำเภอ จำนวน 240 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 อายุ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มอายุ

3.1.1.1 7 - 11 ปี

3.1.1.2 12 - 16 ปี

3.1.1.3 17 - 25 ปี

3.1.1.4 26 - 40 ปี

3.1.2 เพศ แบ่งออกเป็น

3.1.2.1 เพศหญิง

3.1.2.2 เพศชาย

3.1.3 สติปัญญา แบ่งออกเป็น

3.1.3.1 ^๕ ข้นปฏิบัติการคิดแบบรูปธรรม

3.1.3.2 ^๕ ข้นปฏิบัติการคิดแบบนามธรรม

3.1.4 โครงสร้างของครอบครัว แบ่งออกเป็น

3.1.4.1 ครอบครัวสมบูรณ์ มีลักษณะเป็น

- 1) ครอบครัวเดี่ยว
- 2) ครอบครัวขยาย

3.1.4.2 ครอบครัวไม่สมบูรณ์ มีลักษณะเป็น

- 1) ครอบครัวเดี่ยว
- 2) ครอบครัวขยาย

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 สัมพันธ์เกี่ยวกับครอบครัว

3.2.2 ทศนคติเกี่ยวกับครอบครัว

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. นักเรียนระดับประถมศึกษา หมายถึง นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2538 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีอายุระหว่าง 7-11 ปี
2. นักเรียนระดับมัธยมศึกษา หมายถึง นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2538 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีอายุระหว่าง 12-16 ปี
3. นักศึกษาระดับอุดมศึกษา หมายถึง นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2538 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีอายุระหว่าง 17-25 ปี
4. ผู้ประกอบอาชีพ หมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ ที่ประกอบอาชีพ มีรายได้เป็นของตนเองและอาศัยอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีอายุระหว่าง 26-40 ปี
5. ครอบครัว หมายถึง กลุ่มของบุคคลที่สมาชิกมีความสัมพันธ์กันโดยสายเลือด การสมรสหรือการรับเป็นบุตรบุญธรรม สมาชิกอยู่รวมกันหรือแยกกัน หรือในบริเวณเดียวกัน มีความสัมพันธ์กันตามบทบาทและหน้าที่ เป็นสามีภรรยา บิดา มารดา ลูกชาย ลูกสาว พี่ น้อง ปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะมีปฏิสัมพันธ์กันในด้านความรัก ความ

เอาใจใส่ การอบรมสั่งสอน มีความเชื่อ มีกรอบวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของครอบครัวร่วมกัน

6. โครงสร้างของครอบครัว หมายถึง องค์ประกอบของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันภายในครอบครัว ซึ่งแบ่งออกได้โดยอาศัยเกณฑ์ 2 ลักษณะคือ

6.1 เกณฑ์จากรูปแบบของครอบครัว จะได้โครงสร้างของครอบครัวเดี่ยวและโครงสร้างของครอบครัวขยาย

6.2 เกณฑ์จากสถานภาพการสมรสของครอบครัว จะได้โครงสร้างของครอบครัวสมบูรณ์และโครงสร้างของครอบครัวไม่สมบูรณ์

7. ครอบครัวเดี่ยว หมายถึง ครอบครัวที่สมาชิกมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดที่สุด ประกอบด้วยสามี ภรรยา และบุตรเท่านั้น ที่อาศัยอยู่รวมในครัวเรือนเดียวกัน

8. ครอบครัวขยาย หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วยครอบครัวเดี่ยวและญาติทั้งด้านสามีหรือภรรยาอาศัยอยู่ด้วยกันในครัวเรือนเดียวกัน

9. ครอบครัวสมบูรณ์ หมายถึง ครอบครัวที่มีบิดา มารดา และบุตร อาศัยอยู่ด้วยกัน มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือดหรือทางกฎหมาย สมาชิกมีความผูกพันกันอย่างใกล้ชิด

10. ครอบครัวไม่สมบูรณ์ หมายถึง ครอบครัวที่มีเพียงบิดาหรือมารดา และบุตร อาศัยอยู่ด้วยกัน บิดาหรือมารดาเป็นผู้เลี้ยงดูบุตรแต่เพียงผู้เดียว

11. ครอบครัวสมบูรณ์ที่มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว หมายถึง ครอบครัวที่มีทั้งบิดา มารดา และบุตรอาศัยอยู่ด้วยกันในครัวเรือนเดียวกัน มีการดูแลเอาใจใส่และผูกพันกันอย่างใกล้ชิดระหว่างสมาชิกของครอบครัว

12. ครอบครัวสมบูรณ์ที่มีลักษณะครอบครัวขยาย หมายถึง ครอบครัวที่มีทั้งบิดา มารดา และบุตร รวมทั้งญาติฝ่ายบิดาหรือญาติฝ่ายมารดาอาศัยอยู่รวมกันในครัวเรือนเดียวกันหรือบริเวณเดียวกัน มีการดูแลเอาใจใส่และรักษาเครือญาติกันอย่างใกล้ชิดระหว่างสมาชิกของครอบครัว

13. ครอบครัวไม่สมบูรณ์ที่มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว หมายถึง ครอบครัวที่มีเพียงบิดาและบุตรอาศัยอยู่ด้วยกันหรือครอบครัวที่มีเพียงมารดาและบุตรอาศัยอยู่ด้วยกันเท่านั้น

14. ครอบครัวไม่สมบูรณ์ที่มีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย หมายถึง ครอบครัวที่มีเพียงบิดาและบุตรอาศัยอยู่ร่วมกันกับญาติโดยไม่มีมารดา หรือครอบครัวที่มีเพียงมารดาและบุตรอาศัยอยู่ร่วมกับญาติโดยไม่มีบิดา

นิยามปฏิบัติการ

1. **สติปัญญา** หมายถึง ความรู้ ความคิด ของแต่ละบุคคลซึ่งได้จากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและก่อให้เกิดการปรับตัว เพื่อให้ดำรงอยู่อย่างสมดุลในสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับดังนี้

1.1 **ขั้นก่อนปฏิบัติการหรือขั้นก่อนการคิดแบบเหตุผล** ขึ้นอยู่ในช่วงอายุประมาณ 2-7 ปี เด็กจะเลือกเรียนรู้ด้วยการฟังความในสิ่งต่าง ๆ ได้ครั้งละอย่างเดียว เรียนรู้คุณสมบัติของสิ่งของได้เฉพาะเมื่อสิ่งนั้นหยุดนิ่งหรือคงที่ และไม่สามารถคิดย้อนกลับได้

1.2 **ขั้นปฏิบัติการด้วยรูปธรรมหรือการคิดแบบเหตุผลเชิงรูปธรรม** ขึ้นอยู่ในช่วงอายุประมาณ 7-11 ปี เด็กขั้นนี้สามารถให้เหตุผลทางตรรกศาสตร์ในการแก้ปัญหาได้ แต่ลักษณะปัญหาต้องเป็นปัญหาที่เป็นรูปธรรม คือ ปัญหาที่มองเห็น จับต้องได้ ได้แก่ ปัญหาเรื่องการอนุรักษ์ การปฏิบัติการขั้นนี้ที่สำคัญก็คือปฏิบัติการแบบคิดย้อนกลับ ปฏิบัติการเกี่ยวกับการให้เหตุผลทางตรรกศาสตร์เชิงคณิตศาสตร์ ได้แก่ การจำแนกปริมาณ การจำแนกเชิงคุณภาพ การจำแนกกิจกรรมรวมประเภท กิจกรรมการเชื่อมโยง

1.3 **ขั้นปฏิบัติการด้วยนามธรรมหรือการคิดแบบเหตุผลเชิงนามธรรม** ขั้นนี้เป็นพัฒนาการขั้นสูงสุดของโครงสร้างทางสติปัญญา เริ่มตั้งแต่อายุประมาณ 12 ปี และเมื่ออายุประมาณ 15 ปี โครงสร้างจะพัฒนาถึงขีดสูงสุด เด็กสามารถปฏิบัติการทางตรรกศาสตร์ได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งมีผลให้สามารถแก้ปัญหาที่เป็นนามธรรมได้

สติปัญญาสามารถวัดได้จากแบบวัดที่ผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจากเครื่องมือวัด Cognitive Task ของ นิวแมน และคนอื่น ๆ (Newman and others. 1993 : 951 - 962) ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการอนุรักษ์มวลสาร 1 ชุด กิจกรรมการจัดรวมประเภท 2 ชุด กิจกรรม

การรวมโดยไม่มีค่านึงถึงอันดับ 1 ชุด และกิจกรรมการอนุมาน 2 ชุด แต่ละชุดมีรายละเอียด
การให้คะแนนดังนี้

1. กิจกรรมการอนุรักษ์มวลสาร (Conservation of Substance)

การอนุรักษ์มวลสาร หมายถึง การรู้และเข้าใจเกี่ยวกับความคงที่ของปริมาณมวลสาร
ในที่นี้คือดินน้ำมัน ไม่ว่าจะเปลี่ยนรูปไปเป็นลักษณะใดก็ตามก็ยังคงมีปริมาณของดินน้ำมันอยู่เช่นเดิม
การสรุปว่าเท่ากันนั้นผู้ตอบต้องหาเหตุผลมาอ้างอิง ซึ่งเหตุผลที่ใช้ในการตอบนั้นจะมีอยู่ 3 ลักษณะ
ดังนี้

1.1 การให้เหตุผลแบบอิงลักษณะเดิม (Identity) หมายถึง การให้เหตุผล
ในลักษณะที่แสดงว่าของสองสิ่งยังคงเท่ากัน เด็กจะให้เหตุผลว่าเพราะดินน้ำมัน 2 ก้อนเท่ากัน
จะนำมาปั้นเป็นรูปอะไรก็ต้องเท่ากัน หรือเพราะเราไม่ได้เอาดินน้ำมันเพิ่มเข้าไปหรือเอาดิน
น้ำมันออก

1.2 การให้เหตุผลแบบทดแทน (Compensation) เด็กจะให้เหตุผลว่า
ดินน้ำมันก่อนที่เป็นรูปสี่กรอกมีขนาดเล็กแต่ยาว ส่วนก่อนที่เป็นรูปกลมสั้นแต่ใหญ่กว่าจึงมี
เนื้อดินน้ำมันเท่ากัน

1.3 การให้เหตุผลแบบคิดทวนกลับ (Reversibility) เด็กจะให้เหตุผล
เช่น ถ้าเราเปลี่ยนดินน้ำมันรูปสี่กรอกให้เป็นรูปกลม ก็จะได้ดินน้ำมัน 2 ก้อนเท่ากัน

เกณฑ์การให้คะแนน

1. คะแนนการอนุรักษ์ในการเปลี่ยนรูปแต่ละครั้ง และการคาดคะเนถ้าทำถูก
หรือตอบได้ถูกต้องได้คะแนน 1 คะแนน และถ้าตอบผิดได้ 0 คะแนน

2. คะแนนการอธิบาย ถ้าอธิบายเหตุผลจากการเปลี่ยนรูปในแต่ละครั้งได้ถูกต้อง
ตามแบบการให้เหตุผลแบบใดแบบหนึ่งในทั้ง 3 แบบดังกล่าวมาแล้วได้คะแนน 1 คะแนน และถ้า
ตอบผิดไปจากนี้หรือไม่สามารถอธิบายได้ ได้คะแนน 0 คะแนน

2. กิจกรรมการรวมประเภท (Class Inclusion)

การรวมประเภท หมายถึง การมองเห็นความสัมพันธ์ของวัตถุและเข้าใจความสัมพันธ์
ระหว่างการจำแนกประเภท และการจำแนกรวมทั้งหมด

เกณฑ์การให้คะแนน

- 2 คะแนน เมื่อตอบถูกและอธิบายได้ชัดเจน
- 1 คะแนน เมื่อตอบถูกและอธิบายไม่ถูก
- 0 คะแนน เมื่อตอบผิดและอธิบายผิด

3. กิจกรรมการนํารวมโดยคำนึงถึงลำดับ (Combinatorial Task)

การนํารวมโดยไม่คำนึงถึงลำดับ หมายถึง การมองเห็นความสัมพันธ์ของปัญหา และสามารถใช้หลักตรรกศาสตร์นํามาแก้ปัญหาต่าง ๆ ในลักษณะบูรณาการได้

เกณฑ์การให้คะแนน

- 2 คะแนน เมื่อสามารถทำได้อย่างเป็นระบบ
- 1 คะแนน เมื่อสามารถทำได้แต่ไม่เป็นระบบ
- 0 คะแนน เมื่อทำผิด

4. กิจกรรมการอนุมาน (Deductive Reasoning Task)

การอนุมาน หมายถึง การเข้าใจปัญหาที่เกี่ยวกับการสมมุติต่าง ๆ และสามารถให้เหตุผลโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการสมมุติ โดยใช้หลักเหตุผลทางตรรกศาสตร์เป็นอิสระจากเนื้อหา

แบบวัดกิจกรรมอนุมานนี้เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นโดยเสนอปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ใช้เนื้อหาที่คุ้นเคย กลุ่มตัวอย่างถูกกระตุ้นให้ตัดสินใจในการตอบโดยใช้หลักการทางตรรกศาสตร์

เกณฑ์การให้คะแนน

- 2 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการเข้าใจหลักตรรกศาสตร์
- 1 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการเข้าใจหลักตรรกศาสตร์เพียงบางส่วน
- 0 คะแนน เมื่อคำตอบแสดงว่าไม่เข้าใจในหลักตรรกศาสตร์

2. สัมพันธ์เกี่ยวกับครอบครัว หมายถึง ความคิด ความเข้าใจของบุคคลเกี่ยวกับครอบครัวที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ทำให้สามารถบอกความสัมพันธ์และสรุปรูปแบบสำคัญของครอบครัวได้ว่ามีลักษณะอย่างไร ประกอบด้วยองค์ประกอบใดบ้าง องค์ประกอบต่าง ๆ สัมพันธ์กันอย่างไร ซึ่งสัมพัทธ์นี้เป็นพื้นฐานของทัศนคติที่จะนำไปสู่พฤติกรรมของบุคคลต่อไป

สังกัดเกี่ยวกับครอบครัวนี้วัดได้จากแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากเครื่องมือของ นิวแมน และคนอื่น ๆ (Newman and others. 1993 : 951 - 962) ลักษณะแบบสัมภาษณ์ เป็นสถานการณ์ที่สร้างขึ้นเกี่ยวกับครอบครัว โดยเสนอกลุ่มคนตามสถานการณ์แล้วให้กลุ่มตัวอย่าง พิจารณาว่า กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้เป็นครอบครัวหรือไม่ พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลในการตอบว่าทำไม จึงคิดเช่นนั้น นักอธิบายเหตุผลในการตอบว่าทำไมจึงคิดเช่นนั้นมาตรวจสอบและจัดกลุ่มคำตอบ ตามแนวความคิดเกี่ยวกับครอบครัว โดยยึดตามเกณฑ์ในการกำหนดสังกัดเกี่ยวกับครอบครัว 6 เกณฑ์ คือ

1. เกณฑ์ทางชีวภาพหรือความสัมพันธ์ทางสายเลือด (Biological) หมายถึง การให้ความหมายครอบครัว โดยยึดกลุ่มคนที่มีความผูกพันกันทางสายเลือด คือ ความสัมพันธ์ระหว่าง บิดา มารดา บุตร นั่นคือ บิดากับบุตร และมารดากับบุตร จึงเกี่ยวพันกันทางสายเลือด

2. เกณฑ์ทางกฎหมาย (Legal) หมายถึง การให้ความหมายครอบครัว โดยยึด ครอบครัวที่ชายหญิงจดทะเบียนสมรสอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งจะครอบคลุมถึงบุตร และ บุตรบุญธรรม นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของบิดามารดา สามี ภรรยา และบุตร ที่มีต่อกันและกำหนดสิทธิในการรับมรดกทางกฎหมาย

3. เกณฑ์ความรักความเอาใจใส่ของครอบครัว (Affective) หมายถึง การให้ความหมายครอบครัว โดยยึดกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันบนพื้นฐานของความรักความเอาใจใส่ ให้ความรักความอบอุ่นและความเอาใจใส่แก่สมาชิก มีความปรารถนาดีต่อกัน มีความห่วงใยซึ่งกันและกัน เลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนเพื่อให้มีชีวิตที่ดีตามบรรทัดฐานของสังคม

4. เกณฑ์การอาศัยอยู่ร่วมกันของครอบครัว (Coresidence) หมายถึง การให้ความหมายครอบครัว โดยยึดกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด สนใจต่อทุกข์สุขซึ่งกันและกัน รวมทั้งปรารถนาดีต่อกัน ไม่ว่าจะเป็นการอาศัยอยู่ร่วมกันด้วยหน้าที่หรือด้วยความสมัครใจ คนเหล่านี้ได้พบพบาพเหมือนสมาชิกในครอบครัวโดยที่คนกลุ่มนี้อาจเกี่ยวหรือไม่เกี่ยวพันทางสายเลือดหรือทางกฎหมาย เช่น สตรีที่ยังไม่ได้แต่งงานอยู่ร่วมกันในครอบครัวเดียวกันกับเพื่อน ๆ และยอมรับซึ่งกันและกันว่าเป็นครอบครัวเดียวกัน

5. เกณฑ์การทำกิจกรรมร่วมกัน หมายถึง การให้ความหมายครอบครัวโดยยึดเกณฑ์ การทำกิจกรรมและประเพณีวัฒนธรรมร่วมกันของครอบครัว (Shared Activities)

คือกลุ่มคนที่ร่วมมือกันในงานกิจกรรมส่วนรวมของครอบครัว ซึ่งกิจกรรมนั้นจะนำไปสู่ความผูกพัน ความอบอุ่นและความสามัคคีของสมาชิกและทำให้ครอบครัวเกิดความมั่นคง เช่น การช่วยเหลือ ดูแลรับผิดชอบกิจกรรมในบ้าน การร่วมรับประทานอาหารมือเป็นด้วยกัน การเล่นกีฬา การไปพักผ่อน การไปเยี่ยมญาติผู้ใหญ่ การร่วมกิจกรรมประเพณี วัฒนธรรมตามเทศกาล

6. เกณฑ์บทบาทของครอบครัว (Family Roles) หมายถึง การให้ความหมาย ครอบครัว โดยยึดการที่สมาชิกของครอบครัวปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับตำแหน่งที่ได้รับ รับผิดชอบ บทบาทของตนที่มีต่อสมาชิกคนอื่นในบ้านให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานและความคาดหวังของสังคม เพื่อให้สนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคนได้ เช่น บิดา มารดา มีหน้าที่เลี้ยงดูบุตร ภรรยา มีหน้าที่ช่วยเหลือสามีดูแลความเรียบร้อยภายในบ้าน

คำตอบ เป็นครอบครัว ๖ รหัส 1

คำตอบ ไม่เป็นครอบครัว ๖ รหัส 2

การพิจารณา การให้เหตุผลในการอธิบายคำตอบด้วยการให้รหัสดังนี้

รหัส 1 เมื่อให้เหตุผลเกี่ยวกับครอบครัวที่ได้นิยามไว้ตามเกณฑ์ชีวภาพ

รหัส 2 เมื่อให้เหตุผลเกี่ยวกับครอบครัวที่ได้นิยามไว้ตามเกณฑ์กฎหมาย

รหัส 3 เมื่อให้เหตุผลเกี่ยวกับครอบครัวที่ได้นิยามไว้ตามเกณฑ์ความรักความ
เอาใจใส่

รหัส 4 เมื่อให้เหตุผลเกี่ยวกับครอบครัวที่ได้นิยามไว้ตามเกณฑ์การทากิจกรรม
ร่วมกัน

รหัส 5 เมื่อให้เหตุผลเกี่ยวกับครอบครัวที่ได้นิยามไว้ตามเกณฑ์บทบาทครอบครัว

รหัส 6 เมื่อให้เหตุผลเกี่ยวกับครอบครัวที่ได้นิยามไว้ตามเกณฑ์การอาศัยอยู่
ร่วมกัน

3. ทักษะคิดเกี่ยวกับครอบครัว หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อ สมาชิกของครอบครัวในเรื่องความสัมพันธ์ทางสายเลือดหรือทางชีวภาพ ความสัมพันธ์ทาง กฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทากิจกรรมร่วมกัน และบทบาทของครอบครัว ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามทัศนคติที่มีต่อครอบครัว ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 40 ข้อ

ลักษณะแบบสัมภาษณ์เพื่อวัดทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 หน่วย จาก "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" จนถึง "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" เป็นข้อความที่มีความหมายทางบวก 24 ข้อ และมีความหมายทางลบ 16 ข้อ การให้คะแนนข้อความทางบวกให้ 5, 4, 3, 2 และ 1 คะแนน ข้อความที่มีความหมายลบ ให้คะแนนตรงกันข้ามกับความหมายทางบวก คือให้ 1, 2, 3, 4 และ 5 ผู้ตอบที่ได้คะแนนจากแบบสัมภาษณ์สูงแสดงว่ามีทัศนคติในเชิงเห็นด้วยเกี่ยวกับครอบครัวด้านต่าง ๆ มากกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

เกณฑ์การตัดสินทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวมีดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 คะแนน หมายถึง ทัศนคติในด้านเชิงเห็นด้วยเกี่ยวกับครอบครัวด้านต่างๆ ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 คะแนน หมายถึง ทัศนคติในด้านเชิงเห็นด้วยเกี่ยวกับครอบครัวด้านต่างๆ ค่อนข้างน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 คะแนน หมายถึง ทัศนคติในด้านเชิงเห็นด้วยเกี่ยวกับครอบครัวด้านต่างๆ ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 คะแนน หมายถึง ทัศนคติในด้านเชิงเห็นด้วยเกี่ยวกับครอบครัวด้านต่างๆ ปานกลางค่อนข้างมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 คะแนน หมายถึง ทัศนคติในด้านเชิงเห็นด้วยเกี่ยวกับครอบครัวด้านต่างๆ ในระดับมาก

ส่วนในการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว ผู้วิจัยใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม (X) เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มดังนี้

ถ้าได้คะแนนน้อยกว่า $\bar{X} - 1 \text{ S.D.}$ แสดงว่ามีทัศนคติในเชิงเห็นด้วยเกี่ยวกับครอบครัวด้านต่างๆ น้อย

ถ้าได้คะแนนอยู่ระหว่าง $\bar{X} \pm 1 \text{ S.D.}$ แสดงว่ามีทัศนคติในเชิงเห็นด้วยเกี่ยวกับครอบครัวด้านต่างๆ ปานกลาง

ถ้าได้คะแนนมากกว่า $\bar{X} + 1 \text{ S.D.}$ แสดงว่ามีทัศนคติในเชิงเห็นด้วยเกี่ยวกับครอบครัวด้านต่างๆ มาก

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเกี่ยวกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวตามตัวแปรอายุ เพศ ระดับสติปัญญา และโครงสร้างของครอบครัว และทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการศึกษา เรียงลำดับในการนำเสนอด้วยหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสังคมเกี่ยวกับครอบครัว
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคมเกี่ยวกับครอบครัวตามตัวแปรพื้นฐาน ได้แก่ อายุ เพศ สติปัญญา และโครงสร้างของครอบครัว
5. เอกสารและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ
6. งานวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติต่อครอบครัว

เอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับครอบครัว

ความหมายของครอบครัว

เบอร์เกสส์ และล็อก (สุชุม ศรีบุรินทร์. 2535 : 119 ; อ้างอิงมาจาก Burgess and Lock. n.d.) ได้ให้ความหมายของครอบครัวว่า คือ กลุ่มบุคคลที่อยู่รวมกัน โดยการสมรส สายเลือด หรือการรับเอาคนอื่นเป็นบุตรบุญธรรม สร้างครอบครัวใหม่ มีการปะทะสังสรรค์และการติดต่อซึ่งกันและกันบนบทบาทอันเป็นที่ยอมรับกันทางสังคม เป็นสามี ภรรยา มารดาและบิดา บุตรและธิดา เป็นพี่น้องชายและน้องหญิง สร้างและรักษาวัฒนธรรมอย่างเดียวกัน

สนธิ สมัการ (2519 : 8) ได้ให้ความหมายว่า ครอบครัว ได้แก่ กลุ่มญาติสนิทกลุ่มหนึ่งซึ่งอยู่ร่วมหลังคาบ้านเดียวกันหรืออยู่ในบริเวณรั้วเดียวกัน ในกรณีที่มีบ้านมากกว่าหนึ่งหลัง ตามปกติแล้วครอบครัวย่อมทาทาน้ำที่เบื้องต้นที่จำเป็นต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์

ไพฑูรย์ เครือแก้ว (2518 : 106) ได้ให้ความหมายว่า ครอบครัวเป็นสถาบันมูลฐานและสถาบันแรกในประวัติศาสตร์ของวิวัฒนาการมนุษยชาติ กลุ่มคนที่ประกอบด้วยสมาชิกของครอบครัวนั้น มีลักษณะเป็นกลุ่มปฐมนิคม ซึ่งแต่ละคนมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอย่างแน่นแฟ้นเกี่ยวโยงซึ่งกันและกันประดุจสายใยแมงมุม ครอบครัวประกอบด้วยบุคคลต่างเพศตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีความสัมพันธ์ทางเพศซึ่งกันและกัน และมีข้อผูกพันที่จะให้ความสัมพันธ์ทางเพศที่มีต่อกันนั้นเป็นไปด้วยความแน่นอนและมีระยะเวลายาวนานพอที่จะทำให้เกิดมีบุตรธิดาด้วยกันได้ นอกจากนี้จะต้องมีข้อตกลงทางเศรษฐกิจและสังคมพอที่จะเลี้ยงดูบุตรและธิดาให้มีโอกาสเติบโตขึ้นมาได้

✓ สุพิตรา สุภาพ (2518 : 23) ได้ให้ความหมายว่า ครอบครัวประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีความสัมพันธ์ทางเพศด้วยการเป็นสามีภรรยา โดยการมีลูกหรือไม่ก็ได้

ราชบัณฑิตยสถาน (2526 : 165) ได้อธิบายความหมายของครอบครัวว่า "ผู้ร่วมครัวเรือนคือ สามี ภรรยา และบุตร" และได้พิจารณาความหมายครอบครัวในแง่ต่าง ๆ ดังนี้

1. ในแง่ชีววิทยา ครอบครัว หมายถึงกลุ่มคนที่เกี่ยวพันกันทางสายโลหิต เช่น ชายหญิง เมื่อทำการสมรสกันก็จะเกิดบุตร โดยการปฏิสนธิระหว่างอสุจิของบิดากับไข่ของมารดา ความผูกพันทางสายโลหิต กรรมพันธุ์ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ของพ่อแม่ ก็จะถ่ายทอดโดยสายโลหิตหรือจะนำกรรมพันธุ์มาสู่บุตร

2. ในแง่กฎหมาย ครอบครัวหมายถึงชายหญิง เมื่อทำการสมรสกันแล้วจะต้องมีการจดทะเบียนสมรสให้ถูกต้องตามกฎหมาย และบุตรที่จะเกิดจากสายเลือดของพ่อแม่จะเป็นบุตรที่ถูกต้องตามกฎหมาย บุตรมีสิทธิได้รับมรดกจากบิดามารดา ถ้าไม่มีบุตรผู้สืบสายโลหิตขึ้นไปหรือลงมาโดยตรงหรือที่จะทะเบียนเป็นบุตรบุญธรรม ก็นับว่าเป็นครอบครัวเดียวกันตามกฎหมาย

3. ในแง่เศรษฐกิจ ครอบครัว หมายถึง บุคคลที่ใช้จ่ายเงินในงบประมาณของรายได้ ครอบครัวอันเดียวกันจากเงินงบประมาณเดียวกันที่ทำการสมรสกันแล้วแยกบ้านไปอยู่ต่างหาก แต่มีพันธะ

ทางศีลธรรมที่จะต้องเลี้ยงน้องคือ ส่งเสียให้เงินน้องเล่าเรียน เช่นนี้นับว่าใช้จ่ายจากงบเดียวกัน และเป็นครอบครัวเดียวกัน

4. ในแง่สังคม ครอบครัวคือกลุ่มคนที่รวมอยู่ในบ้านเดียวกัน อาจเกี่ยวหรือไม่เกี่ยว พันทางสายโลหิตหรือทางกฎหมาย แต่มีปฏิริยาสัมพันธ์กันในด้านความรักความเอื้ออาทร เอาใจใส่ต่อกัน มีความปรารถนาดีต่อกัน เช่น ลูกของลูกจ้างอยู่ในบ้านเดียวกัน เจ้าของบ้านเลี้ยงดูให้ความเอาใจใส่ให้ความรักก็นับว่าเด็กคนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวในแง่สังคม ความสัมพันธ์นั้นอาจจะแน่นแฟ้น มั่นคงหรือไม่กระชับ สั่นคลอนหรือร้าวราน แต่ไม่ถึงกับแตกแยกก็ยังนับว่าเป็นครอบครัว (ทวิวัฒน์ ธนาคม. 2524 : 86 - 87) และในแง่สังคมวิทยา ครอบครัวคือสถาบันพื้นฐานทางสังคมที่สำคัญใกล้ชิดกับการเปลี่ยนแปลงสภาพในสถาบันอื่น ๆ (เดือนใจ อินทุสม. 2517 : 1)

เบอร์เกสส์ และล็อก (ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ. 2533 : 51 - 60 ; อ้างอิงมาจาก Burgess and Lock. n.d.) ได้ให้ความหมายของครอบครัวว่าจะต้องมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ครอบครัวประกอบด้วยบุคคลที่มารวมกันโดยการสมรสหรือความผูกพันทางสายเลือดหรือการมีบุตรบุญธรรม การแต่งงานแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา เป็นความผูกพันต่อเนื่องทางสายเลือดหรือทางชีววิทยา ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ และลูก ส่วนบุตรบุญธรรมนั้นมิได้เกิดจากความสัมพันธ์ทางชีววิทยา หากเกิดความสัมพันธ์ตามกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ซึ่งสังคมกำหนดขึ้น
2. สมาชิกของครอบครัวเหล่านี้อยู่ร่วมกันภายในครัวเรือนเดียวกัน หรือในบางครั้งก็แยกกันไปอยู่ต่างหาก สมัยโบราณครอบครัวหนึ่งจะมีสมาชิก 3-4-5 ชั่วอายุคน ปัจจุบันขนาดของครอบครัวเล็กลงมาก จะประกอบด้วยสมาชิกคือ สามี ภรรยา และบุตร 1-3 คน หรือบางครอบครัวไม่มีบุตรเลย ขนาดของครอบครัวในสังคมปัจจุบันจะเล็กหรือใหญ่ขึ้นอยู่กับนโยบายการวางแผนครอบครัวของสังคมนั้น ๆ เช่น สังคมไทยมีนโยบายให้มีบุตร 2-3 คน สังคโปร์ 2 คน และสาธารณรัฐประชาชนจีน 1 คน เป็นต้น

3. ครอบครัวเป็นหน่วยของการติดต่อโต้ตอบระหว่างบุคคล เช่น พ่อ แม่ ลูก พี่น้อง ญาติ โดยสังคมกำหนดหน้าที่ บทบาทของสมาชิกแต่ละครอบครัวไว้ ซึ่งขึ้นอยู่กับประเพณี วัฒนธรรม

ของสังคมนั้น ๆ ซึ่งหมายความว่า ไม่ใช่เพียงแค่ต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำ แต่ต่างคนจะต้องมีปฏิริยารัดตอบสัมพันธ์กัน เป็นต้นว่าการเอาใจใส่ต่อกัน รักกัน จิตใจผูกพันกัน เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน อบรมสั่งสอนกัน

4. ครอบครัวถ่ายทอดธรรมาวัตรธรรม สมาชิกในครอบครัวจะถ่ายทอดและรักษารูปแบบของการประพฤติปฏิบัติต่อกัน ระหว่างพ่อ แม่ ลูก และญาติพี่น้อง ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญยิ่งในการสร้างคนให้เป็นมนุษย์ที่ก่อปรด้วยวัฒนธรรมประจำชาติ นั้น ๆ มรดกของสังคมจะอยู่รอดได้ก็ต้องอาศัยพลังจากพ่อแม่ช่วยอบรมสั่งสอนลูกโดยถ่ายทอดวัฒนธรรมทางด้านจิตใจและวัตถุให้แก่สมาชิกในครอบครัว

เมื่อพิจารณาความหมายของครอบครัวดังกล่าว สรุปได้ว่า ครอบครัว หมายถึงกลุ่มบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่มาอยู่ร่วมกันโดยการสมรส ด้วยความผูกพันทางสายเลือดหรือความผูกพันอื่น ๆ ซึ่งจะอยู่ร่วมกันในครัวเรือนเดียวกันหรือแยกกันอยู่ก็ได้ และสมาชิกทุกคนในครอบครัวจะมีปฏิริยาสัมพันธ์กันในด้านความรัก ความเอาใจใส่ มีจิตใจผูกพัน มีสถานภาพและบทบาทต่อกัน มีการอบรมดูแลความประพฤติดและถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้

โครงสร้างและลักษณะของครอบครัว

ครอบครัวในสังคมต่าง ๆ ย่อมมีโครงสร้างและลักษณะแตกต่างกันไป การจำแนกประเภทของครอบครัวจึงต้องอาศัยขนาด องค์ประกอบ และลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวมาเป็นเกณฑ์ โดยทั่วไปมักจำแนกครอบครัวแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ ครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยาย

1. ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) เป็นครอบครัวที่สมาชิกมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดที่สุด เป็นครอบครัวขนาดเล็กประกอบด้วยสามี ภรรยา และบุตรเท่านั้น ส่วนคนอื่น เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย น้า อา หลาน คนใช้ คนอาศัยไม่จัดอยู่ในครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวเดี่ยวเป็นลักษณะครอบครัวของสังคมชาวตะวันตก ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัวแต่ละคนจะมีอิสระในการดำเนินชีวิตของคนไม่หวังพึ่งพาอาศัยกันและกัน ครอบครัวเดี่ยวถือว่าสมาชิกผูกพันด้วยการสมรส

2. ครอบครัวขยาย (Extended Family) เป็นครอบครัวที่มีครอบครัวเดี่ยวหลาย ๆ ครอบครัวอยู่ด้วยกัน หรือเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ซึ่งประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่สามรุ่น (Generation) ขึ้นไป ซึ่งได้แก่ ปู่ ย่า หรือ ตา ยาย กับบิดา มารดาและบุตร หรือญาติพี่น้องอื่น ๆ อาศัยรวมกันหรือใกล้เคียงกัน หรือในอาณาบริเวณรั้วเดียวกัน ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัวนั้นจะมีผู้อาวุโสที่สุดเป็นหัวหน้าครอบครัว ดูแลความทุกข์สุข ดูแลความประพฤติ และควบคุมด้านเศรษฐกิจ ลักษณะของสมาชิกจะไม่มีอิสระเหมือนอย่างครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยายถือว่าสมาชิกมีความผูกพันด้วยสายเลือด

นิวแมน และคนอื่น ๆ (Newman and others. 1993 : 951 - 962) ได้แบ่งครอบครัวตามสภาพของการสมรสออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้

1. ครอบครัวสมบูรณ์ (Intact Family) หมายถึง ครอบครัวที่บิดามารดาและบุตรอาศัยอยู่ด้วยกัน มีความผูกพันกันทางสายเลือดหรือทางกฎหมาย โดยสมาชิกแต่ละคนมีความผูกพันกันอย่างใกล้ชิด สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมช่วยเหลือ มีส่วนให้และรับประสบการณ์จากกัน ซึ่งความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความสำคัญต่อชีวิตและสภาพจิตใจของเด็กเป็นอันมาก ทำให้เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมรอบตัวได้

2. ครอบครัวแยกกันอยู่หรือครอบครัวหย่าร้าง (Separated/Divorced) หมายถึง สภาพของครอบครัวที่มีเพียงบิดาหรือมารดาเพียงฝ่ายเดียว จะเป็นด้วยการหย่าร้าง การทอดทิ้ง หรือการแยกกันอยู่ก็ตาม นับว่าเป็นการสิ้นสุดของสภาพชีวิตสมรส และจะเป็นผลให้เด็กขาดการดูแลเอาใจใส่ไม่ได้รับความรักความอบอุ่น ความเห็นอกเห็นใจเท่าที่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน มีผลทำให้เด็กมีความรู้สึกที่ไม่ปลอดภัยรู้สึกถูกทอดทิ้งให้อยู่คนเดียวขาดผู้ที่จะ เป็นแบบอย่างของเด็ก

ความสำคัญของครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมหน่วยเล็กที่สุดแต่เป็นสถาบันที่มีความผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้นในทางสายโลหิตระหว่างสมาชิก เป็นสถาบันแรกของวิวัฒนาการของมนุษย์ เป็นสถาบันเดียวที่ให้การกำเนิดและทำหน้าที่วางรากฐานอันสำคัญแก่สถาบันอื่น ๆ ไม่มีสถาบันใด ๆ

ในสังคมจะพาพาให้ได้ดีแทนสถาบันครอบครัวได้ ครอบครัวจึงได้ปฏิบัติหน้าที่อันสำคัญหลายอย่างเพื่อสังคม เป็นต้นว่า เป็นผู้กำหนดบุคลิกลักษณะเฉพาะให้กับสมาชิกในครอบครัว สร้างความรู้สึกให้มีความรักความอบอุ่น ความผูกพันกันในระหว่างสมาชิกถ่ายทอดความรู้ในเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณี การนับถือศาสนา การมีค่านิยมที่เหมาะสม ความรู้สึกรับผิดชอบ รู้จักทำการงานอันเป็นพื้นฐานอาชีพ และสิ่งสำคัญอื่น ๆ อีกหลายอย่าง (นิยม บุญมี, 2520 : 30)

สุรพล ปธานวนิช (2534 : 3 - 6) ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของสถาบันครอบครัวในปัจจุบัน ซึ่งบทบาทและหน้าที่ของสามีภรรยาจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ บทบาทของภรรยาเปลี่ยนไปมากจากแต่เดิมเป็นแม่บ้านดูแลความเรียบร้อยของบ้าน เลี้ยงดูลูกอยู่กับบ้าน แต่ในปัจจุบันภรรยามีหน้าที่ช่วยเหลือหรือร่วมกันกับสามีในการหารายได้ ในการประกอบอาชีพเลี้ยงสมาชิกในครอบครัว ฉะนั้นภาระการดูแลลูก จะเป็นหน้าที่ของสถานที่เลี้ยงดูเด็ก และสถาบันการศึกษา หน้าที่เกี่ยวกับการประกอบอาหารเพื่อบริโภคในหมู่สมาชิกทุกวันนี้ก็เป็นเรื่องของการซื้ออาหารสำเร็จรูปหรืออาหารปิ่นโต ผลที่ตามมาก็คือ ความสัมพันธ์ในหมู่สมาชิกครอบครัวเริ่มห่างเหินขึ้น ความกดดันทางเศรษฐกิจในแง่มุมต่าง ๆ ถือเป็นสาเหตุสำคัญของการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ภายในครอบครัวทุกด้าน ขณะที่เวลาส่วนใหญ่ถูกใช้ไปเพื่อการดิ้นรนหาเลี้ยงปากท้อง ระยะเวลาที่พ่อ แม่ ลูกจะได้พบปะและใช้ชีวิตร่วมกันจนครอบครัวก็ลดน้อยลง ลูกเริ่มเรียกร้องความเป็นอิสระที่จะกำหนดชะตาชีวิตตนเองมากขึ้น และเป็นเหตุให้ความพึงพาระหว่างกันไม่สำคัญเหมือนที่เคยเป็นมาในอดีต การแยกตัวออกเป็นครอบครัวใหม่ที่เป็นอิสระเป็นที่นิยมมากขึ้น สิ่งที่เป็นรูปธรรมซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ลดความเหนียวแน่นลงเห็นจะ ได้แก่ อัตราการหย่าร้าง ซึ่งในระยะหลังมีแนวโน้มสูงขึ้น ปรากฏการณ์นี้พบเห็นได้หลาย ๆ ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย

วงจรชีวิตครอบครัว (Family Cycle)

วงจรชีวิตครอบครัว หมายถึง ครอบครัวทุกครอบครัวมีจุดเริ่มเพิ่มจำนวนสมาชิก ต่อมาสมาชิกลดลงและในที่สุดครอบครัวแรกเริ่มจะสลายไป บุคคลในครอบครัวเกิดขึ้นเติบโต

แล้วเข้าไปสู่ระยะที่เสื่อมลงและค่อยสลายหายไปจนที่สุด มักมีคำถามเกิดขึ้นว่าวงจรชีวิตของครอบครัวจะพอเทียบเคียงได้กับวงจรชีวิตทางด้านชีววิทยาหรือไม่ คงจะต้องตอบว่าไม่ได้ เพราะครอบครัวไม่ได้เป็นอินทรีย์ (Organism) และไม่ได้มีตัวกำหนดแบบฉบับชีวิตซึ่งเข้มงวดที่เทียบได้กับระบบการดูดซึมในตัวบุคคล ขั้นตอนของวงจรชีวิตครอบครัวไม่ได้แสดงลำดับขั้นตอนที่สามารถกำหนดได้ก่อนอย่างเข้มงวด เฉกเช่นเดียวกับระบบทางชีววิทยา เวลากล่าวถึงวงจรชีวิตครอบครัว จึงเป็นการกล่าวในแง่ของการอธิบายความคล้ายคลึงบางอย่างกับวงจรชีวิตทางด้านอินทรีย์ของบุคคลเท่านั้น ซึ่งประโยชน์ของความเข้าใจสิ่งนี้เกี่ยวกับวงจรชีวิตครอบครัว แสดงถึงคุณลักษณะของครอบครัวที่เริ่มต้นคือเริ่มเมื่อมีการแต่งงาน ครอบครัวเมื่อเกิดแล้วโดยปกติจะเข้าไปอยู่ในระยะการเติบโต เช่นเดียวกับเมื่อเด็กเกิดแล้วก็เติบโต ขั้นสำคัญที่เรียกว่าขั้นลดจำนวนสมาชิก (Contracting Stage) จะมาถึงเมื่อเด็กเข้าสู่ภาวะแล้วก็จะจากครอบครัวของพ่อแม่เริ่มชีวิตที่เป็นอิสระคือ การมีคู่ของตัวเอง กลายเป็นคู่สามีภรรยาซึ่งถ้าไม่เจ็บตายหรือเป็นอะไรไปเสียก่อน งานนั้นปลายก็จะอยู่ล้าพังเป็นคู่ตายายต่อไป แต่ถ้าคู่ของสามีภรรยานั้นเสียชีวิตก็จะถือว่าเป็นอันเสร็จสิ้นวงจรชีวิตครอบครัวนั้น

รุจา พูลพิบูลย์ (Phuphibul. 1990 : 122 - 139) ได้กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงของครอบครัวในช่วงเวลาที่ต่างกันของชีวิตสมรส ซึ่งแนวคิดนี้ได้ใช้เป็นกรอบอ้างอิงทางสังคมวิทยา (Sociological Frame of Reference) ที่ช่วยให้เราสามารถทราบกลุ่มของลักษณะที่เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของชีวิตครอบครัวที่มีผลต่อพฤติกรรมบุคคล และปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัว ขณะที่วงจรชีวิตครอบครัวเปลี่ยนไป ตัวอย่างเช่น จากขั้นที่แต่งงานใหม่ ๆ ไปสู่ขั้นของการดูแลลูก สมาชิกครอบครัวที่เป็นผู้ใหญ่แล้วก็ต้องปรับขยายบทบาทของตัวจากที่เคยเป็นแต่สามีภรรยามาเป็นคู่สมรสและพ่อแม่ ความคาดหวังในบทบาทของคู่สมรสทั้งสองคนจากสังคมก็จะเปลี่ยนไป มีทักษะใหม่ ๆ ที่จะต้องเรียนรู้เกิดขึ้น รวมทั้งทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ ที่จะต้องพัฒนาอย่างถูกต้องเหมาะสม ชีวิตของคู่สมรสจะเกิดการเปลี่ยนแปลงสำคัญขณะที่ครอบครัวก้าวไปสู่ขั้นใหม่ของวงจรชีวิตครอบครัว สถานภาพของวงจรชีวิตครอบครัวจึงเป็นตัวแปรสำคัญซึ่งอธิบายสิ่งบังคับและความคาดหวังต่าง ๆ ของปฏิสัมพันธ์ครอบครัวในขอบข่ายที่กว้างขวาง ตัวอย่างเช่น การปรับบทบาทใหม่เมื่อคู่สมรสกลายเป็นพ่อแม่จัดเป็นขั้นหนึ่งในกระบวนการต่อเนื่องที่มีการบังคับให้มีการเปลี่ยนแปลงบทบาททุกขั้นตอนของวงจรชีวิตครอบครัว จึงไม่อาจ

กล่าวได้ว่า ขึ้นใจสำคัญกว่าหรือสำคัญมากที่สุด แต่ละขั้นตอนของวงจรชีวิตครอบครัวบังคับทำให้บุคคลต้องมีการปรับตัวใหม่อยู่เสมอ โดยเฉพาะในบทบาทต่าง ๆ ของสมาชิก การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ขั้นต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นถ้าพ่อแม่และลูกจะต้องกระตือรือร้นให้สอดคล้องต่อความมุ่งหวังซึ่งมีต่อกันและกัน และตั้งความมุ่งหวังในการกระตือรือร้นให้สอดคล้องกับสถานภาพวงจรชีวิตครอบครัวด้วย

งานวิจัยส่วนมากที่ศึกษาถึงประโยชน์ของสิ่งกับวงจรชีวิตครอบครัวที่มีต่อการเข้าใจและพยากรณ์พฤติกรรมมนุษย์ เช่น รายได้และนิสัยการใช้จ่ายเงินของครอบครัว พบว่า มีความสัมพันธ์น้อยกับขนาดของครอบครัว แต่มีความสัมพันธ์กันขึ้นของวงจรชีวิตครอบครัวที่ถูกกำหนด โดยอายุของบุตรคนสุดท้ายและบุตรคนแรก และจากการวิจัยที่พบว่าภรรยาจะทำงานนอกบ้านหรือไม่หาจะมีความสัมพันธ์กันน้อยกับการอยู่หรือไม่อยู่ของบุตรและต่ออายุของบุตร การปรับระบบครอบครัวซึ่งพบว่ามีผลเมื่อเกิดการตายของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้น มีผลทางลบโดยทั่วไปไม่ต่อการปรับตัวในฝ่ายที่ยังอยู่และมีอายุมาก สถานภาพเป็นหม้ายสัมพันธ์โดยตรงกับมโนคติของตนเองว่าแก่และจะถูกปฏิบัติเป็นคนแก่โดยบุคคลอื่นในสังคม การศึกษาอย่างกว้างขวางในเรื่องการจัดทำให้สมาชิกของชุมชนมีบ้านของตนเองได้ใช้สถานภาพวงจรชีวิตครอบครัวเป็นตัวแปรที่อธิบาย เช่น การวิจัยที่พบว่าเมื่อมีการควบคุมรายได้ของครอบครัวแล้วพบว่า การเป็นเจ้าของบ้านจะเกิดขึ้นมากที่สุดเมื่อบุตรคนโตอายุ 16 ปี หรือมากกว่านั้น ครอบครัวเช่นนี้มักจะมีการขยายขยายและไม่ช้าก็ถึงระยะที่สมาชิกลดจำนวนลง และยังมีผลการวิจัยอื่นอีกที่พบว่า เนื้อที่ในที่อยู่อาศัยของครอบครัวซึ่งจะแตกต่างกันไปโดยขึ้นวงจรชีวิตครอบครัวในลักษณะที่ไม่ธรรมดา นั่นคือมีเนื้อที่น้อยในขั้นที่ครอบครัวกำลังมีลูกมากต่างจากตอนที่ลูกกำลังจะจากบ้านเพื่อไปแต่งงานและพ่อแม่อยู่โดยลำพัง นั่นคือในช่วงระยะเวลาที่ครอบครัวต้องการเนื้อที่มากให้แก่ลูก พ่อแม่ก็ไม่อยู่ในฐานะที่จะทำได้ และเมื่อทำได้ก็เกิดไม่จำเป็นเสียแล้ว ผลงานวิจัยต่าง ๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นความสำคัญของสถานภาพวงจรชีวิตครอบครัวในการช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมหลายอย่างของบุคคลในครอบครัวได้

เอเวอลีน ดูวัล (Ev-elyn Duvall, n.d.) นักสังคมวิทยาครอบครัวที่มีชื่อเสียง ได้ศึกษาขึ้นวงจรชีวิตครอบครัว โดยเน้นความสำคัญของวิธีการศึกษาแบบครอบครัวพัฒนา โดยใช้เกณฑ์ต่อไปนี้เพื่อแยกขึ้นวงจรชีวิตครอบครัว

1. การอยู่-ไม่อยู่ของเด็ก
2. อายุของลูกคนโตสุด (หัวปี)
3. ระดับชั้นเรียนในโรงเรียนของลูกคนโต
4. ผลรวมของอายุและปัจจัยสถานภาพของกลุ่มแต่งงาน

ทำให้ได้มา 8 ขั้นตอนของวงจรชีวิตครอบครัว คือ

- ขั้น 1 กลุ่มสมรส (ที่ไม่มีลูก)
- ขั้น 2 ครอบครัวที่กำลังมีลูก (ลูกคนโตอายุแรกเกิด - 30 เดือน)
- ขั้น 3 ครอบครัวที่มีลูกระยะปฐมวัย (ลูกคนโตอายุ 2 ปีครึ่ง - 6 ปี)
- ขั้น 4 ครอบครัวที่กำลังมีลูกอยู่ในวัยเรียน (ลูกคนโตอายุ 6 - 13 ปี)
- ขั้น 5 ครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่น (ลูกคนโตอายุ 13-20 ปี)
- ขั้น 6 ครอบครัวที่มีลักษณะเป็นศูนย์ส่งตัว (Launching Centers) (ลูกคนโต

จากไปจนถึงลูกคนสุดท้าย กำลังจากบ้าน)

- ขั้น 7 ครอบครัวในวัยกลางคน (Empty Nest) (ร้างนกที่ว่างเปล่าสู่การเกษียณ)
- ขั้น 8 ครอบครัวที่กำลังชรา (เกษียณสู่การตายของกลุ่มสมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง)

จะเห็นว่าภายในครอบครัวที่สมาชิกแต่ละคนกำลังมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันนั้น แต่ละคนก็จะพยายามได้มาซึ่งงานพัฒนาการเฉพาะบางอย่าง (Certain Development Tasks) การกิจหรืองานพัฒนานี้ก็คือ งานที่แสดงถึงความสำเร็จในการกระทำของบุคคล ซึ่งเป็นที่คาดหวังและยอมรับจากสังคมในช่วงอายุต่าง ๆ ของบุคคล

ประเด็นสำคัญสุดท้ายในส่วนนี้ก็คือ การหาวิธีการแบ่งวงจรชีวิตครอบครัวที่กำลังดำเนินอยู่นี้ให้เหมาะสมที่สุดกับเวลา และการขยายตัวของครอบครัว การหดตัวของครอบครัว และการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ ในครอบครัวที่เกิดขึ้น ความสามารถในการค้นหาวิธีการที่ได้ผลที่สุด อาจช่วยให้เราเกิดการหยั่งรู้ (Insight) ในเรื่องการทำงานหรือหน้าที่ภายในครอบครัว และเข้าใจวงจรชีวิตครอบครัวชัดเจนขึ้น ว่าได้พัฒนาจากขอบข่ายรอบตัวบุคคลในครอบครัว การเปลี่ยนแปลงทางวุฒิภาวะและกระบวนการพัฒนาทั้งทางกายและจิตใจ

สำหรับการวิจัยครอบครัวไทยที่เกี่ยวข้องกับด้านการอบรมเลี้ยงดูจากประสบการณ์ ผลการวิจัยในประเทศเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยครั้งที่ 1 จำนวน 351 เรื่อง ตั้งแต่อดีต

1. การอยู่-ไม่อยู่ของเด็ก
2. อายุของลูกคนโตสุด (หัวปี)
3. ระดับชั้นเรียนในโรงเรียนของลูกคนโต
4. ผลรวมของอายุและปัจจัยสถานภาพของคู่แต่งงาน

หากทำได้มา 8 ขั้นตอนของวงจรชีวิตครอบครัว คือ

- ขั้น 1 คู่สมรส (ที่ไม่มีลูก)
- ขั้น 2 ครอบครัวที่กำลังมีลูก (ลูกคนโตอายุแรกเกิด - 30 เดือน)
- ขั้น 3 ครอบครัวที่มีลูกระยะปฐมวัย (ลูกคนโตอายุ 2 ปีครึ่ง - 6 ปี)
- ขั้น 4 ครอบครัวที่กำลังมีลูกอยู่ในวัยเรียน (ลูกคนโตอายุ 6 - 13 ปี)
- ขั้น 5 ครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่น (ลูกคนโตอายุ 13-20 ปี)
- ขั้น 6 ครอบครัวที่มีลักษณะเป็นศูนย์ส่งตัว (Launching Centers) (ลูกคนโต

จากไปจนถึงลูกคนสุดท้าย กำลังจากบ้าน)

- ขั้น 7 ครอบครัวในวัยกลางคน (Empty Nest) (รังนกที่ว่างเปล่าสู่การเกษียณ)
- ขั้น 8 ครอบครัวที่กำลังชรา (เกษียณสู่การตายของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง)

จะเห็นได้ว่าภายในครอบครัวที่สมาชิกแต่ละคนกำลังมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันนั้น แต่ละคนก็จะพยายามได้มาซึ่งงานพัฒนาการเฉพาะบางอย่าง (Certain Development Tasks) การกิจหรืองานพัฒนานี้ก็คือ งานที่แสดงถึงความสำเร็จในการกระทำของบุคคล ซึ่งเป็นที่คาดหวังและยอมรับจากสังคมในช่วงอายุต่าง ๆ ของบุคคล

ประเด็นสำคัญสุดท้ายในส่วนนี้ก็คือ การหาวิธีการแบ่งวงจรชีวิตครอบครัวที่กำลังดำเนินอยู่นี้ให้เหมาะสมที่สุดกับเวลา และการขยายตัวของครอบครัว การหดตัวของครอบครัว และการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ ในครอบครัวที่เกิดขึ้น ความสามารถในการค้นหาวิธีการที่ได้ผลที่สุด อาจช่วยให้เราเกิดการหยั่งรู้ (Insight) ในเรื่องการทำงานหรือหน้าที่ภายในครอบครัว และเข้าใจวงจรชีวิตครอบครัวชัดเจนขึ้น ว่าได้พัฒนาจากขอบข่ายรอบตัวบุคคลในครอบครัว การเปลี่ยนแปลงทางวุฒิภาวะและกระบวนการพัฒนาทั้งทางกายและจิตใจ

สำหรับการวิจัยครอบครัวไทยที่เกี่ยวข้องกับด้านการอบรมเลี้ยงดูจากการประมวลผล การวิจัยในประเทศเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยครั้งที่ 1 จำนวน 351 เรื่อง ตั้งแต่อดีต

จนถึงปี พ.ศ. 2526 ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากโครงการพัฒนาสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและการประมวลสังเคราะห์ผลการวิจัยในประเทศเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยครั้งที่ 2 เป็นจำนวน 216 เรื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 จนถึงปี พ.ศ. 2533 รวมทั้งหมด 2 ครั้ง เป็นจำนวน 567 เรื่อง ได้สะท้อนให้เห็นภาพครอบครัวไทยที่ค่อย ๆ พัฒนาและเปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านโครงสร้างและความสัมพันธ์ภายในครอบครัว กล่าวคือ แต่เดิมครอบครัวไทยเป็นครอบครัวใหญ่ มีลักษณะเป็นครอบครัวขยายประกอบด้วยบุคคลอย่างน้อย 3 ช่วงอายุคน อยู่รวมกันเป็นครอบครัวเดียวกัน ผู้อาวุโสในบ้านได้รับการเคารพนับถืออย่างอนาทรจากลูกหลาน หรือผู้เยาว์น้อยกว่าก็ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่มีคุณค่าจากผู้อาวุโส หัวหน้าครอบครัวซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาย ทำหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัว ส่วนภรรยาก็ทำหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยในบ้าน ตลอดจนเศรษฐกิจในครอบครัว หน้าที่สำคัญคือการอบรมเลี้ยงดูลูก ความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกจึงมีมาก และใกล้ชิดมากกว่าพ่อกับลูก โดยเฉพาะเมื่อเด็กยังเล็ก แต่พอลูกเริ่มโตโดยเฉพาะลูกชายความใกล้ชิดระหว่างพ่อลูกจะมีมากขึ้น ลูกชายจะเรียนรู้จากต้นแบบที่ดีของพ่อผู้ซึ่งพยายามถ่ายทอดทักษะและความรู้ทางวิชาชีพต่าง ๆ ให้แก่ลูก ความกดดันจากปัจจัยภายนอกครอบครัวในอดีตนับว่ายังมีน้อย เสถียรภาพครอบครัวไทยจึงมีความมั่นคง แต่ถ้ามหากันปัจจุบันลักษณะโครงสร้างและความสัมพันธ์ในครอบครัวไทยค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นครอบครัวเดี่ยวซึ่งประกอบด้วยพ่อแม่ลูกและอาจมีผู้ช่วยในลักษณะที่เป็นพี่เลี้ยงหรือผู้ช่วยงานบ้านเพิ่มขึ้น ความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่ลูกลดน้อยลงตามลำดับ เนื่องจากพ่อแม่ต้องทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้ช่วยค้ำจุนครอบครัวเวลาที่เหลือให้กับลูกนอกจากเหลือน้อยแล้วยังถูกใช้อย่างไม่ถูกต้องหรือขาดคุณภาพกับลูก ทำให้เกิดภาวะเสี่ยงหลายประการในครอบครัวไทย ซึ่งทำให้เด็กไทยอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการเกิดพฤติกรรมที่สังคมไทยไม่พึงปรารถนาและไม่สามารถยอมรับได้มากขึ้น ทั้งเด็กและครอบครัวเกิดความเครียดโดยเฉพาะเด็กขาดต้นแบบที่ดีในการเรียนรู้ งานวิจัยล่าสุดเรื่องลักษณะทางจิตพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, งามตา วรินทร์านนท์ และคนอื่น ๆ. 2536) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติเป็นผู้สนับสนุน พบว่าในครอบครัวประเภทต่าง ๆ ในปัจจุบันซึ่งได้แก่ครอบครัวที่พ่อแม่อยู่อย่างปกติ ครอบครัวแตกแยกที่เด็กไม่ได้อยู่กับทั้งพ่อและแม่หรืออยู่

เฉพาะพ่อหรือเฉพาะแม่ซึ่งแต่งงานใหม่ และครอบครัวที่มีเฉพาะพ่อหรือแม่แต่โดยลำพังที่ดูแลลูกซึ่งนับวันจะมีมากขึ้น พบว่า ครอบครัวที่เรียกว่าครอบครัวปกติซึ่งมีพ่อแม่ลูกอยู่ด้วยกัน แต่ความสัมพันธ์ต่อกันระหว่างพ่อแม่ไม่เป็นไปอย่างปกติสุข ทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำวันมีผลเสียต่อจิตใจและพฤติกรรมของเด็กมากกว่าครอบครัวประเภทอื่น กล่าวคือ มีผลเสียต่อสุขภาพจิต และการปรับตัว ตลอดจนมีพฤติกรรมก้าวร้าวและมีความสัมพันธ์ที่วุ่นวายกับพี่น้อง

สรุปได้ว่าครอบครัวไทยในปัจจุบันเนื่องจากได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายด้านคือ ในด้านโครงสร้างจะเป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น และขณะเดียวกันในครอบครัวเดี่ยว ก็เริ่มมีการแตกแยกขาดความปรองดอง มีความเครียดทางจิตใจเพิ่มขึ้น ที่ปรึกษาสำคัญ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย เริ่มละลายหายไปหลายครอบครัว หน้าที่สำคัญที่ท่านเหล่านี้เคยกระทำการถ่ายทอดลักษณะทางจิตใจและวัฒนธรรมที่ติงามให้แก่ลูกหลานแปรเปลี่ยนไปเป็นช่วยทำหน้าที่แทนพ่อแม่แบบเป็นผู้ฝากเลี้ยง เวลาที่พ่อแม่จำเป็นต้องจากลูกมาเพื่อแสวงหางานทำนอกถิ่นที่อยู่ของตน ครอบครัวไทยในอนาคตเท่าที่เห็นจากแนวโน้มก็คือ ลักษณะครอบครัวเดี่ยวยังคงมีต่อไปและจะมีครอบครัวที่มีเฉพาะพ่อหรือแม่แต่โดยลำพังเลี้ยงดูรับผิดชอบลูกเพิ่มขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างแม่ลูกพ่อลูกจะเป็นลักษณะทางเดี่ยวมากกว่าสองทาง สามทาง สื่อต่าง ๆ และเทคโนโลยีที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตครอบครัวมีส่วนทำให้เกิดความลำบากต่อพ่อแม่ ในการควบคุมพฤติกรรมของเด็ก ทำให้ความสัมพันธ์ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพภายในครอบครัวลดน้อยลง การทำอะไรร่วมกันและคิดว่าร่วมกันลดลงทุกที แต่ถูกแทนที่ด้วยสื่อและสิ่งประดิษฐ์คิดค้นต่าง ๆ

ครอบครัวและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม

จากการศึกษาเรื่องทฤษฎีของกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม ปรากฏว่ามีนักทฤษฎีจำนวนมากได้ศึกษา ซึ่งอาจสรุปได้เป็น 2 แนวคิด ด้วยกันคือ

1. ทฤษฎีพฤติกรรม มีความคิดเกี่ยวกับเรื่องบทบาทของการได้รับประโยชน์และการเสียผลประโยชน์ของกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม สาธารณชนของทฤษฎีนี้ก็คือ เด็กจะ

เรียนรู้พฤติกรรมต่าง ๆ โดยปฏิบัติในแบบพฤติกรรมที่ยอมรับหรือมีการตอบสนองที่ดี ส่วนพฤติกรรมใดเป็นสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับหรือได้รับการลงโทษก็จะไม่ประพฤติปฏิบัติในสิ่งนั้นต่อไป เมื่อเป็นเช่นนี้พฤติกรรมจึงถูกกำหนดในรูปของการให้รางวัลหรือการลงโทษ เด็กจะเรียนรู้พฤติกรรมเหล่านี้จากสมาชิกคนอื่น ๆ ในสังคม โดยเฉพาะบิดามารดาว่าอะไรผิดว่าอะไรถูก และอะไรที่เหมาะสม (วัตสัน และลินแกรน. 1979 : 95 - 96)

2. ทฤษฎีตัวแบบ แนวคิดทฤษฎีนี้คือการเรียนรู้คือการลอกเลียนตามตัวแปรต่าง ๆ แบบดูรา และโรสส์ (Bandura and Ross. 1963) มีแนวความคิดว่าการถ่ายทอดทางสังคมเกิดจากการที่เด็กลอกเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ เนื้อหาของทฤษฎีนี้ถือว่ามีความสำคัญเท่า ๆ กับทฤษฎีว่าด้วยการให้รางวัลและการลงโทษ เช่น เด็กหญิงที่กำพร้ามารดา ทำให้เด็กคนนั้นไม่มีการดาเป็นตัวแทนในการลอกเลียน ทำให้มีปัญหาในการเรียนรู้พฤติกรรมที่เหมาะสมและถูกต้อง ดังนั้นทฤษฎีตัวแบบจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีตัวแบบ (Model) ของบทบาทที่เหมาะสมในกระบวนการถ่ายทอด

นอกจากทฤษฎีที่เกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม ซึ่งเป็นการอธิบายถึงความสำคัญของบิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดู และมีแนวความคิดว่าครอบครัวเป็นตัวเชื่อมหรือมีบทบาทในการถ่ายทอดทางสังคม เทอเนอร์ (พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์. 2525 ; อ้างอิงมาจาก Turnor. 1978) ยังได้ศึกษาพบว่า บุคคลมักจะกลมกลืนกับบทบาทของคนที่มีความสำคัญต่อเขาเป็นตัวกำหนดหรือยึดถือเป็นตัวแบบ ในที่นี้ผู้เป็นบุตรจะถือว่าบิดามารดาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อเขา ดังนั้นเขาจึงมีบทบาทกลมกลืนกับบิดามารดาของเขา โดยที่บุตรชายมักยึดถือบิดาเป็นตัวแทน ส่วนบุตรสาวก็จะยึดถือมารดาเป็นตัวแทน

งานวิจัยเกี่ยวกับครอบครัว

ดาร์รัตน์ โชติพันธุ์โสภณ (โสภณ ชมิถมันน์. 2534 : 86 ; อ้างอิงมาจาก ดาร์รัตน์ โชติพันธุ์โสภณ. 2528) ศึกษาปัจจัยที่กำหนดขนาดของครอบครัวในอุดมคติของวัยรุ่นโดยศึกษาขนาดของครอบครัวในอุดมคติความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจและสังคมกับขนาดของครอบครัวในอุดมคติ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นวัยรุ่น อายุ 15 -

20 ปี ที่ยังไม่สมรสในอำเภอพนัสนิคม จ.ชลบุรี จำนวน 420 คน สรุปผลดังนี้

1. วัยรุ่นต้องการมีขนาดครอบครัวในอุดมคติโดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.84 คน
2. ปัจจัยทางด้านเพศและการศึกษาของวัยรุ่น มีความสัมพันธ์กับขนาดของครอบครัวในอุดมคติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่วัยรุ่นชายมีขนาดครอบครัวในอุดมคติสูงกว่าวัยรุ่นหญิง และวัยรุ่นที่มีการศึกษาสูงขึ้นจะมีครอบครัวในอุดมคติเล็กลง นับว่าเป็นความสัมพันธ์ในทางลบ
3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการกำหนดขนาดครอบครัวในอุดมคติของวัยรุ่นที่ศึกษาครั้งนี้คือ การศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลรองลงมาคือ เพศ ซึ่งปัจจัยทั้งสองสามารถร่วมกันพยากรณ์ขนาดครอบครัวในอุดมคติของวัยรุ่นได้

เฮอร์ล็อก (Hurlock, 1964 : 661) ได้ศึกษาพบว่า พ่อ แม่ ที่ยอมรับเด็กคือให้ความรัก ความสนใจ และสร้างความรักความอบอุ่นให้เกิดขึ้นในบ้าน ผลที่ตามมาคือทำให้เด็กมีอารมณ์มั่นคง ร่าเริง สามารถเผชิญชีวิต มีความมั่นใจและปรับตัวได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับที่ นวลศรี เปาโรหิตย์ และคนอื่น ๆ (2520 : 197) กล่าวว่า ประสบการณ์ที่เด็กจะได้รับจากทางบ้านถือว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งกับการพัฒนาด้านบุคลิกภาพและการปรับตัวของเด็ก เด็กจะนำเอาสิ่งต่าง ๆ ที่ตนได้พบเห็นมาวิจารณ์และมาหาความเข้าใจกับบิดามารดาของเขาที่บ้าน ดังนั้นจึงจัดได้ว่าบ้านเป็นสถานุงูใจที่สำคัญในการศึกษาของเด็ก ตลอดจนความสามารถในด้านต่าง ๆ อีกด้วย บรรยากาศของบ้านจึงเป็นส่วนสำคัญของพัฒนาการ หากเด็กที่มาจากบ้านที่มีบรรยากาศดี เด็กจะมีความรู้สึกดี และปรับตัวได้ดีกับสังคมนอกบ้าน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ถ้าพ่อแม่ แสดงความรักใคร่และเอ็นดู เด็กจะมีความรู้สึกที่บ้านเป็นสถานที่ที่ตนสามารถพึ่งพาทางใจได้ตลอดเวลา แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าพ่อแม่แสดงอาการรังเกียจหรือไม่ต้องการเด็ก หรือมีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นทำให้เกิดความหวาดกลัวและมีชีวิตอยู่ด้วยความหวาดระแวง และเมื่อไปโรงเรียนเด็กก็จะไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ได้ทำให้เกิดปัญหาขัดแย้งทางใจนานาประการ

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วแสดงให้เห็นว่า เด็กที่มาจากครอบครัวสมบูรณ์ สมาชิกในครอบครัวช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความผูกพันกันด้วยความรัก ความเอาใจใส่ บรรยากาศที่อบอุ่น จะส่งผลต่อพัฒนาการทางกาย อารมณ์ สังคมของเด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข เด็กสามารถมีโลกทัศน์ที่กว้างไกล

เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับครอบครัววิกฤต

ความหมายวิกฤตการณ์ในครอบครัว

ความหมายของวิกฤตการณ์ในครอบครัวและประเภทของวิกฤตการณ์ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2493 ได้อธิบายศัพท์คำว่า "วิกฤต" ไว้ว่า เหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมหรือเปลี่ยนแปลงไปจากปกติหรือความเสื่อม ดังนั้นถ้าพิจารณาตามรูปศัพท์วิกฤตการณ์ในครอบครัว (Family Crisis) น่าจะหมายถึงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ภายในครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไปตามความผันแปรของวิถีทางการดำเนินชีวิตที่สมาชิกภายในครอบครัวต้องเผชิญกับภาวะที่โลกเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในขณะที่เดียวกันปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ ทางสังคมก็เพิ่มทวีคูณมากขึ้นจนสมาชิกของครอบครัวไม่สามารถจะปรับตัวหรือเตรียมที่จะรับสถานการณ์ได้อย่างระมัดระวัง เหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันหรือไม่ปรารถนาจะให้เกิดขึ้นก็อาจเกิดขึ้นภายในครอบครัว

ทวีริศม์ ธนาคม (2524 : 319 - 320) ได้ให้ความหมายของวิกฤตการณ์ในครอบครัวว่าเป็นเหตุการณ์ที่ครอบครัวมิได้คาดหวังหรือปรารถนาจะให้เกิดขึ้น สมาชิกของครอบครัวได้รับความกดดัน อับอายขายหน้าหรือไม่สามารถแก้ปัญหาได้เองในบางครั้ง โดยทั่วไปเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ขึ้นแล้ว ครอบครัวต้องปรับตัวใหม่ให้เข้ากับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ลักษณะของวิกฤตการณ์

ถ้าจะกล่าวว่าวิกฤตการณ์ในครอบครัวลักษณะใด ชนิดใด จะมีความรุนแรงหรือโชคร้ายที่สุดของชีวิตคู่สมรสนั้น คงไม่มีใครสามารถวินิจฉัยแน่นอนลงไปได้ นอกจากสถานการณ์สภาพแวดล้อมและลักษณะของปัญหาในแต่ละครอบครัวจะเผชิญด้วยตัวของตัวเอง วิกฤตการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นอาจรุนแรงหรือร้ายทราฐความรู้สึก ทาลายจิตใจและชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัวหนึ่ง แต่อาจจะไม่เป็นสิ่งรุนแรงหรือร้ายทราฐในอีกครอบครัวหนึ่ง

ก็อาจเป็นไปได้ ทั้งนี้เพราะความรุนแรงของวิกฤตการณ์ขึ้นอยู่กับบรรยากาศ ความสัมพันธ์ ความผูกพันอันดี ความใกล้ชิด ความอบอุ่นระหว่างสมาชิกที่มีวิถีทางของการใช้ชีวิตครอบครัว ร่วมกันอย่างแน่นแฟ้นมากมายเพียงใดอีกด้วย

วิกฤตการณ์ในครอบครัวมีมากมายหลายลักษณะ เช่น การแยกกันอยู่ชั่วคราว การไม่มีบุตร บุตรมีความผิดปกติ ความเจ็บป่วย การนอกใจของกลุ่มสมรส รายได้เปลี่ยนแปลง ค่าครองชีพเพิ่มขึ้น ความชราภาพ ความตาย การหย่าร้าง อุบัติเหตุก่อให้เกิดความพิการ และการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ ภายในครอบครัว แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะวิกฤตการณ์ในครอบครัวที่กลุ่มสมรสกระทบกระเทือนในด้านความรู้สึก ด้านจิตใจ ด้านความเป็นอยู่ และในด้านความสัมพันธ์อันเป็นปัญหาและเป็นภัยต่อครอบครัวซึ่งได้แก่วิกฤตการณ์ที่เป็นปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาความขัดแย้งภายในครอบครัว
2. ปัญหาการนอกใจของกลุ่มสมรส
3. ปัญหาการหย่าร้าง

จากปัญหาทั้ง 3 ลักษณะ ปัญหาการหย่าร้างถือว่าเป็นวิกฤตการณ์ของครอบครัวที่รุนแรง ทารุนจิตใจของกลุ่มสมรสทั้งสองฝ่าย และจะมีผลร้ายไปถึงลูกด้วย โดยเฉพาะสามีภรรยาที่เพิ่งหย่ากันใหม่ ๆ อาจจะทุกข์ทรมานใจเนื่องจากไม่สามารถจะปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ในสังคมได้

ความหมายของการหย่าร้าง

สุชา จันทน์เอม (2529 : 122) กล่าวถึงสภาพครอบครัวที่บิดามารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายไม่ได้อยู่ด้วยกัน จะเป็นด้วยการหย่าร้าง การทอดทิ้งหรือการแยกกันอยู่ก็ตาม จะเป็นผลให้เด็กขาดการดูแลเอาใจใส่ ไม่ได้รับความรักความอบอุ่น ความเห็นอกเห็นใจเหมือนกับบิดามารดาอยู่ด้วยกัน มีผลทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าไม่ปลอดภัย รู้สึกถูกทอดทิ้งให้อยู่โดดเดี่ยว ขาดผู้ที่จะเป็นแบบอย่างแก่เด็ก

ไพโรจน์ กัมพูสิริ (2534 : 55) กล่าวถึงสภาพของครอบครัวหย่าร้างไว้ว่า เป็นสภาพการสิ้นสุดลงของชีวิตสมรส อันเป็นวิธีการที่กฎหมายอนุญาตให้กลุ่มสมรสแยกทางกัน

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า ครอบครัวหย่าร้าง หมายถึง สภาพของครอบครัวที่มีการสิ้นสุดลงของสภาพชีวิตสมรสหรือการแยกทางกันของกลุ่มสมรส ทั้งนี้โดยมีการจดทะเบียนหย่าที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม และไม่ว่าจะด้วยสาเหตุใดจากสภาพครอบครัวหย่าร้างจะส่งผลต่อทั้งคู่หย่าร้างเองและจะส่งผลต่อปัญหาทางด้านสภาพจิตใจและพฤติกรรมของลูก

ผลกระทบของครอบครัวหย่าร้างที่มีต่อบุตร

เมื่อแต่งงานทุกคนย่อมหวังจะมีชีวิตสมรสที่ราบรื่นผาสุก และไม่ปรารถนาที่จะให้มีการหย่าร้างเกิดขึ้น แต่เมื่อคู่สมรสปรับตัวเข้ากันไม่ได้ก็อาจต้องหย่ากัน จึงนับเป็นวิกฤตการณ์อย่างหนึ่ง การหย่าร้างเป็นทางออกของกลุ่มสมรสที่ไร้สุข แต่เป็นความทุกข์สาหัสของบุตร ความทุกข์ของเด็กไม่เกี่ยวกับสภาพทางสังคมเท่าใด แต่เป็นเรื่องของจิตใจเด็กจะรู้สึกขาดที่พึ่ง ปัญหาของเด็กคือทว่าอย่างไรจึงจะทำให้สงบและยอมรับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น จดอย่าให้มีความว่ารุ่นาน้อยที่สุด (สมาคมเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2524 : 345 - 351) ในทัศนะของอัญชลี วงศ์ทางสวัสดิ์ (2531 : 31) ได้กล่าวว่า ชีวิตในครอบครัวนั้นความทุกข์ของสมาชิกคนใดคนหนึ่งจะมีผลกระทบกระเทือนต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวนั้นด้วย และอังกาบ กอศรีพร (2536 : 24) กล่าวถึงผลกระทบต่าง ๆ ที่ตามมานั้นมีมากมายหลายประการด้วยกัน เพราะช่วงระยะเวลาก่อนการแตกแยกหรือการหย่าขาดจากกันของกลุ่มสมรสนั้น เป็นช่วงระยะเวลาที่ตกอยู่ในลักษณะ "บ้านแตก" อย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะเป็นช่วงเวลาที่ครอบครัวประสบปัญหาต่าง ๆ เช่น การทะเลาะเบาะแว้งกัน การปรับตัวเข้าหากันไม่ได้ คู่สมรสจะเกิดความทรมาน ทูรันทุราย หงุดหงิด และหาทางแก้ไข แต่ในที่สุดก็ไม่อาจแก้ไขได้จึงต้องแยกทางกันนั่นเอง ผลกระทบที่ตามมานั้นมีผู้กล่าวไว้หลายด้านด้วยกัน

วิจิตรา วสุวานิช (2524 : 31) กล่าวถึงอิทธิพลของครอบครัวหย่าร้างต่อพัฒนาพฤติกรรมเด็กไว้ว่า การหย่าร้างของพ่อแม่ นับว่าเป็นผลร้ายต่อพัฒนาการทางด้านจิตใจของเด็กมากที่สุด เด็กจะเกิดความรู้สึกว่าเหว ไม่มั่นใจในตนเอง ไม่อยากอยู่บ้าน ชอบไปเล่นกับเพื่อนมากกว่า บางคนอาจจะเก็บตัวซึมเศร้า บางรายอาจจะกลายเป็นเด็กก้าวร้าว ชอบรุกรานผู้อื่น นอกจากนั้นแล้วเด็กจะเป็นคนไม่มั่นคง ไม่รักใคร่จริง และไม่คิดว่าใครจะรักเขาจริง ทั้งนี้เพราะเด็กไม่เคยเห็นใครเป็นแบบอย่างที่ดีมาตั้งแต่เด็กนั่นเอง

ณรังสีศักดิ์ ตะละกัญ (2526 : 46 - 48) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของครอบครัวต่อการพัฒนาบุคลิกภาพว่า ครอบครัวที่ไม่ลงรอยกันในชีวิตสมรส และบ้านแตก ผู้รับเคราะห์ที่แทนก็คือลูกนั่นเอง ซึ่งผลจากการที่พ่อแม่กระทบกระทั่งกันทุกวัน ๆ ละเล็กละน้อย จะทำรบกวนจิตใจเด็กมากกว่าการทะเลาะครั้งใหญ่ ๆ 1-2 ครั้ง ส่วนผลจากการหย่าร้างของพ่อแม่ พบว่า เด็กมีอาการซึม หงอยเหงา ว้าวุ่น คิดมากและมีปัญหาในการปรับตัว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจรรยา สุวรรณทัต (บุญวดี เพชรรัตน์. 2527 ; อ้างอิงมาจาก จรรยา สุวรรณทัต. 2510 : 19) ที่ชี้ให้เห็นว่า "ผลอันเกิดจากการหย่าร้างในครอบครัว จะกระทบกระเทือนต่อทัศนคติการมองดูโลกและชีวิตของเด็กเป็นอย่างมาก ในระยะแรก ๆ ผลอันนี้ดูคล้ายกับว่าไม่มีความสำคัญแต่อย่างใด แต่ต่อมาภายหลังอาจจะเป็นผลเสียต่อบุคลิกภาพของเด็กหลายอย่างมาก และเด็กที่ประสบจากการหย่าร้างของบิดา มารดา มักจะมีปัญหามากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีบิดา มารดาอยู่ด้วยกันอย่างปกติสุข" และยังสอดคล้องกับ วันทนีย์ วาสิกะสิน (2526 : 123 - 126) ซึ่งกล่าวถึงผลกระทบของการหย่าร้างของพ่อแม่ที่มีบุตรไว้ว่า การหย่าร้างไม่ว่าจะมาจากสาเหตุใด จะมีผลต่อเด็กในครอบครัวเสมอ โดยเฉพาะสภาวะก่อนการหย่าร้างของครอบครัว และการแต่งงานใหม่ของบิดาหรือมารดา จะมีปัญหาต่อบุคลิกภาพของเด็กมาก

พิคการ์ด (Pickard. 1989 : 2467-B) ได้ศึกษาความกลัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้างและครอบครัวที่สมรสใหม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุระหว่าง 6 - 11 ปี จำนวน 121 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้างซึ่งอยู่ในความดูแลของพ่อแม่เพียงคนเดียว มีความกลัวมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่สมรสใหม่ และเด็กที่มาจากครอบครัวสมบูรณ์

แพนสกาย (Pansky. 1990 3143-B) ได้ศึกษาบทบาททางเพศและการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง โดยทำการศึกษากับเด็กเกรด 2 และเกรด 3 จำนวน 139 คน เป็นเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง 56 คน และเด็กที่มาจากครอบครัวสมบูรณ์ 83 คน ผลการวิจัยพบว่า การหย่าร้างก่อให้เกิดความคับแค้นแก่เด็กเป็นอย่างมาก ซึ่งเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้างจะมีลักษณะดังนี้คือ มีความวิตกกังวล ก้าวร้าว และมีปัญหาทางด้านการเรียนมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวสมบูรณ์

จากเอกสารและแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า สภาพครอบครัวแยกกันอยู่หรือครอบครัวหย่าร้างจะด้วยสาเหตุใดก็ตาม ย่อมส่งผลกระทบต่อกระเทือนต่อบุตรอย่างแน่นอน ทั้งทางด้านพฤติกรรมและจิตใจ ซึ่งจะส่งผลกระทบระยะยาวต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กด้วย เด็กที่มาจากครอบครัว พ่อ แม่ หย่าร้างกัน มีแนวโน้มต่อการเสี่ยงที่จะมีปัญหาต่าง ๆ มากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวสมบูรณ์ ผลกระทบทางด้านจิตใจ เช่น การขาดความมั่นคงทางอารมณ์ รู้สึกปวดร้าวขมขื่น ขาดความมั่นคงปลอดภัย รู้สึกผิด ขาดความสุข รู้สึกโกรธแค้น สร้างสังกับเกี่ยวกับการกลับมาคืนดีกันของพ่อแม่ มีสังกับของครอบครัวตามประสบการณ์ที่ตนเองได้รับ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสังกับ

ทฤษฎีและแนวความคิดของสังกับ

นักจิตวิทยาและนักการศึกษา พยายามอธิบายว่าสังกับนั้นเกิดจากการรับรู้ (Perceive) สิ่งเร้าต่าง ๆ เข้าไป เมื่อรับรู้หลาย ๆ อย่างก็จะเข้าไปจัดจำพวกหรือกลั่นกรองในสมองเป็นสังกับ เมื่อไปพบสิ่งเร้าต่อไปอีก อาจจะตอบสนองสิ่งนั้น โดยเอาสังกับเดิมเป็นพื้นฐาน

ทฤษฎีสังกับที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีของ เพียเจต์ (Piaget)

แคร์รอล (Carroll, 1964 : 76 - 77) ได้รวบรวมทฤษฎีพัฒนาการทางสังกับของเพียเจต์ไว้เป็น 4 ลำดับขั้น ดังนี้

1. ขั้นรับรู้จากประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage) เกิดขึ้นในเด็กแรกเกิดจนถึง 2 ปี ขั้นนี้เป็นขั้นพื้นฐานของการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยอาศัยการเคลื่อนไหวและการสัมผัส
2. ขั้นปฏิบัติการด้วยญาณหยั่งรู้ (Preoperational Stage) เกิดขึ้นระหว่างช่วง 2-7 ปี เป็นขั้นที่เด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ บางอย่างมีความสัมพันธ์กัน แต่ไม่สามารถให้เหตุผลได้ตามหลักตรรกศาสตร์
3. ขั้นปฏิบัติการด้วยรูปธรรม (Concrete Operation Stage) อยู่ในช่วงชั้นอายุ 7-11 ปี เป็นขั้นที่เด็กสร้างสังกับในสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อนได้ สามารถแก้ปัญหาที่จะ

ต้องย้อนคิดกลับไปกลับมาได้ แต่ก็ เป็นความคิดที่ใช้เหตุผลทางตรรกศาสตร์เบื้องต้น โดยยัง จำเป็นต้องอาศัยสิ่งที่เป็นรูปธรรมช่วยในการคิด หรือคิดได้เมื่อมีวัตถุให้จัดกระทำอยู่ตรงหน้า

4. ขั้นปฏิบัติการด้วยนามธรรม (Formal Operation Stage) ขั้นนี้เป็นขั้นสุดท้าย เริ่มตั้งแต่อายุ 12 ปีขึ้นไป เด็กจะคิดได้โดยอาศัยเหตุผลอันซับซ้อน สามารถตั้งสมมติฐานและ ทดสอบสมมติฐานได้ความจริงจากประสบการณ์ที่นอกเหนือไปจากการจัดกระทำกับวัตถุโดยตรงได้

จุดความสำคัญของความคิดของเพียเจต์ (Piaget) ก็คือ เด็กที่มีวัยอยู่ในขั้นที่ 3 นั้น มีความพร้อมที่จะบรรลุสิ่งกับ แต่เด็กต้องเรียนรู้จากรูปธรรมไปหานามธรรม

ส่วนทฤษฎีสั่งกับของกาเย่ (Gage) ได้แบ่งการเรียนรู้ตามลำดับขั้นของการเรียนรู้ทาง สมอง ตามธรรมชาติของมนุษย์ไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้จากสัญญาณ (Signal Learning) คือ การนำสัญญาณเป็นเงื่อนไข ของการเรียนรู้
2. การเรียนรู้จากความสัมพันธ์ของสิ่งเร้ากับการตอบสนอง (Stimulus Response Learning) คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการตอบสนองอย่างถูกต้อง ต่อการกระตุ้นแต่ละอย่าง
3. การเรียนรู้จากปฏิกิริยาตอบสนองต่อเนื่องแบบลูกโซ่ (Motor Chaining) คือ การเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่กับสิ่งเร้า และเกิดปฏิกิริยาตอบสนอง คือ สามารถทำอะไรเป็นลำดับขั้นต่อเนื่องได้
4. การเรียนรู้จากความสัมพันธ์ทางภาษา (Verbal Association) เป็นการ เรียนรู้ที่ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้า และปฏิกิริยาตอบสนอง ซึ่งเกิดได้ด้วยถ้อยคำ
5. การเรียนรู้โดยสามารถจำแนกแยกแยะสิ่งต่าง ๆ (Multiple Discrimination) คือ การเรียนรู้ที่มีความเข้าใจอย่างกว้างขวางลึกซึ้ง สามารถแยกแยะ ประเภทของสิ่งต่าง ๆ ได้
6. การเรียนรู้สั่งกับ (Concept Learning) คือ การเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะหรือ คุณสมบัติร่วมของข้อเท็จจริงต่าง ๆ โดยดูความเหมือนกัน และจัดพวกเข้ากันได้ และเรียนรู้ ลักษณะของพวกที่จัดไว้ นั้น
7. การเรียนรู้หลักการ (Principle Learning) คือ การเรียนรู้ความสัมพันธ์ ระหว่างสั่งกับ ตั้งแต่สองสั่งกับขึ้นไป เป็นลักษณะของกฎเกณฑ์ต่าง ๆ

S. การเรียนรู้ในการแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นการใช้หลักการหรือกฎเกณฑ์ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์อื่น (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2527 : 298 - 300)

ลำดับขั้นของการเรียนรู้ จะมีความสัมพันธ์กันก่อนที่จะถึงขั้นการเรียนรู้สิ่งกับนั้น ต้องผ่านขั้นต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานมาก่อน ซึ่งในขั้นต้น ๆ อาจผ่านกระบวนการคิดในสมองไม่มากนัก

ทฤษฎีการสร้างสิ่งกับ

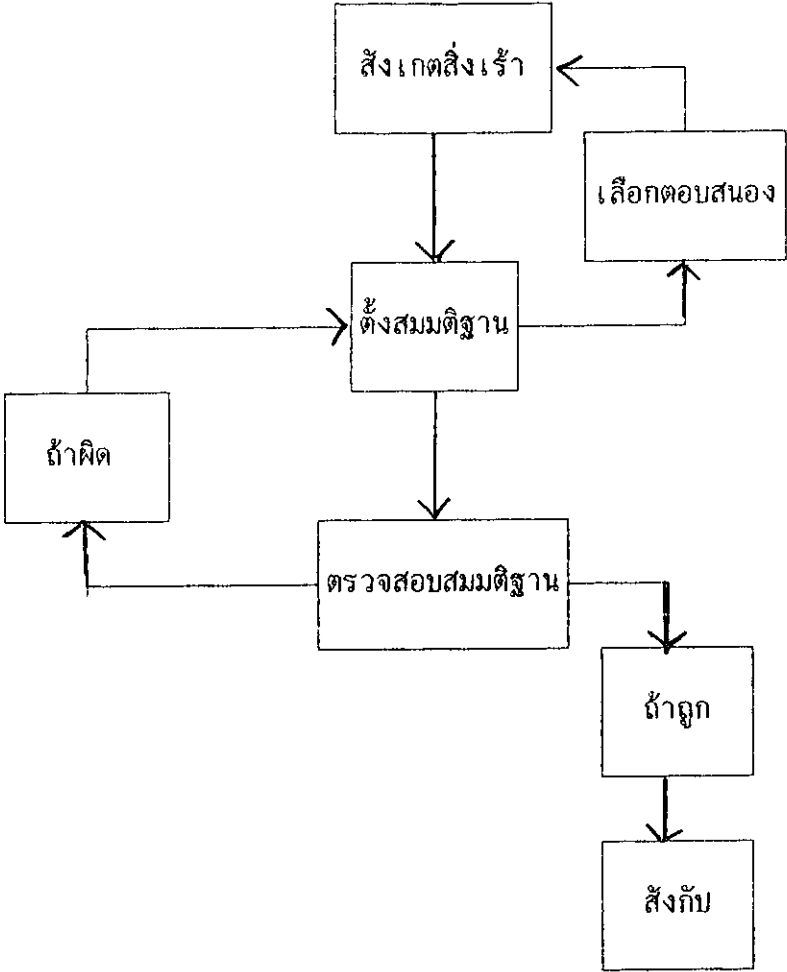
บอร์น (Bourn. 1966 : 24 - 44) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการสร้างสิ่งกับไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีตามสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง (S-R Association Theories) มีสิ่งกับคือการสามารถแยกแยะสิ่งเร้า ซึ่งมีลักษณะซับซ้อน (Complex Stimuli) และสามารถมองเห็นลักษณะที่สัมพันธ์กันหรือเหมือนกันในสิ่งเร้าเหล่านั้น

2. ทฤษฎีการสร้างสิ่งกับโดยอาศัยการทดสอบสมมติฐาน (Theories Based on Hypothesis Testing) ทฤษฎีบทนี้อธิบายการสร้างสิ่งกับไว้ดังนี้

2.1 อินทรีย์จะไม่เลือกตอบสนองต่อคุณลักษณะทุก ๆ อย่างของสิ่งเร้า แต่จะเลือกตอบสนองเฉพาะลักษณะที่อินทรีย์ตั้งสมมติฐานไว้ว่าน่าจะ

2.2 อินทรีย์ตอบสนองตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพื่อทดสอบว่าสมมติฐานนั้น ๆ ถูกหรือไม่ ถ้าถูกก็เกิดสิ่งกับขึ้นมา ถ้าผิดก็ตั้งสมมติฐานใหม่ และทดสอบใหม่จนถูก จากทฤษฎีนี้สามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิการสร้างสั่งกับของบอร์น (Bourn. 1966 : 24 - 25)

ความหมายของสิ่งกับ

สิ่งกับเป็นคำแปลมาจากคำว่า Concept ในภาษาอังกฤษ นักวิชาการและนักภาษาของไทยได้พยายามหาคำแปลให้กระชับรัดกุม และมีความหมายตรงศัพท์เดิมมากที่สุด จึงได้มีคำว่า มโนทัศน์ มโนภาพ มโนคติ ความคิดรวบยอด และสิ่งกับ ผู้วิจัยขอใช้คำว่า สิ่งกับเพื่งคำเดียว

เดอ เซคโค (De Cecco, 1968 : 383) ได้ให้ความหมายของสิ่งกับว่า เป็นกลุ่มของสิ่งเร้าที่มีลักษณะต่าง ๆ กัน สิ่งเร้าเหล่านี้อาจเป็นสิ่งของ เหตุการณ์ หรือบุคคลต่าง ๆ องค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้สิ่งกับต่าง ๆ มีลักษณะแตกต่างกันคือ ลักษณะเฉพาะ (Attribute) หรือลักษณะใหญ่ (Dimension)

พรหมทิพย์ ม้ามณี (2520 : 8) ได้ให้ความหมายของสิ่งกับไว้ว่า หมายถึง ความสามารถในการสรุปความหมายของสิ่งที่ได้รับการเรียนการสอน ความเข้าใจของตนเอง รู้ลึกซึ้งเท็จจริงของเนื้อหาต่าง ๆ ที่เรียนรู้อาสมิพันธ์กัน

อาคม จันทรสุนทร (2522 : 47) ให้ความหมายของสิ่งกับไว้ว่า หมายถึง ความคิดความเข้าใจที่สรุปรวมเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อันเกิดจากการได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นหรือเรื่องนั้นหลาย ๆ แบบ แล้วได้ใช้คุณลักษณะของสิ่งนั้นหรือเรื่องนั้นมาจัดเป็นพวกทำให้เกิดความคิดความเข้าใจโดยสรุปรวมในสิ่งนั้นหรือเรื่องนั้น

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2532 : 18) ให้ความหมายของสิ่งกับไว้ว่า หมายถึง ภาพที่เกิดขึ้นในใจของบุคคลเกี่ยวกับกลุ่มของสิ่งเร้าที่มีคุณสมบัติ คุณลักษณะร่วมกัน กลุ่มของสิ่งเร้านี้อาจจะเป็นชนิด ประเภท วัตถุ ธรรมชาติ เหตุการณ์หรือบุคคลก็ได้

สรุปได้ว่า สิ่งกับ หมายถึง ความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เกิดจากการได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ หลาย ๆ แบบ จนสามารถสรุปนิยามหรือจำแนกประเภทหาคุณสมบัติร่วมได้ถูกต้อง

ประเภทของสิ่งกับ

รัสเซล (วีระเกียรติ ภูศิริ. 2535 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Russel. 1963 : 124 - 155) แบ่งสิ่งกับเป็น 8 ประเภทดังนี้

1. สิ่งกับทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Concepts) คือ สิ่งกับเกี่ยวกับจำนวน เลขและการวัด ซึ่งมีอยู่ในชีวิตประจำวัน
2. สิ่งกับในเรื่องเวลา (Concept of Time) เช่น กลางวัน กลางคืน เช้า สาย บ่าย เย็น และฤดูต่าง ๆ เป็นต้น สิ่งกับในเรื่องเวลานี้ มีความสัมพันธ์กับสิ่งกับในเรื่องมิติ (Concept of Space) แต่ว่าสิ่งกับในเรื่องเวลาเป็นนามธรรมมากกว่า
3. สิ่งกับทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Concepts) เป็นสิ่งกับที่เกี่ยวกับเวลา และที่วางรวมอยู่ด้วย เพราะวิทยาศาสตร์ขึ้นอยู่กับการวัดที่แน่นอนเกี่ยวกับเวลา มิติและปรากฏการณ์อื่น ๆ ด้วย
4. สิ่งกับเกี่ยวกับตนเอง (Concept of Self) คือ การที่บุคคลใด ๆ มีความรู้สึกรู้สึก คิดว่าตัวเองเป็นอะไร เป็นใคร เป็นอย่างไร
5. สิ่งกับทางสังคม (Social Concepts) เช่น เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ชุมชนชน ประชาธิปไตย ศิลธรรม และพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ เป็นต้น
6. สิ่งกับทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Concepts) มีความสัมพันธ์กับสิ่งกับเกี่ยวกับความขบขัน ซึ่งสิ่งกับทั้ง 2 อย่างนี้ ขึ้นอยู่กับสิ่งกับทางสังคม ตัวอย่างของสิ่งกับชนิดนี้ เช่น สุนทรียภาพในการเขียนรูปภาพ ดนตรี เป็นต้น
7. สิ่งกับเกี่ยวกับความขบขัน (Concepts of Humour) ซึ่งพัฒนาอยู่ในขอบข่ายของสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่เป็นที่ตั้ง บางสิ่งเป็นของขบขันในสังคมหนึ่ง แต่ไม่อาจขบขันในสังคมหนึ่งได้
8. สิ่งกับเกี่ยวกับเรื่องอื่น ๆ (Miscellaneous Concepts) เช่น เกี่ยวกับความตาย สงคราม เพศ เป็นต้น

บรูเนอร์ และคนอื่น ๆ (Bruner and others. 1957 : 41 - 43) ได้แบ่งสิ่งกับออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. สังกัป์ที่มีลักษณะร่วมกัน (Conjunctive Concepts) เป็นสังกัป์ที่มีอยู่เป็นส่วน ใหญ่เรียนรู้ได้ง่าย มีคุณลักษณะร่วมกันหลายอย่าง เช่น สุนัขมีหลายเผ่าพันธุ์ แต่ก็มีคุณลักษณะ ร่วมกันหลายอย่างรวมกันอยู่ ซึ่งสามารถบอกได้ว่าเป็นสุนัข สังกัป์ประเภทนี้คนเรียนรู้ได้ง่าย

2. สังกัป์แยกลักษณะ (Disjunction Concepts) เป็นสังกัป์ที่อยู่บนพื้นฐานของ คุณลักษณะที่สังเกตได้จากส่วนของวัตถุ สิ่งของเรื่องราวแต่ละอย่างภายในกลุ่ม เช่น จัดสัตว์ สี่เท้าเข้าด้วยกัน เพราะเราแยกลักษณะตามจำนวนเท้า ทั้งที่เป็นสัตว์ต่างชนิดกัน

3. สังกัป์เชิงสัมพันธ์ (Relational Concepts) เป็นสังกัป์ที่ต้องอาศัยความ สัมพันธ์ระหว่างสมาชิก หรือส่วนของกลุ่มพิจารณาคุณลักษณะหรือคุณค่า เช่น การจัดกลุ่มคนที่ ต่างเพศต่างวัยเข้าด้วยกัน เพราะเราดูที่บุคคลเหล่านั้นกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน เช่น ผู้ร่วมประชุม สังกัป์ประเภทนี้ถ้ามองไม่เห็นส่วนที่สัมพันธ์กันแล้ว จะทำให้เกิดการเรียนรู้ยากขึ้น เป็นลำดับ

จะเห็นได้ว่าเมื่อคนเราสรุปความคิดในเรื่องใดสิ่งใดก็ตาม จะต้องคำนึงถึงคุณลักษณะ และคุณค่า สังกัป์บางชนิดอาจเรียนรู้ง่าย บางชนิดเรียนรู้ยาก ในวัยเด็กบุคคลมักจะให้สังกัป์ที่มี ลักษณะร่วมกันมากกว่าสังกัป์ที่เป็นเชิงสัมพันธ์และเชิงวิเคราะห์ แต่เมื่อวัยและวุฒิภาวะสูงขึ้นก็ จะใช้สังกัป์เชิงสัมพันธ์กับเชิงวิเคราะห์ นอกจากนี้ผู้ที่มีสติปัญญาดี ส่วนมากจะสามารถสรุปความคิด

2 ประเภทหลังได้มากกว่า

บุญเสริม ฤทธาภิรมย์ (2523 : 19) ได้แบ่งสังกัป์ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. สังกัป์ที่มีลักษณะร่วมกัน เป็นสังกัป์ที่มีอยู่เป็นส่วนใหญ่ เรียนรู้ได้ง่าย มีลักษณะ ร่วมกันอยู่หลายอย่าง

2. สังกัป์ที่มีลักษณะเป็นเชิงสัมพันธ์ เป็นสังกัป์ที่ต้องอาศัยความสัมพันธ์ระหว่าง สมาชิก หรือส่วนรวมของกลุ่มมาพิจารณาคุณลักษณะหรือคุณค่าที่ผิดแผกแตกต่างกัน แต่สมาชิก หรือส่วนประกอบมีความสัมพันธ์กันบางลักษณะ

3. สังกัป์เชิงวิเคราะห์ เป็นสังกัป์ที่มีพื้นฐานของคุณลักษณะที่สังเกตได้จากส่วนของ วัตถุ สิ่งของ เรื่องราว แต่ละอย่างภายในกลุ่ม ซึ่งละเอียดซับซ้อนกว่าสังกัป์เชิงสัมพันธ์

ความสำคัญของสิ่งกับ

ชม ภูมิภาค (2525 : 30) ได้ให้ความสำคัญของสิ่งกับที่มีต่อการศึกษา ดังนี้

1. ช่วยลดความซับซ้อนของสิ่งแวดล้อม
2. ทำให้รู้จักสิ่งของรอบตัวเรา
3. ทำให้เราไม่ต้องเรียนซ้ำอีกครั้งหนึ่ง
4. เป็นตัวบ่งชี้ทิศทางให้แก่เราในการปฏิบัติเพื่อการแก้ปัญหา
5. ช่วยเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ที่สูงขึ้น

กระบวนการสร้างและการเรียนรู้สิ่งกับ

ในการเกิดสิ่งกับแต่ละประเภทนั้น การศึกษาเรื่องกระบวนการในการสร้างสิ่งกับเป็นสิ่งสำคัญ นักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้กล่าวถึงกระบวนการในการสร้างสิ่งกับไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

โปเดล (วีระเกียรติ ภูศิริ. 2535 : 12 - 13 ; อ้างอิงมาจาก Podell. 1958 : 1 - 20) ได้แบ่งกระบวนการในการสร้างสิ่งกับออกเป็น 2 กระบวนการ คือ

1. การมองเห็นลักษณะร่วม (Composite Photograph) คือ การที่ผู้เรียนสามารถมองเห็นหรือเข้าใจลักษณะร่วมของวัตถุหรือสภาพการณ์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยผู้เรียนมิได้ทำกิจกรรมเพื่อค้นหาบันทึกสันนิษฐานมากนัก เช่น เด็กคนหนึ่งเห็นสุนัขขมอย ๆ ทั้งที่สุนัขเหล่านั้นเป็นชนิดที่แตกต่างกัน เด็กก็จะสามารถมองเห็นลักษณะร่วมของสุนัขได้ ครั้งต่อไปถ้าเขาเห็นสัตว์เช่นนี้อีก เขาก็จะทราบว่าเป็นสัตว์ประเภทเดียวกัน

2. การทำกิจกรรมเพื่อค้นหาสิ่งกับ (Active Search) คือ การที่ผู้เรียนต้องทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อค้นหาสิ่งกับ โดยที่ผู้เรียนคาดการณไว้ล่วงหน้าว่าลักษณะร่วมของสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นคืออะไร แล้วจึงค่อยทำกิจกรรมเพื่อเป็นการทดสอบ การสร้างสิ่งกับแบบนี้ ผู้เรียนไม่ได้อยู่เฉย ๆ แต่ต้องทำกิจกรรมอยู่เสมอ

ออซูเบล และซัลลิวน (Ausubel and Sullivan. 1970 : 611 - 612) ได้สรุปกระบวนการทางจิตวิทยาที่เกี่ยวกับการสร้างสิ่งกับไว้เป็นลำดับดังนี้

1. วิเคราะห์และแยกแยะความแตกต่างของกระสวนสิ่งเร้า
2. ตั้งสมมติฐานโดยพิจารณาถึงลักษณะร่วมของส่วนย่อย (Element) ในการย่นย่อ
3. ทดสอบสมมติฐานที่สร้างขึ้นในสถานการณ์หนึ่ง ๆ
4. เลือกข้อสมมติฐานที่สามารถรวมกลุ่มสิ่งเร้าซึ่งมีลักษณะบางประการร่วมกัน
5. หาเฉพาะเจาะจงของสิ่งเร้ามาสัมพันธ์กับแนวความคิดของตน
6. แยกแยะความแตกต่างระหว่างสิ่งกับที่รับมาใหม่กับสิ่งที่มีอยู่แล้ว เพื่อหาความสัมพันธ์กัน
7. สรุปครอบคลุมลักษณะเฉพาะของสิ่งกับใหม่ ให้ครอบคลุมไปยังสมาชิกทุก ๆ หน่วยภายในกลุ่ม
8. คิดหาสัญลักษณ์ที่เหมาะสมกับประเพณีนิยมและวัฒนธรรมมาเป็นตัวแทนสิ่งกับใหม่เพื่อเป็นสื่อกลางในการทำความเข้าใจกับสิ่งกับอื่น ๆ ได้ตรงกัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการถ่ายทอดสิ่งกับไปสู่วัฒนธรรมอื่น ๆ

ลินด์สมิท และสเตร้าส์ (Lindsmith and Strauss. 1957 : 65 - 68) ให้ความคิดเห็นว่า การสร้างสิ่งกับเป็นวิธีคิดวิธีหนึ่ง คือ เป็นวัฒนธรรม นามธรรม และกลไกของธรรมชาติ เพื่อให้ตนเองมีความรู้ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของสิ่งนั้นจนสามารถสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ยิ่งกว่านั้นยังสามารถจัดประเภทสิ่งเร้าที่มีโครงสร้างเดียวกันไปด้วยกัน เรียกว่า "การจัดประเภท" (Categories) นอกจากสามารถจัดรวมเป็นหมวดหมู่แล้วยังสามารถแยกสิ่งเร้าสิ่งหนึ่งสิ่งใดออกจากประเภทหนึ่งได้เป็นการจัดระบบความคิดนั่นเอง จะเห็นว่าการสร้างสิ่งกับนั้นต้องรวมความสามารถในการแยกแยะ (Discrimination) เข้าไปด้วย ทั้งนี้เพื่อช่วยให้เขาจสิ่งเร้าต่าง ๆ ได้ดีขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งกับครอบครัว

อายุกับสิ่งกับครอบครัว

วัตสัน และอัมกอต-ควาน (Watson and Amgott-Kwan. 1984 : 953 - 959)

ได้ศึกษาพัฒนาการเกี่ยวกับสังกัดของบทบาทครอบครัวในเด็กนักเรียน โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กอายุระหว่าง 6-13 ปี โดยการทดสอบเพื่อทำนายสังกัดของบทบาทครอบครัวเรียงลำดับ S ขึ้น โดยใช้ตุ๊กตาและคำถามที่เกี่ยวข้องกับการอธิบายบทบาทครอบครัวโดยเพิ่มความเป็นนามธรรมขึ้นเรื่อย ๆ พบว่า ชั้นต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับอายุ เด็กอายุ 6 ปี ส่วนมากให้ความสนใจ บทบาทครอบครัวในด้านความสัมพันธ์ของบุคคล 2 คน เช่น สามี ภรรยา ระดับอายุ 9 ปี เด็กส่วนมากให้ความหมายของคำว่าครอบครัวในรูปของชั้น อายุ (หลายช่วง Generation) เด็ก 12 ปี ส่วนมากสามารถเปรียบเทียบครอบครัวที่ไม่มีเด็กและครอบครัวที่มีพ่อแม่เพียงคนเดียวในรูปของการคล้ายคลึงกัน และความแตกต่างในบทบาทของความสัมพันธ์ของพ่อแม่ เด็กที่มีอายุมากบางคนเท่านั้นที่สามารถให้ความหมายทั่วไปของครอบครัวได้คือ อธิบายครอบครัวในรูปของความสัมพันธ์ของบทบาททั้งของพ่อแม่และสามีภรรยา

เปียเจต์ (Piaget. 1928/1976) ได้ทำการศึกษาโดยสอบถามเด็กผู้ชายจำนวน 30 คน อายุระหว่าง 7-10 ปี เพื่อให้บอกความหมายของครอบครัว เขาพบว่าเด็กผู้ชายอายุน้อยที่สุด ตอบว่าจะต้องมีบุคคลอย่างน้อยมากกว่า 1 คน อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน และไม่เห็นความสำคัญของความสัมพันธ์ทางชีวภาพ เด็กอายุมากจะเห็นความสำคัญด้านนี้และจะรวมคนอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดที่อาศัยอยู่ในบ้านและใกล้บ้านเข้าไปด้วย โดยไม่คำนึงถึงที่อยู่ของญาติพี่น้อง

กิลบี และพีเดอร์สัน (Gilby and Pederson. 1982) ได้สอบถามเด็กในระดับอนุบาล ประถมศึกษาปีที่ 2 ปีที่ 4 และระดับวิทยาลัย กลุ่มละ 20 คน ให้ตัดสินใจว่าแต่ละกลุ่มที่กำหนด จัดเป็นครอบครัวหรือไม่ โดยแต่ละกลุ่มนั้นมีลักษณะแตกต่างกัน เช่น มีเฉพาะพ่อแม่อาศัยอยู่ด้วยกัน และมีความสัมพันธ์ทางชีวภาพหรือทางกฎหมาย ทำให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดเกณฑ์ในการตัดสินใจครอบครัวของเด็กได้ ซึ่งพบว่า เด็กประถมศึกษาปีที่ 4 และระดับวิทยาลัย ใช้เกณฑ์ด้านความสัมพันธ์ทางชีวภาพและความสัมพันธ์ทางกฎหมาย ขณะที่เด็กเล็กใช้เกณฑ์หลาย ๆ อย่างพร้อม ๆ กัน เช่นการมีทั้งพ่อและแม่ การมีบุตร และการอาศัยอยู่ด้วยกัน

บอร์เดียน และคนอื่น ๆ (Borduin and others. 1990) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสังกัดครอบครัวของเด็กประถมโดยทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอายุ เพศ และโครงสร้างของครอบครัวเพื่อให้เข้าใจถึงสังกัดเกี่ยวกับครอบครัวของเด็ก การวิจัยได้ทำการ

สอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 1,387 คน เกี่ยวกับการใช้เกณฑ์การจัดกลุ่มครอบครัว ผลการวิจัยพบว่า ทั้งอายุ เพศ เกี่ยวข้องกับสังกัดครอบครัวของเด็ก เด็กอายุน้อยใช้เกณฑ์รูปธรรมในการกำหนดครอบครัว และเด็กที่มีอายุมากใช้เกณฑ์นามธรรมในการกำหนดครอบครัว

จากงานวิจัยที่กล่าวมา สรุปได้ว่าอายุมีผลต่อการให้ความหมายครอบครัว เด็กที่อายุมากใช้เกณฑ์ด้านนามธรรมในการกำหนดสังกัดครอบครัว และเด็กที่มีอายุน้อยจะใช้เกณฑ์ด้านรูปธรรมกำหนดสังกัดครอบครัว ดังนั้นผู้วิจัยจึงคาดว่าอายุมีความสัมพันธ์ต่อการกำหนดความหมายครอบครัว

เพศกับสังกัดครอบครัว

เวดเมเยอร์ และคนอื่น ๆ (Wedemeyer and others. 1989) ได้ศึกษาและพบว่าผู้หญิงได้คะแนนสังกัดสูงกว่าผู้ชายในการให้เหตุผลเกี่ยวกับครอบครัว เขาให้ความเห็นในลักษณะประสบการณ์ทางสังคมของเขาโดยเฉพาะผู้หญิง งานวิจัยบางชิ้นอธิบายว่าผู้หญิงใช้เกณฑ์ด้านความรัก ความผูกพันในการอธิบายความหมายคำว่าครอบครัวได้ดีกว่าผู้ชาย

บอร์เดียน และคนอื่น ๆ (Borduin and others. 1990) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสังกัดครอบครัวของเด็กประถม โดยทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอายุ เพศ และโครงสร้างของครอบครัวเพื่อให้เข้าใจถึงสังกัดเกี่ยวกับครอบครัวของเด็ก การวิจัยได้ทำการสุ่มถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 1,387 คน เกี่ยวกับการใช้เกณฑ์การจัดกลุ่มครอบครัว ผลการวิจัยพบว่า เพศ เกี่ยวข้องกับสังกัดครอบครัวของเด็ก เด็กผู้ชายอายุน้อยใช้เกณฑ์เชิงรูปธรรมในการกำหนดครอบครัว เด็กผู้หญิงอายุน้อยมีความคิดคล้ายกับเด็กผู้ชายที่อายุมากกว่า โดยใช้เกณฑ์นามธรรมในการกำหนดสังกัดครอบครัว ส่วนเด็กที่มีอายุมากกว่าทั้งหญิงและชายใช้เกณฑ์นามธรรมในการกำหนดสังกัดครอบครัว ดังนั้นจากผลการวิจัยเรื่องนี้จะเห็นได้ว่า เพศ มีความสัมพันธ์ต่อการกำหนดความหมายครอบครัว

จากผลการวิจัยที่ได้กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า เพศมีผลต่อการให้ความหมายครอบครัว ดังนั้นผู้วิจัยจึงคาดว่า เพศมีความสัมพันธ์ต่อการกำหนดความหมายครอบครัว

สติปัญญา กับ สิ่งกับครอบครัว

มัวร์ (Moore. 1977) ได้สำรวจความสัมพันธ์กับครอบครัวในเด็กที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาตามกิจกรรมอนุรักษ์ของเพียเจต์ คือ สอบถามเด็กวัย 4-12 ปี ให้พิจารณากลุ่มบุคคล 6 ชั้นที่อยู่กันแบบครอบครัว เด็กทุกคนเห็นว่าคน 2 ชั้นอายุ คือ เด็กกับพ่อ แม่ และคน 3 ชั้น อายุ คือ ตา ยาย พ่อ แม่ และเด็กเป็นครอบครัว เด็กส่วนมาก 73% ยอมรับว่าสามีภรรยาที่ไม่มีบุตรเป็นครอบครัว อย่างไรก็ตามมีปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มที่มีเด็กกับพ่อ หรือเด็กกับแม่คนเดียว เด็กมากกว่าครึ่งเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่ยอมรับว่าเป็นครอบครัว นอกจากนี้ผลยังพบความแตกต่างระหว่างระดับสติปัญญาของเด็กที่มีความคิดขั้นก่อนปฏิบัติการแตกต่างจากขั้นปฏิบัติการด้วยรูปธรรมและขั้นปฏิบัติการด้วยนามธรรม นั่นคือ เด็กที่มีความคิดก่อนปฏิบัติการมีการยอมรับครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียวมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดในระดับรูปธรรมและความคิดเชิงนามธรรม และเด็กที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียวจะยอมรับกลุ่มของตนว่าเป็นครอบครัวมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีทั้งพ่อและแม่อยู่ด้วยกัน จากผลการวิจัยจะเห็นว่าสติปัญญา มีผลต่อการใช้เกณฑ์ในการกำหนดสิ่งกับครอบครัวและการกำหนดกลุ่มบุคคลว่าเป็นครอบครัวที่แตกต่างกันก็จะมีผลในการกำหนดกลุ่มบุคคลว่าเป็นครอบครัว ดังนั้นผู้วิจัยจึงคาดว่าเด็กที่มีสติปัญญาอยู่ในขั้นการคิดก่อนปฏิบัติการจะให้ความหมายเกี่ยวกับครอบครัวต่างจากเด็กที่มีสติปัญญาอยู่ในขั้นปฏิบัติการด้วยรูปธรรมและขั้นปฏิบัติการด้วยนามธรรม ตามลำดับ

นิวแมน และคนอื่น ๆ (Newman and others. 1993 : 951 - 962) ได้ศึกษาสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวของเด็กและวัยรุ่นที่มีความแตกต่างกันด้านอายุ เพศ ระดับสติปัญญา และโครงสร้างของครอบครัว เพื่อให้ความหมายของคำว่า ครอบครัว การหย่าร้าง การรับบุตรบุญธรรม โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 120 คน ที่มีอายุระหว่าง 4 - มากกว่า 20 ปี แบ่งเป็น 5 กลุ่มอายุ กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย 58 คน เพศหญิง 62 คน ซึ่งมาจากครอบครัวสมบูรณ์ 94 คน และครอบครัวหย่าร้างและแยกกันอยู่ 26 คน ผลพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาสูงจะใช้เกณฑ์ด้านความรักความผูกพันในการอธิบายความหมายครอบครัวมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ส่วนสิ่งกับการหย่าร้างกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับสติปัญญาก่อนปฏิบัติการอธิบายความหมายของการ

หย่าร้างได้รายละเอียดน้อยกว่ากลุ่มที่มีสติปัญญาในระดับสูง คือ กลุ่มสติปัญญาอ่อนปฏิบัติการณ์จะเข้าใจการหย่าร้างเพียงการแยกกันอยู่ทางกายภาพ สำหรับกลุ่มที่ระดับสติปัญญาสูงอธิบายในแง่การไม่มีความผูกพันกันด้านความรัก การหมดสภาพสมรส สำหรับสิ่งกับบุตรบุญธรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาในระดับก่อนปฏิบัติการณ์และระดับรูปธรรมตอนต้น มีความเข้าใจในการยอมรับบุตรบุญธรรมน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับสติปัญญาสูงกว่า

จากผลการวิจัยที่ได้กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า สติปัญญามีผลต่อการให้ความหมายของครอบครัว ดังนั้นผู้วิจัยจึงคาดว่าสติปัญญามีความสัมพันธ์ต่อการกำหนดความหมายของครอบครัว กลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาอยู่ในขั้นการคิดก่อนปฏิบัติการณ์ จะให้ความหมายเกี่ยวกับครอบครัวต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาอยู่ในขั้นปฏิบัติการณ์ด้วยรูปธรรมและนามธรรม ตามลำดับ

โครงสร้างของครอบครัวกับสังกัดครอบครัว

ชไนเดอร์ (Schneider. 1968) ได้สัมภาษณ์เด็ก 99 คนที่มีอายุระหว่าง 6-18 ปี เขาไม่ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ ชไนเดอร์วิเคราะห์เหตุผลในการพิจารณาว่าเป็นครอบครัว สรุปได้ว่าตามทัศนะของเด็กอเมริกัน อายุ 6-18 ปี มีความคิดว่าครอบครัวของเขา คือ คู่สามีภรรยาได้เลี้ยงดูเด็กที่บ้านของตน สามีภรรยาที่ไม่มีบุตรและเด็กที่มีพ่อแม่เพียงคนเดียวไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นครอบครัว ยิ่งกว่านั้นสมาชิกของครอบครัวต้องอาศัยอยู่ด้วยกัน ญาติพี่น้องเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือด และจากการศึกษาของ (Moor. 1977) เด็กที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว จะยอมรับกลุ่มของตนว่าเป็นครอบครัวมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีทั้งพ่อและแม่อยู่ด้วยกัน

นิวแมน และคนอื่น ๆ (Newman and others. 1993 : 951 - 962) ได้ศึกษาสังกัดเกี่ยวกับครอบครัวของเด็กและวัยรุ่นที่มีความแตกต่างกันด้านอายุ เพศ ระดับสติปัญญา และโครงสร้างของครอบครัว โดยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง 120 คน ที่มีอายุตั้งแต่ 4 ปี ถึงมากกว่า 20 ปี แบ่งเป็น 5 กลุ่มอายุ เป็นเพศชาย 58 คน เพศหญิง 62 คน ซึ่งมาจากครอบครัวสมบูรณ์ 94 คน และครอบครัวหย่าร้างกับครอบครัวแยกกันอยู่ 26 คน ผลพบว่า กลุ่มตัวอย่าง

ที่มาจากครอบครัวสมบูรณ์กล่าวถึงเรื่องความรัก (66%) มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มาจากครอบครัวหย่าร้างหรือแยกกันอยู่ (38%) เป็นเกณฑ์ในการให้ความหมายของครอบครัว

จากแนวคิดและงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีนักวิจัยหลายท่านสนใจศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งกับครอบครัวตามลักษณะของตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ อายุ เพศ ระดับชั้นเรียน ระดับสติปัญญา และโครงสร้างของครอบครัว และผลพบว่า อายุ เพศ ระดับชั้นเรียน และระดับสติปัญญา มีผลต่อสิ่งกับครอบครัว ในแง่โครงสร้างของครอบครัว เด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้างหรือแยกกันอยู่ จะยอมรับครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียวมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวสมบูรณ์

เอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

ความหมายของทัศนคติ

คำว่า ทัศนคติ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Attitude มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Aptus แปลว่า งามเอียง เหมาะสม มีผู้ใช้คำอื่นในความหมายเดียวกัน เช่น เจตคติ หรือ เจตณคติ ซึ่งมีนักการศึกษาและนักจิตวิทยาให้นิยามหรือคำจำกัดความไว้หลายท่านดังนี้

อัลพอร์ท (Allport. 1935 : 418) ให้ความหมายว่า ทัศนคติ คือ ความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่เราได้รับ ซึ่งมีทั้งความรู้สึกในทางบวก (Positive Attitude) คือ ความพอใจ เห็นด้วย ชอบ และความรู้สึกในทางลบ (Negative Attitude) คือ ไม่พอใจ ไม่ชอบ ไม่เห็นด้วย ทัศนคติเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพอันประกอบด้วยความรู้ ความเข้าใจ และอารมณ์

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2518 : 3) ได้ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นความรู้สึกที่แสดงออกอย่างมั่นคงต่อบุคคลหรือสถานการณ์ ซึ่งอาจเป็นไปในทางที่ดี ชัดแจ้งหรือเป็นกลางก็ได้ ซึ่งเป็นผลของการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะที่ดีหรือเลวของบุคคลหรือสถานการณ์นั้น ๆ

เชิดศักดิ์ วัฒนสินธุ์ (2520 : 28) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นความรู้สึกส่วนบุคคลที่มี

ต่อสิ่งต่าง ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น ๆ ไปในทางใดทางหนึ่ง อาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการการอบรมให้รู้ระเบียบวิธีของสังคม (Socialization) ซึ่งทัศนคตินี้จะแสดงออกหรือปรากฏให้เห็นชัดเจนในกรณีสิ่งเร้านั้นเป็นสิ่งเร้าทางสังคม

ไพศาล หวังพานิช (2523 : 146) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกภายในของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งอันเป็นผลมาจากประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น และความรู้สึกดังกล่าวจะเป็นตัวกำหนดให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรม หรือแนวโน้มของการตอบสนองต่อสิ่งนั้นในทิศทางใดทางหนึ่ง อาจเป็นทางสนับสนุนหรือได้แย้งคัดค้านก็ได้

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2530 : 193) ได้ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่าง ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้

สรุปจากความหมายดังกล่าว ถึงแม้จะมีการศึกษามาเป็นเวลานานด้วยวิธีต่าง ๆ กันอย่างกว้างขวาง ยังเป็นการยากที่จะนิยามทัศนคติไปในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เนื่องจากทัศนคติเป็นนามธรรมส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิดของบุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมไปในทิศทางที่แตกต่างกันทั้งทางบวกและทางลบ ผู้วิจัยจึงขอสรุปความหมายของทัศนคติว่า ทัศนคติ หมายถึง ท่าที ความรู้สึก ความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ภายหลังที่คนเราได้รับประสบการณ์ในสิ่งนั้น เรื่องนั้นมาแล้วอาจมากหรือน้อยก็ได้ และทัศนคติแสดงออกได้ทางพฤติกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็นลักษณะใหญ่ ๆ คือ แสดงออกในลักษณะพึงพอใจหรือเห็นด้วย เห็นชอบ ถ้าคนเรามีทัศนคติแบบนี้ต่อสิ่งใดแล้ว ก็จะทำให้คนอยากปฏิบัติอยากได้อยากเข้าใกล้สิ่งนั้น ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า ทัศนคติเชิงนิมานหรือทัศนคติทางบวก ทัศนคติอีกชนิดหนึ่ง คือ การแสดงออกในลักษณะที่ไม่พึงพอใจ ไม่ชอบ ไม่เห็นด้วย ถ้าคนเรามีทัศนคติแบบนี้ต่อสิ่งเร้าอย่างหนึ่งอย่างใดก็จะทำให้คนเกิดความเบื่อหน่ายชิงชัง อยากหนีให้ห่างจากสิ่งนั้น ลักษณะเช่นนี้เรียกว่าทัศนคติเชิงนิเสธหรือทัศนคติทางลบ

องค์ประกอบของทัศนคติ

ไทรแอนดิส โรเซนเบอร์ก และฮอฟแลนด์ (Triandis. 1971 : 3 ; Rosenberg and Hovland. n.d.) ได้เสนอแนวคิดองค์ประกอบของทัศนคติ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านสติปัญญา (Cognitive Component) ได้แก่ ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความคิดรวบยอดหรือการรับรู้ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นแง่ดีหรือไม่ดี
2. องค์ประกอบด้านท่าทีความรู้สึก (Affective Component) ได้แก่ ส่วนประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึกส่วนบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากองค์ประกอบแรก เช่น รัก เกลียด ชอบ ไม่ชอบ ฯลฯ ความรู้สึกนี้อาจแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง เมื่อเขาคิดเห็นหรือกล่าวถึงสิ่งนั้น
3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นความพร้อมหรือแนวโน้มที่จะมีการกระทำต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ทั้งนี้ หมายถึงแนวโน้มปฏิบัติที่แสดงออกโดยไม่ฝักใฝ่ต่อความคิดและความรู้สึกในสององค์ประกอบข้างต้น

ลักษณะทั่วไปของทัศนคติ

ทัศนคติเป็นความรู้สึกที่บ่งบอกลักษณะทางจิตใจ อารมณ์ ของบุคคลซึ่งอาจเป็นลักษณะที่ไม่แสดงออกมามากหรือน้อยให้บุคคลอื่นเห็นหรือเข้าใจก็ได้ ซึ่งมีลักษณะทั่วไปที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ทัศนคติเป็นเรื่องของอารมณ์ (Feeling) อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามเงื่อนไขหรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลจะมีการกระทำที่เสแสร้งโดยแสดงออกไม่ให้ตรงกับความรู้สึกของตน เมื่อเขารู้ตัวหรือรู้ว่ามีคนสังเกต
2. ทัศนคติเป็นเรื่องเฉพาะตัว (Typical) ความรู้สึกของบุคคลอาจเหมือนกัน แต่รูปแบบการแสดงออกแตกต่างกันไป หรืออาจมีการแสดงออกที่เหมือนกัน แต่ความรู้สึกต่างกันได้

3. ทักษะที่มีทิศทาง (Direction) การแสดงออกของความรู้สึกสามารถออกได้สองทิศทาง เช่น ทิศทางบวกเป็นทิศทางที่สังคมปรารถนา และทิศทางลบเป็นทิศทางที่สังคมไม่ปรารถนา ได้แก่ ชี้อิสต์ย-คดโกง รัก-เกลียด ชอบ-ไม่ชอบ ขยัน-ขี้เกียจ

4. ทักษะที่มีความเข้ม (Intensity) ความรู้สึกของบุคคลอาจเหมือนกันในสถานการณ์เดียวกัน แต่อาจแตกต่างกันในเรื่องความเข้มที่บุคคลรู้สึกมากน้อยต่างกัน เช่น รักมาก รักน้อย ขยันมาก ขยันน้อย เป็นต้น

5. ทักษะที่ต้องมีเป้าหมาย (Target) ความรู้สึกจะเกิดขึ้นลอย ๆ ไม่ได้ เช่น รักพ่อแม่ ขยันเข้าชั้นเรียน ขี้เกียจทำการบ้าน เป็นต้น

ลักษณะสำคัญของทัศนคติ

จากการศึกษาทัศนคติ ส. วาสนา ประมวลพฤกษ์ (2524 : 5) ได้สรุปลักษณะสำคัญไว้ดังนี้

1. ทัศนคติเป็นการตระเตรียมหรือความพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทางที่ ชอบ ไม่ชอบ ต่อสิ่งนั้น ๆ ซึ่งการตระเตรียมนั้นจะเป็นการตระเตรียมภายในของจิตมากกว่าภายนอกที่จะสังเกตเห็นได้

2. สภาวะของความพร้อมจะตอบสนองนั้นเป็นลักษณะที่ซับซ้อนของบุคคลที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับอารมณ์ด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่อธิบายไม่ค่อยได้ บางครั้งไม่มีเหตุผล

3. ทัศนคติไม่ใช่วัตถุกรรมแต่เป็นสภาวะทางจิตที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและเป็นตัวกำหนดแนวทางการแสดงออกของพฤติกรรม

4. ทัศนคติไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่สามารถสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมที่แสดงออกมาเพื่อใช้เป็นแนวทางการทำนายหรืออธิบายทัศนคติได้

5. ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ บุคคลจะมีทัศนคติในเรื่องเดียวกันแตกต่างกันได้ด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ระดับอายุ เชื้อชาติ สัญชาติ เป็นต้น

6. ทศนคติมีความคงที่และแน่นอนพอสมควร แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อประสบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมใหม่แตกต่างไปจากเดิม

สาเหตุของการเกิดทศนคติ

ถ้วน ขาวหนู (ม.ป.ป. : 16) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการเกิดทศนคติไว้ว่า ทศนคติ มิได้เกิดขึ้นเฉย ๆ แต่เกิดขึ้นจากสาเหตุต่อไปนี้คือ

1. เกิดจากผลรวมขั้นสุดท้ายของการสะสมประสบการณ์ต่าง ๆ ในช่วงระยะเวลาหนึ่งของชีวิตประจำวัน ทศนคติที่เกิดขึ้นนี้จะมีลักษณะมั่นคงถาวรพอสมควร
2. เกิดจากผลของประสบการณ์ในระยะสั้นซึ่งประสบการณ์นั้นเป็นไปอย่างเข้มข้มขึ้นต้นเด่นและรวดเร็วโดยทันทีทันใดนั่นเอง ทศนคติก็เกิดขึ้นได้แล้ว ทศนคติแบบนี้เป็นได้ทั้งทศนคติชั่วคราวและถาวร
3. เกิดจากการได้รับอิทธิพลจากผู้อื่นที่ตนนิยมชมชอบ เมื่อบุคคลนั้นแนะนำเขาก็จะปฏิบัติตามโดยดุษณี
4. เกิดขึ้นโดยการเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิมโดยปราศจากเหตุผล ถ้าจากประสบการณ์เดิมเราชอบสิ่งนั้น เมื่อเราพบของใหม่ที่คล้ายกันก็จะชอบด้วย เช่น เราชอบสีชมพู เมื่อเห็นคนาสีชุดสีชมพูเราก็ชอบด้วยอย่างนี้เป็นต้น

อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อทศนคติ

สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม (2517 : 98) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อทศนคติมีดังนี้คือ

1. บิดา มารดา เป็นผู้ที่ได้ใกล้ชิดอยู่มากกว่าคนอื่น เด็กจึงย่อมมีความเอนเอียงไปทางบิดามารดาไม่น้อย
2. วัฒนธรรมภายในสังคม คนที่มีอาชีพต่างกันอยู่ ณ ชั้นของสังคมต่างกัน หรือนับถือศาสนาต่างกัน

3. การศึกษา การเรียนในโรงเรียนย่อมมีส่วนในการสร้างทัศนคติของเด็ก เพราะโรงเรียนเป็นสถาบันที่จัดให้มีการฝึกอบรมเด็กอย่างมีระบบแบบแผนของโรงเรียน จึงมักมีอิทธิพลต่อเด็กมากกว่าสถาบันอื่นในสังคม

4. สื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ย่อมมีอิทธิพลปลูกฝังการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของเด็กได้เช่นเดียวกัน

การวัดทัศนคติ

การวัดทัศนคติ สามารถวัดจากลักษณะ 3 มิติ (สวนา พรพันธุ์กุล. 2522 : 315)

- มิติด้านทิศทาง ซึ่งวัดได้ในทางบวกหรือทางลบ
- มิติด้านประมาณ มีตั้งแต่ทัศนคติในด้านความพอใจมากที่สุด ไปจนน้อยที่สุด
- มิติด้านความเข้ม ซึ่งได้แก่ ความมั่นคงของจิตใจที่มีต่อทัศนคติใดมากน้อยอย่างไร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อครอบครัว

อมาโต้ (Amato. 1988 : 453 - 461) ได้สำรวจทัศนคติต่อครอบครัวโดยใช้กลุ่มตัวอย่างชาวออสเตรเลียที่มีอายุระหว่าง 18-34 ปี ที่มีประสบการณ์หย่าร้างเมื่อเขาอยู่ในวัยเด็ก โดยเปรียบเทียบคนที่มาจากครอบครัวที่มีพ่อแม่ครบ หรือผู้ที่มีประสบการณ์พ่อหรือแม่ตายขณะที่ยังเป็นเด็ก โดยการใช้แบบวัดทัศนคติที่มีต่อการแต่งงานและชีวิตครอบครัว ผลพบว่า คนที่มาจากครอบครัวหย่าร้างมีทัศนคติต่อครอบครัวด้านลบ และพบความแตกต่างบางประการระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในทัศนคติที่มีต่อข้อดีและข้อเสียของการแต่งงาน การอาศัยอยู่ร่วมกันและการอยู่เป็นโสด เมื่อมีการควบคุมทางสถิติของตัวแปรครอบครัวด้านอื่น ๆ โดยทำการตรวจสอบรายชื่อของแบบวัดทัศนคติ พบว่า ผู้ใหญ่ที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง มีความเห็นด้านการแต่งงานที่ซับซ้อน คือ เขาเห็นคุณค่าของการแต่งงาน แต่ในส่วนลึกของความรู้สึก ยังมีข้อจำกัดและยังมีทางเลือกได้หลายทาง และจากการศึกษาของ กรีนเบิร์ก และเนย์ (Greenberg and Nay. 1982) พบว่า

นักศึกษาในวิทยาลัยที่มาจากครอบครัวหย่าร้างมีทัศนคติที่ดีต่อการหย่าร้างมากกว่านักศึกษาที่มาจากครอบครัวสมบูรณ์ แต่จะเหมือนกัน ในเรื่องความรักและการแต่งงาน บูธ บริงคอฮอฟ และไวท์ (Booth, Brinkerhoff and White. 1984) พบว่า นักศึกษาที่มาจากครอบครัวหย่าร้างจะให้ความสนใจเพศตรงข้ามน้อยกว่านักศึกษาที่มาจากครอบครัวสมบูรณ์ และความต้องการที่จะแต่งงานก่อนจะจบการศึกษาจากวิทยาลัยก็ลดน้อยลง และผลการศึกษาของอมาโต (Amato. 1988 : 453-461 ; citing Walerstein and Kelly. 1974) พบว่า วัยรุ่นที่มีพ่อแม่หย่าร้างมักจะมีชีวิตที่วิตกกังวลเกี่ยวกับอนาคตการแต่งงานของตนเอง ความวิตกกังวลมี 2 แบบ คือ ไม่ต้องการแต่งงานขณะที่อีกแบบหนึ่งค่อนข้างจะต้องมีการเลือกคู่ครองอย่างพิถีพิถัน

จากการศึกษาค้นคว้า แม้ยังไม่พบว่ามีการวิจัยที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องของตัวแปรทัศนคติกับสิ่งกับครอบครัวโดยตรง แต่จากงานวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยคาดว่าสิ่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวน่าจะสัมพันธ์กัน

สมมติฐานในการวิจัย

1. เพศกับสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความสัมพันธ์กัน
2. อายุกับสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความสัมพันธ์กัน
3. สถิติปัญญา กับสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความสัมพันธ์กัน
4. โครงสร้างครอบครัวกับสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความสัมพันธ์กัน
5. กลุ่มตัวอย่างเพศหญิง มีคะแนนสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย
6. กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมาก มีคะแนนสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย
7. กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับสติปัญญาในชั้นนามธรรม มีคะแนนสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาในชั้นรูปธรรม

8. กลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวสมบูรณ์ มีคะแนนสูงกับเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวไม่สมบูรณ์
9. สัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความสัมพันธ์กัน
10. กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย
11. กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมาก มีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย
12. กลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาอยู่ในขั้นนามธรรม มีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับสติปัญญาขั้นรูปธรรม
13. กลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวสมบูรณ์ มีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวไม่สมบูรณ์

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นประชากรที่มีอายุระหว่าง 7-40 ปี ซึ่งเป็นนักเรียน นักศึกษา และผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ ที่ประกอบอาชีพ และมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในปี 2538 ที่มีสถานภาพเป็นครอบครัวสมบูรณ์ และครอบครัวหย่าร้าง ทั้งนี้เป็นโครงสร้างแบบครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นประชากรที่มีอายุระหว่าง 7-40 ปี ซึ่งเป็นนักเรียน นักศึกษา และผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ ที่ประกอบอาชีพแล้ว และมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในปี 2538 โดยสุ่มแบบหลายขั้นตอน คือสุ่มอำเภอ 3 อำเภอ จากทั้งหมด 17 อำเภอ จำนวน 240 คน โดยจะเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยายที่มีสถานภาพของครอบครัวทั้งที่เป็นครอบครัวสมบูรณ์และครอบครัวหย่าร้าง โดยมีรายละเอียดในการสุ่มดังนี้

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา มีการสุ่มดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นประชากรในจังหวัดสุราษฎร์ธานีทั้งหมด 17 อำเภอ สุ่มมา 3 อำเภอ โดยสุ่มอย่างง่าย ได้อำเภอไชยา อำเภอพุนพิน และอำเภอเมือง
2. สุ่มโรงเรียนจากแต่ละอำเภอ ที่ได้ในข้อ 1 แบบสุ่มอย่างง่าย อำเภอละ 2 โรงเรียน เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา 1 โรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา 1 โรงเรียน รวมเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา 3 โรงเรียน และระดับมัธยมศึกษา 3 โรงเรียน

3. สุ่มกลุ่มตัวอย่างระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ตามคุณลักษณะของประชากร ที่ศึกษา คือ เพศ อายุ โครงสร้างของครอบครัว โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างระดับประถมศึกษา ซึ่งมี อายุระหว่าง 7-11 ปี อำเภอละ 20 คน รวม 60 คน และสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีอายุระหว่าง 12-16 ปี อำเภอละ 20 คน รวม 60 คน โดยพิจารณาตามลักษณะของ ครอบครัวสมบูรณ์และครอบครัวไม่สมบูรณ์

4. สุ่มสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีเฉพาะในอำเภอเมือง มา 2 สถาบัน คือ วิทยาลัยเทคนิคสุราษฎร์ธานี และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุราษฎร์ธานี แล้วสุ่ม กลุ่มตัวอย่างระดับอุดมศึกษาแบบเจาะจง ตามคุณลักษณะประชากรที่ต้องการศึกษา จากสถาบัน ระดับอุดมศึกษา 2 สถาบัน จำนวน 60 คน

5. สุ่มกลุ่มตัวอย่างผู้ที่สำเร็จการศึกษาและมีอาชีพเป็นครู จาก 2 สถาบันที่ดำเนินการ ข้อ 4 คือ วิทยาลัยเทคนิคสุราษฎร์ธานี และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุราษฎร์ธานี ตามคุณลักษณะของประชากรที่ศึกษา ตามเพศ อายุ โครงสร้างครอบครัว ซึ่งมีอายุระหว่าง 26-40 ปี แห่งละ 20 คน รวม 60 คน โดยพิจารณาตามลักษณะของครอบครัวสมบูรณ์ และ ครอบครัวไม่สมบูรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลปัจจัยทางชีวสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพของครอบครัว และจำนวนสมาชิกในครอบครัว ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เพื่อวัดทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยแบ่งทัศนคติ เกี่ยวกับครอบครัวตามเกณฑ์สั่งกับเกี่ยวกับครอบครัว 5 ด้าน คือ ด้านชีวภาพ ด้านกฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน และบทบาทครอบครัว

ลักษณะของแบบสัมภาษณ์นี้มีทั้งหมด 40 ข้อ ประกอบด้วย ข้อที่มีความหมายทางบวก 24 ข้อ และข้อที่มีความหมายทางลบ 16 ข้อ แต่ละข้อเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 หน่วย ตั้งแต่ "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" จนถึง "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" โดยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เลือกตอบเพียง 1 ตัวตอบ เท่านั้นในแต่ละข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อที่มีความหมายทางบวกมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- 5 คะแนน เมื่อผู้ตอบเลือกตอบว่า "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" เมื่อข้อความนี้ตรงกับความรู้สึกหรือความเป็นจริงที่เกิดขึ้นประจำ
- 4 คะแนน เมื่อผู้ตอบเลือกตอบว่า "เห็นด้วย" เมื่อข้อความนี้ตรงกับความรู้สึกหรือความจริงที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง
- 3 คะแนน เมื่อผู้ตอบเลือกตอบว่า "เห็นด้วยปานกลาง" เมื่อข้อความนี้ตรงกับความรู้สึกหรือความจริงที่เกิดขึ้นบางครั้ง
- 2 คะแนน เมื่อผู้ตอบเลือกตอบว่า "ไม่เห็นด้วย" เมื่อข้อความนี้ไม่ตรงกับความรู้สึกหรือความจริงที่เกิดขึ้นน้อยครั้ง
- 1 คะแนน เมื่อผู้ตอบเลือกตอบว่า "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" เมื่อข้อความนี้ไม่ตรงกับความรู้สึก หรือความจริงที่เกิดขึ้นเลย

ข้อความที่มีความหมายทางลบจะให้คะแนนตรงกันข้ามกับข้อความที่มีความหมายทางบวก

เกณฑ์การตัดสินทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวมีดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 คะแนน หมายถึง ทัศนคติในด้านเชิงเห็นด้วยเกี่ยวกับครอบครัวด้านต่างๆ ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 คะแนน หมายถึง ทัศนคติในด้านเชิงเห็นด้วยเกี่ยวกับครอบครัวด้านต่างๆ ค่อนข้างน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 คะแนน หมายถึง ทัศนคติในด้านเชิงเห็นด้วยเกี่ยวกับครอบครัวด้านต่างๆ ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 คะแนน หมายถึง ทัศนคติในด้านเชิงเห็นด้วยเกี่ยวกับครอบครัวด้านต่างๆ ปานกลางค่อนข้างมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 คะแนน หมายถึง ทัศนคติในด้านเชิงเห็นด้วยเกี่ยวกับครอบครัวด้านต่างๆ ในระดับมาก

ส่วนในการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว ผู้วิจัยจะคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม ($\bar{X}$) เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มดังนี้

ถ้าได้คะแนนน้อยกว่า $\bar{X} - 1$ S.D. แสดงว่ามีทัศนคติในเชิงเห็นด้วยเกี่ยวกับครอบครัวด้านต่างๆ น้อย

ถ้าได้คะแนนอยู่ระหว่าง $\bar{X} \pm 1$ S.D. แสดงว่ามีทัศนคติในเชิงเห็นด้วยเกี่ยวกับครอบครัวด้านต่างๆ ปานกลาง

ถ้าได้คะแนนมากกว่า $\bar{X} + 1$ S.D. แสดงว่ามีทัศนคติในเชิงเห็นด้วยเกี่ยวกับครอบครัวด้านต่างๆ มาก

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์เพื่อวัดทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
(0) คนที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน ไม่จำเป็นต้องอุปการะเลี้ยงดู					
(00) สมาชิกในครอบครัวควรมี ส่วนร่วมในการทำงานบ้าน					

ส่วนที่ 3 เครื่องมือสัมภาษณ์เพื่อวัดสติปัญญา

แบบสัมภาษณ์เพื่อวัดระดับสติปัญญาผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยแปลต้นฉบับมาจากแบบวัด Cognitive Task ของนิวแมน และคนอื่น ๆ (Newman and others. 1993.) ซึ่งอาศัย

แนวคิดและทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget) ในการสร้างนิยามปฏิบัติการในการแบ่งระดับสติปัญญาของแบบวัด ดังนี้

ระดับสติปัญญาขั้นนามธรรมประกอบด้วย กิจกรรม 2 กิจกรรม คือ

1. กิจกรรมอนุรักษ์มวลสาร (Conservation of Substance)
2. กิจกรรมรวมประเภท (Class Inclusion) ระดับสติปัญญาขั้นนามธรรม ประกอบด้วย 2 กิจกรรมคือ

1. กิจกรรมการคิดด้านการรวม (Combinatorial Reasoning)
2. กิจกรรมการอนุมาน (Deductive Reasoning)

ลักษณะของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบวัดที่ประกอบด้วยกิจกรรมที่นำมาทดสอบจากง่ายไปหายาก คือ จากกิจกรรมรูปธรรมตอนต้น รูปธรรมตอนปลาย นามธรรมตอนต้น จนถึงนามธรรมตอนปลาย

เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ผู้ถูกทดสอบตอบได้จะได้คะแนน 1 คะแนน ถ้าตอบผิดได้ 0 คะแนน และถ้าสามารถอธิบายเหตุผลประกอบคำตอบได้ได้อีก 1 คะแนน ถ้าไม่สามารถอธิบายได้ให้ได้คะแนน 0 คะแนน ซึ่งมีแบบวัดทั้งหมด 4 กิจกรรม รวม 12 คะแนน

คะแนน 2-5 คะแนน มีสติปัญญาอยู่ในระดับรูปธรรมตอนต้นผ่านกิจกรรมที่ 1 แต่ไม่ผ่านกิจกรรมที่ 2

คะแนน 6-7 คะแนน มีสติปัญญาอยู่ในระดับรูปธรรมตอนปลายผ่านกิจกรรมที่ 1 และ 2 แต่ไม่ผ่านกิจกรรมที่ 3

คะแนน 8-11 คะแนน มีสติปัญญาอยู่ในระดับนามธรรมตอนต้นผ่านกิจกรรมที่ 3 แต่ไม่ผ่านกิจกรรมที่ 4

คะแนน 12 คะแนน มีสติปัญญาอยู่ในระดับนามธรรมตอนปลายผ่านกิจกรรมที่ 3 และกิจกรรมที่ 4

กลุ่มตัวอย่างแบ่งตามอายุกลุ่มที่ 1 จะได้รับการทดสอบกิจกรรมที่ 1 และ 2 และ 3 กลุ่มตัวอย่างแบ่งตามอายุกลุ่มที่ 2, 3 และ 4 จะได้รับการทดสอบโดยเริ่มจากกิจกรรมที่ 3 และ 4

แบบวัดกิจกรรมอนุรักษ์มวลสาร	มี 1 กิจกรรม 2 คะแนน
แบบวัดกิจกรรมรวมประเภท	มี 2 กิจกรรม 6 คะแนน
แบบวัดกิจกรรมการคิดด้านการรวม	มี 1 กิจกรรม 2 คะแนน
แบบวัดกิจกรรมการอนุมาน	มี 2 กิจกรรม 4 คะแนน

ตัวอย่างแบบวัดสติปัญญา

กิจกรรมการอนุรักษ์มวลสาร (Conservation of Substance)

แบบวัดการอนุรักษ์มวลสาร เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยนำมาจากเครื่องมือวัด Cognitive Task ของนิวแมน และคนอื่น ๆ (Newman and others. 1993) ซึ่งสร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิดของเพียเจต์ (Piaget) ประกอบด้วย

ดินน้ำมันสีเดียวกันเป็นลูกกลมๆ 2 ลูก

วิธีดำเนินการทดสอบ

1. ขั้นตอนการทดสอบ

- 1.1 จัดเตรียมสถานที่ในการทดสอบเป็นรายบุคคล
- 1.2 เตรียมเครื่องที่ใช้ในการทดสอบ
- 1.3 สร้างความคุ้นเคยกับเด็กในการสนทนา

2. ขั้นตอนทดสอบ

ขั้นที่ 1

ผู้ทดสอบนั่งลงแล้วแสดงดินน้ำมันที่ปั้นเป็นรูปทรงกลมเหมือนลูกบอลซึ่งมีสีเหมือนกันแก่ผู้ตอบแบบสอบถามพร้อมกับบอกว่า นี่คือนักบอล 2 ลูก ทาด้วยดินน้ำมันมีขนาดเหมือนกัน ลูกบอล 2

ลูกนี้ มีปริมาณดินน้ำมันเท่ากันหรือไม่ หรือลูกไหนมีดินน้ำมันน้อยกว่ากัน ?

- ถ้าผู้ถูกทดสอบตอบว่ามากกว่าหรือน้อยกว่า ถามต่อไปว่าจะทำลูกบอลให้มีดินน้ำมันเท่ากันได้อย่างไร จะทำได้หรือไม่ ให้ผู้ถูกทดสอบได้ลงมือปรับ และตอบคำถามต่อไปว่าตอนนี้ลูกบอล 2 ลูก มีดินน้ำมันเท่ากันแล้วใช่ไหม

- ถ้ากลุ่มตัวอย่างตอบว่าเท่ากันให้ 1 คะแนน และดำเนินกิจกรรมขั้นที่ 2 ต่อไป

- ถ้าตอบว่าไม่เท่ากันให้ 0 คะแนน และยุติกิจกรรมนี้

ขั้นที่ 2

ผู้ทดสอบเอาดินน้ำมันมาปั้นเป็นรูปทรงกลมแล้วทำให้เป็นท่อนยาวดังรูป ง และกล่าวว่า ลูกศิษย์กำลังทำอะไรกับดินน้ำมัน 2 ก้อนนี้ (ค กับ ง) เท่ากันไหม หรือก้อนใดมากกว่ากัน เมื่อผู้ทดสอบตอบแล้วจึงถามถึงเหตุผลว่า ทำไมจึงคิดเช่นนั้น

- ถ้าตอบว่าเท่ากัน ให้ 1 คะแนน

มากกว่าหรือน้อยกว่า ให้ 0 คะแนน

- ถ้าอธิบายมีเหตุผลเพียงพอ ให้ 1 คะแนน

อธิบายไม่ได้ ให้ 0 คะแนน

เกณฑ์การพิจารณาคะแนนในการให้เหตุผลการอนุรักษ์มวลสาร หมายถึง การรู้และเข้าใจเกี่ยวกับความคงที่ของปริมาณมวลสาร ในที่นี้คือดินน้ำมัน ไม่ว่าจะเปลี่ยนรูปไปในลักษณะใดก็ตาม ก็ยังคงมีปริมาณของดินน้ำมันอยู่เช่นเดิม การสรุปว่าเท่ากันนั้นผู้ตอบต้องหาเหตุผลมาอ้างอิง ซึ่งเหตุผลที่ใช้ในการตอบนั้นจะมีอยู่ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การให้เหตุผลแบบอิงลักษณะเดิม (Identity) หมายถึง การให้เหตุผลในลักษณะที่แสดงว่าของสองสิ่งยังคงเท่ากัน เด็กจะให้เหตุผลว่าเพราะดินน้ำมัน 2 ก้อนเท่ากัน จะนำมาปั้นเป็นรูปอะไรก็ต้องเท่ากัน หรือเพราะเราไม่ได้เอาดินน้ำมันเพิ่มเข้าไปหรือเอาดินน้ำมันออก

2. การให้เหตุผลแบบทดแทน (Compensation) เด็กจะให้เหตุผลว่าดินน้ำมันก้อนที่เป็นรูปสี่กรอกมีขนาดเล็กแต่ยาว ส่วนก้อนที่เป็นรูปกลมสั้นแต่ใหญ่กว่าจึงมีเนื้อดินน้ำมันเท่ากัน

3. การให้เหตุผลแบบคิดทวนกลับ (Reversibility) เด็กจะให้เหตุผล เช่น ถ้าเราเปลี่ยนดินน้ำมันรูปสี่กรอกให้เป็นรูปกลม ก็จะได้ดินน้ำมัน 2 ก้อนเท่ากัน

แบบวัดกิจกรรมรวมประเภท (Class inclusion task)

อุปกรณ์ประกอบด้วยภาพแมว 3 ตัว ภาพหนู 5 ตัว

วิธีดำเนินการทดสอบ

ขั้นการทดสอบ ดำเนินการทดสอบต่อจากแบบทดสอบการอนุรักษ์มวลสารโดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ผู้ทดสอบแสดงอุปกรณ์ประกอบด้วยภาพแมว 3 ตัว ภาพหนู 5 ตัว แก่ผู้ทดสอบและกล่าวว่า ครุมีสัตว์ 2 ชนิด คือ แมว (3 ตัว อยู่ในกอง) และ หนู (5 ตัว อยู่ในกอง) ครูต้องการทราบว่า มีหนูมากหรือมีสัตว์มาก

เกณฑ์การให้คะแนน

- ถ้าตอบว่ามีสัตว์มาก ๖ ที่ 1 คะแนน
- ถ้าตอบว่ามีหนูมาก ๖ ที่ 0 คะแนน
- อธิบายเหตุผลในการตอบถูกต้อง ๖ ที่ 1 คะแนน
- อธิบายไม่ถูก ๖ ที่ 0 คะแนน
- การอธิบายเหตุผลในการตอบ เช่น หนูและแมวต่างก็เป็นสัตว์ และเอาหนูรวมกับแมวได้ 8 ตัว ฉะนั้นสัตว์มี 8 ตัว ย่อมมีมากกว่าหนู 5 ตัว

กิจกรรมการคิดด้านการรวม (Combinatorial Task)

อุปกรณ์ประกอบด้วย

1. กระดุมสีต่างๆ 4 เม็ด มีสีแดง สีม่วง สีขาว และสีส้ม
2. กระดาษสำหรับบันทึก
3. ดินสอ

วิธีดำเนินการทดสอบ

ผู้ทดสอบนั่งข้างๆ ผู้ถูกทดสอบพร้อมกล่าวว่า ครูมีบางอย่างต้องมีการให้นักเรียนคิด มีกระดุม 4 เม็ด มีสีแดง (ด) สีม่วง (ม) สีขาว (ข) สีส้ม (ส) ให้นักเรียนจัดเม็ดกระดุมทั้งหมดเป็นกลุ่มๆ ซึ่งอาจจะเป็น 1 เม็ด 2 เม็ด 3 เม็ด 4 เม็ด จัดให้ได้กลุ่มมากที่สุด โดยใช้อักษรย่อของของสีเป็นคำตอบ และไม่ต้องคำนึงถึงการเรียงลำดับ เช่น สีส้มขาว (สข) เหมือนกับสีขาวส้ม (ขส)

เกณฑ์การให้คะแนน

- ถ้าจัดกลุ่มการเชื่อมโยงได้อย่างเป็นระบบ 14-15 กลุ่ม ได้ = 2 คะแนน
- ถ้าจัดกลุ่มได้ 14-15 กลุ่ม แต่ไม่เป็นระบบ ได้ = 1 คะแนน
- จัดกลุ่มแบบอื่น ๆ = 0 คะแนน

ตัวอย่างการจัดกลุ่ม

ด	ค	ม	ส	ค	ช	ส
ม	ค	ช	ส	ม	ค	ช
ช	ค	ส	ค	ม	ช	ส
ส	ม	ช	ค	ม	ส	

กิจกรรมการอนุมาน (Deductive Resoning Task)

เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยนำมาจากเครื่องมือ Cognitive Task ของ นิวแมน และคนอื่นๆ (Newman and others 1993 : 951-962) เป็นการเสนอปัญหาที่คนทั่วไปคุ้นเคย ผู้ถูกทดสอบจะถูกกระตุ้นให้ตัดสินใจตอบโดยใช้หลักตรรกศาสตร์ในการตอบ

ชุดที่ 1 เป็นสถานการณ์ของการรักษากฎและไม่รักษากฎ

อุปกรณ์

มีบัตร 4 ใบ บอกข้อมูลที่แตกต่างกันของคน 2 คน ด้านหนึ่งแสดงอายุ อีกด้านหนึ่งเป็นข้อมูลว่าขับรถหรือไม่ขับรถ

อายุ 14 ปี	ขับรถ	ไม่ขับรถ	อายุ 18 ปี
_____	_____	_____	_____

กฎ มีไว้ว่าถ้าคนขับรถได้เขาต้องมีอายุมากกว่า 16 ปี ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓

ให้บัตรที่เลือก 2 ตำแหน่ง เพื่อให้ได้สถานการณ์ที่แสดงว่า เป็นการละเมิดกฎ

วิธีดำเนินการทดสอบ

1. แนะนำอุปกรณ์ข้างบนเป็นบัตรซึ่งบอกข้อมูลที่แตกต่างกันของคน 2 คน
ด้านหนึ่งของบัตรแสดงอายุ อีกด้านหนึ่งเป็นข้อมูลว่าขับรถหรือไม่ขับรถ
2. ข้อมูลที่ได้จากบัตร เป็นสถานการณ์ที่สมมุติขึ้น โดยมีกฎว่า ถ้าคนขับรถได้ เขาต้อง
อายุมากกว่า 16 ปี
3. คำสั่ง จากสถานการณ์ดังกล่าว ให้ท่านทำเครื่องหมาย $\checkmark$ ใต้บัตรที่เลือก เพื่อให้ได้
สถานการณ์ที่แสดงว่า เป็นการละเมิดกฎ

เกณฑ์การให้คะแนน

ตามกฎ คนขับรถได้ คนนั้นต้องมีอายุ 16 ปี

ขับรถ แทนด้วยสัญลักษณ์ p

อายุเกิน 16 ปี แทนด้วย q

ไม่ขับรถ แทนด้วย $\sim p$

อายุ 14 ปี แทนด้วย $\sim q$

คำตอบเลือก p และ $\sim q$ แสดงว่าเข้าใจหลักตรรกศาสตร์ ได้ = 2 คะแนน

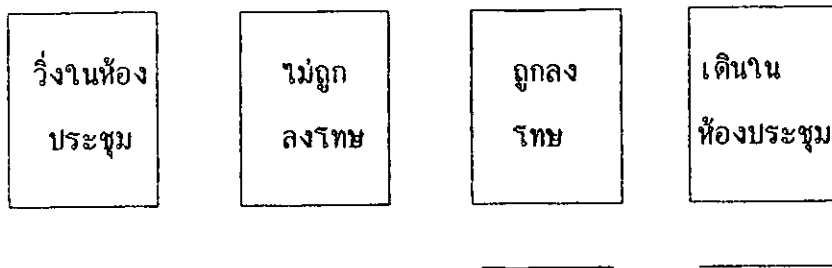
เลือก p , $\sim q$ และ q แสดงว่าเข้าใจหลักตรรกศาสตร์เพียงบางส่วน

ได้ = 1 คะแนน

ตอบอื่นๆ ได้ = 0 คะแนน

ชุดที่ 2 เป็นสถานการณ์เกี่ยวกับปัญหาการใช้ห้องประชุม

อุปกรณ์ มีบัตร 4 ใบ บอกข้อมูลที่แตกต่างกันของคน 2 คน ด้านหนึ่งเป็นพฤติกรรม และอีก
ด้านหนึ่งเป็นข้อมูลว่าถูกลงโทษหรือไม่ถูกลงโทษ

กฏ มีไว้ว่าถ้าเด็กวิ่งเล่นในห้องประชุมจะได้รับการลงโทษ ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓
ใต้บัตรที่เลือก 2 ตำแหน่ง เพื่อให้ได้สถานการณ์ที่แสดงให้เห็นว่า เป็นการละเมิดกฏ

วิธีดำเนินการทดสอบ

1. แนะนำอุปกรณ์ ข้างบนเป็นบัตรซึ่งบอกข้อมูลที่แตกต่างกันของคน 2 คน ด้านหนึ่ง
เป็นพฤติกรรม อีกด้านหนึ่งเป็นข้อมูลว่าถูกลงโทษหรือไม่ถูกลงโทษ
2. ข้อมูลที่ได้จากบัตร เป็นสถานการณ์ที่สมมุติขึ้น โดยมีกฏว่า ถ้าเด็กวิ่งเล่นในห้อง
ประชุม จะได้รับการลงโทษ
3. คำสั่ง จากสถานการณ์ดังกล่าว ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ใต้บัตรที่เลือก เพื่อ
ให้ได้สถานการณ์ที่แสดงว่า เป็นการละเมิดกฏ

เกณฑ์การให้คะแนน

ตามกฏ เด็กวิ่งเล่นในห้องประชุมจะได้รับการลงโทษ

วิ่งในห้องประชุม แทนด้วยสัญลักษณ์ p

ถูกลงโทษ แทนด้วย q

เดินในห้องประชุม แทนด้วย $\sim p$

ไม่ถูกลงโทษ แทนด้วย $\sim q$

คำตอบเลือก p และ $\sim q$ แสดงว่าเข้าใจหลักตรรกศาสตร์ ได้ = 2 คะแนน

เลือก p , $\sim q$ และ q แสดงว่าเข้าใจหลักตรรกศาสตร์เพียงบางส่วน

ได้ = 1 คะแนน

ตอบอื่นๆ ได้ = 0 คะแนน

ส่วนที่ 4 แบบสัมภาษณ์เพื่อวัดสัจกับเกี่ยวกับครอบครัว

แบบสัมภาษณ์สัจกับเกี่ยวกับครอบครัว ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยแปลและดัดแปลงข้อความมาจาก Family interview ของนิวแมน และคนอื่น ๆ (Newman and others 1993 : 951-962) เนื้อหาของแบบวัดเกี่ยวกับสัจกับครอบครัวในแง่มุมต่าง ๆ อันได้แก่ สัจกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ ด้านกฎหมาย ด้านความรักความเอาใจใส่ ด้านการทำกิจกรรมร่วมกัน ด้านบทบาทครอบครัว และด้านการอาศัยอยู่ร่วมกัน

ลักษณะของแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสัจกับครอบครัว ในแง่มุมต่าง ๆ 6 ด้าน คือ สัจกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ ด้านกฎหมาย ด้านความรักความเอาใจใส่ ด้านการทำกิจกรรมร่วมกัน ด้านบทบาทครอบครัว และด้านการอาศัยอยู่ร่วมกัน ลักษณะของแบบสัมภาษณ์สร้างเป็นคำถามปลายเปิดที่เป็นสถานการณ์ปัญหาหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นในครอบครัว เมื่อเกิดกรณีดังกล่าว ให้กลุ่มที่ได้รับการทดสอบเลือกตอบตามแนวคิดของตนเองว่าสถานการณ์ดังกล่าว เป็นครอบครัวหรือไม่ และถามเหตุผลว่าเป็นครอบครัวหรือไม่เป็นครอบครัวเพราะอะไร

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์สัจกับเกี่ยวกับครอบครัว

(0) นายสมชายและนางอารีแต่งงานกันแล้ว เขาทั้ง 2 คน อาศัยอยู่ด้วยกัน เขาช่วยกันทำงานและดูแลเอาใจใส่ต่อกัน เขาทั้ง 2 คน ยังไม่มีบุตร เขาเป็นครอบครัวหรือไม่

ตอบ เป็นครอบครัว เพราะเขาทั้ง 2 คน แต่งงานกันแล้วเป็นสามีภรรยาตามกฎหมาย เพราะเขาช่วยกันทำงาน เขาอาศัยอยู่ด้วยกันและเขาดูแลเอาใจใส่ต่อกันแสดงว่ามีความรักและหวังดีต่อกัน การอาศัยอยู่ร่วมกัน บทบาทครอบครัวและความรักความเอาใจใส่

ตอบ ไม่เป็นครอบครัว เพราะเขาทั้ง 2 คน ยังไม่มีบุตร (จัดว่าคำตอบนี้ให้ความสำคัญสัจกับเกี่ยวกับครอบครัวในด้านชีวภาพ คือความสัมพันธ์ทางสายเลือด)

เกณฑ์การให้คะแนน

นำคำตอบที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสัมภาษณ์มาจัดเข้าเกณฑ์ของสัจกับเกี่ยวกับครอบครัวแต่ละด้านตามนิยามปฏิบัติการ โดยตัดสินด้วยการดูความถี่ของการใช้เหตุผลว่าใช้เกณฑ์ด้านใดกำหนดสัจกับเกี่ยวกับครอบครัว

✓ การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แบบสัมภาษณ์เพื่อวัดทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีขั้นตอนดำเนินการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เกี่ยวกับครอบครัวและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว

1.2 เขียนนิยามทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทย ซึ่งสรุปมาจากทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามทีนิยามศัพท์ไว้ในหน้า 16

1.3 สร้างข้อคำถามที่เป็นสถานการณ์ได้ครอบคลุมทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวให้ครบทุกด้าน ด้านละ 16 ข้อ 5 ด้าน รวมจำนวน 80 ข้อ แบบสัมภาษณ์เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 หน่วย

1.4 ตรวจสอบแบบสัมภาษณ์เพื่อวัดทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวเบื้องต้นด้วยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจิตวิทยา สังคมวิทยา 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบว่าแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถวัดได้ตรงคุณลักษณะของทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวแต่ละด้าน ตามที่ได้กำหนดความหมายไว้ในนิยามปฏิบัติการ โดยถือเกณฑ์การตัดสินของผู้เชี่ยวชาญ ต้องมีความเห็นตรงกันทั้ง 3 ท่าน แล้วนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ในขั้นตอนนี้ คัดเลือกข้อคำถามเพียงด้านละ 12 ข้อ รวม 60 ข้อ

1.5 ตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน และนำผลที่ได้มาหาจํานวนรายข้อ โดย t-test ใช้ข้อที่มีค่าตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป ได้จำนวน 40 ข้อ และหาความเชื่อมั่น (C-Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น .86

(2. แบบสัมภาษณ์สิ่งที่เกี่ยวกับครอบครัว ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยแปลและดัดแปลงข้อความมาจาก Family Interview ของนิวแมน และคนอื่น ๆ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานตามลำดับดังนี้

2.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์สิ่งที่เกี่ยวกับครอบครัว

2.2 ศึกษาตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ซึ่งเกี่ยวกับครอบครัวของนิวมานและคณะ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ซึ่งเกี่ยวกับครอบครัว

2.3 เขียนนิยามซึ่งเกี่ยวกับครอบครัวซึ่งสรุปมาจากทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยของนิวมานและคณะ ตามที่นิยามศัพท์ไว้ในหน้า 14.

2.4 สร้างคำถามเป็นคำถามปลายเปิดที่เป็นสถานการณ์ปัญหา หรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นในครอบครัว ให้ครอบคลุมนิยามซึ่งเกี่ยวกับครอบครัวทั้ง 6 ด้าน จำนวน 20 ข้อ

2.5 ตรวจสอบแบบสัมภาษณ์เบื้องต้นด้วยการหาความเที่ยงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจิตวิทยาและด้านสังคมวิทยา 3 ท่าน พิจารณาสอบสวนแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นว่าสามารถวัดได้ตรงตามคุณลักษณะของซึ่งเกี่ยวกับครอบครัว ตามที่ได้กำหนดความหมายไว้ในนิยามปฏิบัติการหรือไม่ โดยถือเกณฑ์การตัดสินของผู้เชี่ยวชาญต้องมีความเห็นตรงกันทั้ง 3 ท่าน แล้วนำผลมาตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.6 ตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน ทำการสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยอีก 1 ท่าน

2.7 นำผลการสัมภาษณ์ที่ได้ของผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัยมาวิเคราะห์ร่วมกัน ถ้าคำตอบที่ได้ตรงกันจะได้ 1 คะแนน ถ้าไม่ตรงกันจะได้ 0 คะแนน

2.8 นำคะแนนที่ได้มารวบรวม แล้วทำการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของความสอดคล้องของการสัมภาษณ์ 2 คน โดยใช้สูตรของกัตต์แมน (Guttman) (ส่วนและอังคณา สายยศ. 2536 : 135) ได้ค่าความเชื่อมั่นของการสัมภาษณ์เท่ากับร้อยละ 90.00

3. แบบสัมภาษณ์เพื่อวัดระดับสติปัญญา ผู้วิจัยได้สร้างโดยแปลและดัดแปลงมาจาก Cognitive Task ของนิวมาน และคนอื่น ๆ (Newman and others. 1993) ซึ่งใช้แนวคิดและทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget) ดังได้เขียนนิยามปฏิบัติการไว้ในหน้า 11 และนำข้อคำถามทั้งหมด 4 กิจกรรม ไปทดสอบกับกลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือที่ออกโดยบัณฑิตวิทยาลัย ไปติดต่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการสถานศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล
2. นำเครื่องมือวัดระดับสติปัญญา แบบสัมภาษณ์สั่งกับเกี่ยวกับครอบครัว และแบบวัดทัศนคติที่มีต่อครอบครัว ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยอีก 1 คน ซึ่งใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลประมาณ 8 สัปดาห์
3. นำข้อมูลที่ได้มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูลและค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์มาลงรหัสในแบบรายการ เพื่อนำเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS - PC+) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางชีวสังคมวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรสั่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ปรับคะแนนของสติปัญญาในสมมติฐานข้อ 3 ให้อยู่ในลักษณะนามบัญญัติในรูปของขั้นรูปธรรมและขั้นนามธรรม

3. ปรับคะแนนของทัศนคติในสมมติฐานข้อ 9 ให้อยู่ในลักษณะนามบัญญัติโดยใช้ 1 Standard Deviation แบ่งเป็นสูง กลาง ต่ำ

4. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1 2 3 4 และ 9 โดยใช้ Pearson's Contingency Coefficient ในรูปของ Cramer's v.

5. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนสั่งกับ และทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวตามตัวแปรเพศ สติปัญญา และโครงสร้างครอบครัวโดยใช้สถิติ t-test ในสมมติฐานข้อ 5, 7, 8, 10, 12 และ 13

6. วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนสั่งกับเกี่ยวกับครอบครัวและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวกับกลุ่มตัวอย่าง ที่มีความแตกต่างกันทางอายุ โดยใช้สถิติ F-test และตรวจสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธี นิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls) ในสมมติฐานข้อ 6 และ 11 และทดสอบความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวต่างกัน โดยใช้ F-test และตรวจสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม มีจำนวนแตกต่างกันมากในสมมติฐานข้อ 13

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจตรงกัน ในการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ แทนความหมายดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

$\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย (Mean)

SD แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน

t แทน ค่าสถิติที่พิจารณาใน t-distribution

F แทน ค่าสถิติที่พิจารณาใน F-distribution

df แทน Degree of Freedom

MS แทน Mean Square

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

* แทน ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

** แทน ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

*** แทน ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติ .001

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ออกเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยทางชีวสังคม และการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรตาม คือ สังกัเกี่ยวกับครอบครัว และทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว

ตอนที่ 2. การหาความสัมพันธ์ระหว่างสังกัเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี กับตัวแปรเพศ อายุ สถิติปัญญา และโครงสร้างของครอบครัว

ตอนที่ 3. การเปรียบเทียบสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ตามตัวแปรเพศ อายุ สติปัญญาและโครงสร้างของครอบครัว

ตอนที่ 4) การหาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทย
ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตอนที่ 5) การเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ตามตัวแปรเพศ อายุ สติปัญญาและโครงสร้างของครอบครัว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยทางชีวสังคม
แสดงผลในตาราง 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
หญิง	135	56.30
ชาย	105	43.70
2. อายุ		
7-11 ปี	60	25.00
12-16 ปี	59	24.60
17-25 ปี	59	24.60
26-40 ปี	62	25.80

ตาราง 1 (ต่อ)

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
3. ระดับสติปัญญา		
^๕ ขั้นรูปธรรม	93	38.75
^๕ ขั้นนามธรรม	147	61.25
4. โครงสร้างครอบครัว		
สมบูรณ์เดี่ยว	121	50.42
สมบูรณ์ขยาย	51	21.25
ไม่สมบูรณ์เดี่ยว	29	12.08
ไม่สมบูรณ์ขยาย	36	15.00

จากตาราง 1 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 240 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีร้อยละ 56.3 ในด้านอายุพบว่ากลุ่มตัวอย่างในแต่ละช่วงอายุมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างพอ ๆ กัน คือในช่วงอายุ 26-40 ปี มีจำนวนมากที่สุดคือร้อยละ 25.8 และช่วงอายุ 12-16 ปี ละ 17-25 ปี มีน้อยที่สุดคือร้อยละ 24.6 สำหรับระดับสติปัญญา พบว่าส่วนใหญ่มีสติปัญญาขั้นนามธรรมคิดเป็นร้อยละ 61.25 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มาจากครอบครัวสมบูรณ์เดี่ยวมีจำนวนมากที่สุดคือร้อยละ 50.42 และครอบครัวไม่สมบูรณ์เดี่ยวมีจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 12.08

ตอนที่ 2 การหาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี กับตัวแปรเพศ อายุ สติปัญญา และโครงสร้างของครอบครัว

2.1 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี กับตัวแปรเพศ โดยมีสมมติฐานตั้งไว้ว่า "เพศกับสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความสัมพันธ์กัน" ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 2

2.2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี กับตัวแปรอายุ โดยมีสมมติฐานตั้งไว้ว่า "อายุกับสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความสัมพันธ์กัน" ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 3

2.3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี กับตัวแปรสติปัญญา โดยมีสมมติฐานตั้งไว้ว่า "สติปัญญากับสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความสัมพันธ์กัน" ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 4

2.4 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีกับตัวแปรโครงสร้างของครอบครัวโดยมีสมมติฐานว่า "โครงสร้างครอบครัวกับสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความสัมพันธ์กัน" ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 5

ตาราง 2 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างเพศ กับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์ทางด้านชีวภาพ กฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทครอบครัว และเกณฑ์การอาศัยอยู่ร่วมกันของครอบครัว

สิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์	เพศ		Cramer'v
	หญิง จำนวน (ร้อยละ)	ชาย จำนวน (ร้อยละ)	
1.ชีวภาพ ต่ำ (<7.35)	16(43.2)	21(56.8)	0.11
กลาง (7.35-12.46)	98(59.0)	68(41.0)	
สูง (>12.46)	21(56.8)	16(43.2)	
2.กฎหมาย ต่ำ (<4.01)	17(34.7)	32(65.37)	.23**
กลาง (4.01-9.29)	95(60.1)	63(39.9)	
สูง (>9.29)	23(69.7)	10(30.3)	
3.ความรักความเอาใจใส่			.11
ต่ำ (5.10)	21(45.7)	25(54.3)	
กลาง(5.10-12.47)	94(59.9)	63(40.1)	
สูง (>12.47)	20(54.1)	17(45.9)	
4.การทำกิจกรรมร่วมกัน			.11
ต่ำ (<1.59)	19(45.2)	23(54.8)	
กลาง (1.59-7.06)	100(59.5)	68(40.5)	
สูง (>7.06)	16(5.33)	14(46.7)	

ตาราง 2 (ต่อ)

สิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์	เพศ		Cramer'v
	หญิง จำนวน (ร้อยละ)	ชาย จำนวน (ร้อยละ)	
5. บทบาทครอบครัว			
ต่ำ (<.01)	39(48.8)	41(51.3)	.12
กลาง (0.01-3.51)	78(61.9)	48(38.1)	
สูง (>3.51)	18(52.9)	16(47.1)	
6. การอาศัยอยู่ร่วมกัน			
ต่ำ (>1.23)	18(40.0)	27(60.0)	.16*
กลาง (1.23-7.31)	96(59.9)	67(41.1)	
สูง (>7.31)	21(65.6)	11(34.4)	

จากตาราง 2 แสดงว่าเพศมีความสัมพันธ์กับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวด้านกฎหมายและการอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 บางส่วน แต่เพศไม่มีความสัมพันธ์กับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวตามเกณฑ์ด้านชีวภาพ ความรักความไม่เอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน และบทบาทครอบครัว ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1

ตาราง 3 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์
ทางด้านชีวภาพ กฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาท
ของครอบครัว และเกณฑ์การอาศัยอยู่ร่วมกันของครอบครัว

สิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์	อายุ (ปี)/จำนวน (ร้อยละ)				Cramer's v
	7-11	12-16	17-25	26-40	
1.ชีวภาพ ต่ำ (<7.35)	5(13.5)	16(43.5)	11(39.7)	5(13.5)	.28***
กลาง (7.35-12.46)	33(19.9)	41(24.7)	40(24.1)	51(31.3)	
สูง (>12.46)	22(59.5)	2(5.4)	8(21.6)	5(13.5)	
2.กฎหมาย ต่ำ (<4.01)	23(16.9)	18(36.7)	8(16.3)	-	.38***
กลาง (4.01-9.29)	36(22.8)	41(25.9)	43(27.2)	38(24.1)	
สูง (>9.29)	1(3.0))	-	8(24.2)	24(72.7)	
3.ความรักความเอาใจใส่					.49***
ต่ำ (5.10)	39(84.8)	4(87)	2(4.3)	1(2.2)	
กลาง (5.10-12.47)	20(12.7)	49(31.2)	41(26.1)	47(29.9)	
สูง (>12.47)	1(2.7)	6(16.2)	16(26.3)	14(37.8)	
4.การทำกิจกรรมร่วมกัน					.37***
ต่ำ (<1.59)	28(66.7)	3(7.1)	11(26.2)	-	
กลาง (1.59-7.06)	30(17.9)	41(24.4)	43(25.6)	54(32.1)	
สูง (>7.06)	2(6.7)	15(50.0)	5(16.7)	8(26.7)	

ตาราง 3 (ต่อ)

สิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์	อายุ (ปี)/จำนวน (ร้อยละ)				Cramer's v
	7-11	12-16	17-25	26-40	
5. บทบาทครอบครัว					
ต่ำ (<.01)	31(38.8)	14(17.5)	28(35.0)	7(8.8)	.26***
กลาง (0.01-3.51)	23(18.3)	37(29.4)	26(20.6)	40(20.6)	
สูง (>3.51)	6(17.6)	8(23.5)	5(14.7)	14(44.1)	
6. การอาศัยอยู่ร่วมกัน					
ต่ำ (>1.23)	20(44.4)	7(15.6)	11(24.4)	7(15.6)	.23***
กลาง (1.23-7.31)	40(24.5)	45(27.6)	38(23.3)	40(24.5)	
สูง (>7.31)	-	7(21.9)	10(31.3)	15(46.9)	

จากตาราง 3 พบว่าอายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวด้านชีวภาพ
 กฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทครอบครัว และการอาศัยอยู่ร่วมกัน
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2

ตาราง 4 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างสติปัญญากับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์ทางด้านชีวภาพ กฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทครอบครัว และเกณฑ์การอาศัยอยู่ร่วมกันของครอบครัว

สิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์	สติปัญญา		Cramer's v
	ขั้นรูปธรรม จำนวน (ร้อยละ)	ขั้นนามธรรม จำนวน (ร้อยละ)	
1.ชีวภาพ ต่ำ (<7.35)	9(24.3)	28(75.7)	.33***
กลาง (7.35-12.46)	56(33.7)	110(66.3)	
สูง (>12.46)	28(75.7)	9(24.3)	
2.กฎหมาย ต่ำ (<4.01)	26(53.1)	23(46.9)	.16*
กลาง (4.01-9.29)	58(36.7)	100(63.3)	
สูง (>9.29)	9(27.3)	24(72.7)	
3.ความรักความเอาใจใส่			.48***
ต่ำ (5.10)	40(87.0)	6(13.0)	
กลาง (5.10-12.47)	42(26.8)	115(73.2)	
สูง (>12.47)	11(29.7)	26(70.3)	

ตาราง 4 (ต่อ)

สิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์	สติปัญญา		Cramer's v
	ขั้นรูปธรรม จำนวน (ร้อยละ)	ขั้นนามธรรม จำนวน (ร้อยละ)	
4. การทำกิจกรรมร่วมกัน			
ต่ำ (<1.59)	29(69.0)	13(31.0)	.29***
กลาง (1.59-7.06)	56(33.3)	112(66.7)	
สูง (>7.06)	8(26.7)	22(73.3)	
5. บทบาทครอบครัว			
ต่ำ (<.01)	40(50.0)	40(50.0)	.16*
กลาง (0.01-3.51)	41(32.5)	85(67.5)	
สูง (>3.51)	12(35.3)	22(64.7)	
6. การอาศัยอยู่ร่วมกัน			
ต่ำ (>1.23)	25(55.6)	20(44.4)	.31***
กลาง (1.23-7.31)	67(41.1)	96(58.9)	
สูง (>7.31)	1(3.1)	31(96.9)	

จากตาราง 3 พบว่าสติปัญญามีความสัมพันธ์ทางบวกกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวด้าน
 ชีวิตภาพ ภูมิหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทของครอบครัว และการ
 อาศัยอยู่ร่วมกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001, .05, .001, .001, .05 และ .001
 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3

ตาราง 5 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างของครอบครัวกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว
จำแนกตามเกณฑ์ทางด้านชีวภาพ กฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน
บทบาทครอบครัว และเกณฑ์การอาศัยอยู่ร่วมกัน

สิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์	โครงสร้างของครอบครัว				Cramer's v
	สมบูรณ์		ไม่สมบูรณ์		
	เดี่ยว	ขยาย	เดี่ยว	ขยาย	
	จำนวน (ร้อยละ)				
1.ชีวภาพ ต่ำ (<7.35)	17(47.2)	8(22.2)	5(13.9)	6(16.7)	.17*
กลาง (7.35-12.46)	93(56.7)	34(20.7)	19(11.6)	18(11.0)	
สูง (>12.46)	11(29.7)	9(24.3)	5(13.5)	12(32.4)	
2.กฎหมาย ต่ำ (<4.01)	16(34.0)	11(23.4)	9(19.1)	11(23.4)	.15
กลาง (4.01-9.29)	87(55.4)	30(19.1)	18(11.5)	22(14.1)	
สูง (>9.29)	18(54.4)	10(30.3)	2(6.1)	3(9.1)	
3.ความรักความเอาใจใส่					.16
ต่ำ (5.10)	15(33.3)	14(31.2)	5(11.1)	11(24.4)	
กลาง (5.10-12.47)	85(54.1)	33(21.2)	17(10.9)	21(13.5)	
สูง (>12.47)	21(58.3)	4(11.1)	7(19.4)	4(11.4)	

ตาราง 5 (ต่อ)

สิ่งเกี่ยวกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์	โครงสร้างของครอบครัว				Cramer's v
	สมบูรณ์		ไม่สมบูรณ์		
	เดี่ยว	ขยาย	เดี่ยว	ขยาย	
	จำนวน (ร้อยละ)				
4. การทำกิจกรรมร่วมกัน					
ต่ำ (<1.59)	19(45.2)	8(19.0)	5(11.9)	10(23.8)	.13
กลาง (1.59-7.06)	88(53.3)	34(20.60)	23(13.9)	20(12.1)	
สูง (>7.06)	14(46.7)	9(30.0)	1(3.3)	6(20.0)	
5. บทบาทครอบครัว					
ต่ำ (<.01)	32(41.0)	22(28.2)	9(11.5)	15(19.2)	.15
กลาง (0.01-3.51)	75(60.0)	19(15.2)	16(12.8)	15(12.0)	
สูง (>3.51)	14(41.2)	10(29.4)	4(11.8)	6(17.6)	
6. การอาศัยอยู่ร่วมกัน					
ต่ำ (>1.23)	14(31.1)	10(22.2)	8(17.8)	13(28.9)	.17*
กลาง (1.23-7.31)	90(55.9)	32(19.9)	18(11.2)	21(13.0)	
สูง (>7.31)	17(54.1)	9(29.0)	3(9.7)	2(6.5)	

จากตาราง 5 พบว่าโครงสร้างของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับสิ่งเกี่ยวกับครอบครัว ด้านชีวภาพ และการอาศัยอยู่ร่วมกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ สมมติฐานข้อ 4 บางส่วนและโครงสร้างของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเกี่ยวกับครอบครัว ด้านกฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกันและบทบาทครอบครัว ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อ 4

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนสิ่งเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตาม
ตัวแปรเพศ สถิติปัญญาและโครงสร้างครอบครัว

3.1 เปรียบเทียบคะแนนสิ่งเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
จำแนกตามเกณฑ์ด้านชีวภาพ กฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาท
ครอบครัว และการอยู่ร่วมกันระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน

ตาราง 6 เปรียบเทียบคะแนนการใช้เหตุผลสิ่งเกี่ยวกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์
ด้านชีวภาพ กฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทครอบครัวและ
การอาศัยอยู่ร่วมกันของกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน

สิ่งที่เกี่ยวกับครอบครัว	เพศ				t
	หญิง		ชาย		
	(N=135)		(N=105)		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1.ชีวภาพ	9.90	2.32	9.91	2.85	-.05
2.กฎหมาย	7.33	2.44	5.48	2.65	4.68***
3.ความรักความเอาใจใส่	9.19	3.36	8.27	4.02	1.93*
4.การทำกิจกรรมร่วมกัน	4.70	2.62	3.83	2.82	2.49**
5.บทบาทครอบครัว	1.73	1.88	1.62	1.77	.48
6.การอาศัยอยู่ร่วมกัน	4.50	2.91	3.97	3.19	1.35

จากตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เพศหญิงมีคะแนนสิ่งเกี่ยวกับครอบครัว
ด้านกฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกันสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .001, .05 และ .01 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 5 บางส่วน แต่เพศหญิงและเพศชายมีคะแนนสูงกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ ด้านบทบาทครอบครัว และการอาศัยอยู่ร่วมกันไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 5

3.2 เปรียบเทียบ คะแนนสูงกับเกี่ยวกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์ด้านชีวภาพ กฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทครอบครัว และการอาศัยอยู่ร่วมกัน เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อ 6 ที่ว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากมีคะแนนสูงกับเกี่ยวกับครอบครัว สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย ดังตาราง 7-8

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสูงกับเกี่ยวกับครอบครัวจำแนกตามระดับอายุ

สูงกับเกี่ยวกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์ ด้านต่าง ๆ	อายุ							
	7-11 ปี N=60		12-16 ปี N=59		17-25 ปี N=59		26-40 ปี N=60	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
1. ชีวภาพ	11.58	2.86	.78	2.05	9.49	2.59	1.74	1.76
2. กฎหมาย	5.45	2.01	5.34	1.72	6.78	2.57	8.94	1.95
3. ความรักความเอาใจใส่	4.67	3.15	9.27	2.50	10.20	2.93	10.95	2.43
4. การทำกิจกรรมร่วมกัน	2.23	2.01	5.76	2.74	3.61	2.54	5.65	1.89
5. บทบาทครอบครัว	1.25	1.74	1.66	1.60	1.14	1.43	2.65	2.09
6. การอาศัยอยู่ร่วมกัน	2.72	1.23	4.63	2.72	4.42	3.38	3.29	3.38

ตาราง 8 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนสิ่งเกี่ยวกับครอบครัว ด้านชีวภาพ กฎหมาย
ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทครอบครัวและการอาศัยอยู่ร่วมกัน
จำแนกตามตัวแปรอายุ

สิ่งเกี่ยวกับครอบครัว	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
1. ชีวภาพ	ระหว่างกลุ่ม	3	255.46	85.15	15.40***
	ภายในกลุ่ม	236	1305.34	5.5	
2. กฎหมาย	ระหว่างกลุ่ม	3	512.65	170.88	34.83***
	ภายในกลุ่ม	236	1157.95	4.91	
3. ความรักความเอาใจใส่	ระหว่างกลุ่ม	3	1441.32	480.44	62.80***
	ภายในกลุ่ม	236	1805.41	7.65	
4. การทำกิจกรรมร่วมกัน	ระหว่างกลุ่ม	3	522.66	174.22	32.49***
	ภายในกลุ่ม	236	1265.64	5.36	
5. บทบาทครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	3	86.35	28.76	9.52***
	ภายในกลุ่ม	236	713.58	3.02	
6. การอาศัยอยู่ร่วมกัน	ระหว่างกลุ่ม	3	218.23	72.75	8.62***
	ภายในกลุ่ม	236	1991.16	8.44	

จากตาราง 7-8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน มีคะแนน
 สัมพันธ์เกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ กฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ กิจกรรมร่วมกัน บทบาท
 ครอบครัว และการอาศัยอยู่ร่วมกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 และนำผลการ
 วิเคราะห์ที่ได้ไปตรวจสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของ นิวแมน-คูลส์ (Newmen-Keuls)
 แสดงผลในตาราง 9-14 ตามลำดับ

ตาราง 9 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนสัมพันธภาพด้านชีวภาพเป็นรายคู่ในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน

อายุ		12-16 ปี	17-25 ปี	26-40 ปี	7-11 ปี
$\bar{X}$		8.78	9.49	9.74	11.58
12-16 ปี	8.78	-	0.71	0.96	2.80*
17-25 ปี	9.49		-	0.25	2.09*
26-40 ปี	9.74			-	1.84*
7-11 ปี	11.58				-

จากตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี มีคะแนนสัมพันธภาพ
 เกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16, 17-25 ปี และ 26-40 ปี
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี มีคะแนนสัมพันธภาพเกี่ยวกับ
 ครอบครัวด้านชีวภาพไม่ต่างจากกลุ่มอายุ 17-25 ปี และ 12-16 ปี และกลุ่มตัวอย่างอายุ 17-25 ปี
 มีคะแนนสัมพันธภาพเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ ไม่แตกต่างกันจากกลุ่มตัวอย่างอายุ 12-16 ปี ซึ่งไม่
 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6

ตาราง 10 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนสิ่งกับด้านกฎหมายเป็นรายคู่ในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน

อายุ		12-16 ปี	7-11 ปี	17-25 ปี	26-40 ปี
$\bar{X}$		5.34	5.45	6.78	8.94
12-16 ปี	5.34	-	0.11	1.44*	3.60*
7-11 ปี	5.45		-	1.33*	3.49*
17-25 ปี	6.78			-	2.16*
26-40 ปี	8.94				-

จากตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี มีคะแนนสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมายสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี, 7-11 ปี และ 17-25 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี มีคะแนนสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี และ 7-11 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6 บางส่วน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี และ 12-16 ปี มีคะแนนสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมายไม่แตกต่างกันซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6

ตาราง 11 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนสิ่งกับด้านความรัก ความเอาใจใส่เป็นรายคู่ในกลุ่ม
ตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน

อายุ		7-11 ปี	12-16 ปี	17-25 ปี	26-40 ปี
$\bar{X}$		4.67	9.27	10.20	10.95
7-11 ปี	4.67	-	4.60*	5.53*	6.28*
12-16 ปี	9.27		-	0.93	1.68*
17-25 ปี	10.20			-	0.75
26-40 ปี	10.95				-

จากตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี มีคะแนน
สิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านความรักความเอาใจใส่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี และ
12-16 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี และกลุ่ม
ตัวอย่างอายุ 12-16 ปี มีคะแนนสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านความรักความเอาใจใส่สูงกว่ากลุ่ม
ตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6
บางส่วน แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี และ 17-25 ปี กับกลุ่มตัวอย่างอายุ 17-25 ปี และ
12-16 ปี มีคะแนนสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านความรักความเอาใจใส่ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่สอดคล้อง
กับสมมติฐานข้อ 6

ตาราง 12 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนสิ่งกับการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นรายคู่ใน
กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน

อายุ		7-11 ปี	17-25 ปี	26-40 ปี	12-16 ปี
$\bar{X}$		2.23	3.61	5.65	5.76
7-11 ปี	2.23	-	1.38*	3.42*	3.53*
17-25 ปี	3.61		-	2.04*	2.15*
26-40 ปี	5.65			-	0.11
12-16 ปี	5.76				-

จากตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี มีคะแนน
สิ่งกับการทำกิจกรรมร่วมกันสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6 บางส่วนและกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ
12-16 ปี มีคะแนนสิ่งกับการทำกิจกรรมร่วมกันสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ
17-25 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6 และกลุ่มตัวอย่าง
ที่มีอายุ 26-40 ปี มีคะแนนสิ่งกับการทำกิจกรรมร่วมกันสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่
มีอายุ 7-11 ปี และ 17-25 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ
17-25 ปี มีคะแนนสิ่งกับการทำกิจกรรมร่วมกัน สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอายุ
7-11 ปี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6 บางส่วน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี และ
26-40 ปี มีคะแนนสิ่งกับการทำกิจกรรมร่วมกันไม่แตกต่างกันซึ่งไม่สอดคล้อง
กับสมมติฐานข้อ 6

ตาราง 13 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนสั่งกับด้านบทบาทครอบครัวเป็นรายฐานในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน

อายุ		17-25 ปี	7-11 ปี	12-16 ปี	26-40 ปี
$\bar{X}$		1.14	1.25	1.66	2.65
17-25 ปี	1.14	-	0.11	0.52	1.51*
7-11 ปี	1.25		-	0.41	1.40*
12-16 ปี	1.66			-	0.99*
26-40 ปี	2.65				-

จากตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี มีคะแนนสั่งกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านบทบาทของครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี, และ 7-11 ปี และ 17-25 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6 บางส่วน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี มีคะแนนสั่งกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านบทบาทครอบครัวไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี และ 17-25 ปี และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี มีคะแนนสั่งกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านบทบาทครอบครัวด้านบทบาทครอบครัว ไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6

ตาราง 14 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนสั่งกับด้านการอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นรายคู่ในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน

อายุ		7-11 ปี	17-25 ปี	12-16 ปี	26-40 ปี
$\bar{X}$		2.72	4.42	4.63	5.29
7-11 ปี	2.72	-	1.70*	1.91*	2.57*
17-25 ปี	4.42		-	0.21	0.87
12-16 ปี	4.63			-	0.66
26-40 ปี	5.29				-

จากตาราง 14 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี 12-16 ปี และ 17-25 ปี มีคะแนนสั่งกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านการอยู่อาศัยร่วมกันสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6 บางส่วน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี มีคะแนนสั่งกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านการอาศัยอยู่ร่วมกันไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี และ 12-16 ปี และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี มีคะแนนสั่งกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านการอาศัยอยู่ร่วมกันไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี ซึ่งไม่สอดคล้องกันสมมติฐานข้อ 6

3.3 เปรียบเทียบคะแนนสั่งกับเกี่ยวกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์ด้านชีวภาพ ภูมิลำเนา ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทครอบครัวและการอาศัยอยู่ร่วมกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 8 ที่ว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นนามธรรม มีคะแนนสั่งกับเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นรูปธรรม ดังตาราง 15

ตาราง 15 การเปรียบเทียบคะแนนสัจกับเกี่ยวกับครอบครัว ของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ด้านต่าง ๆ กับ กลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาต่างกัน

สิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์ด้าน ต่าง ๆ	สติปัญญา				t
	ขั้นนามธรรม N=147		ขั้นรูปธรรม N=93		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1.ชีวิตภาพ	9.22	2.10	10.99	2.83	-5.2***
2.กฎหมาย	6.91	2.55	6.25	2.75	1.89*
3.ความรักความเอาใจใส่	9.94	2.66	6.96	4.31	5.99***
4.การทำกิจกรรมร่วมกัน	4.93	2.49	3.36	2.85	4.53***
5.บทบาทครอบครัว	1.76	1.72	1.57	1.99	.76
6.การอาศัยอยู่ร่วมกัน	5.05	3.35	3.04	1.93	5.87***

จากตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นนามธรรมมีคะแนนสัจกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน และการอาศัยอยู่ร่วมกันสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นรูปธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, สติปัญญาขั้นนามธรรมมีคะแนนสัจกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวิตภาพต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นรูปธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และกลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นนามธรรมมีคะแนนสัจกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านบทบาทครอบครัวไม่แตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นรูปธรรมซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 7

3.4 เปรียบเทียบคะแนนสิ่งเกี่ยวกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์ด้านชีวภาพ กฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทครอบครัว และการอาศัยอยู่ร่วมกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 8 ที่ว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวแบบสมบูรณ์มีคะแนนสิ่งเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวไม่สมบูรณ์ ดังตาราง 16

ตาราง 16 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสิ่งเกี่ยวกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์ด้านชีวภาพ กฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทครอบครัว และการอาศัยอยู่ร่วมกัน ในกลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวต่างกัน

สิ่งเกี่ยวกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์ตาม ด้านต่าง ๆ	โครงสร้างครอบครัว				t
	สมบูรณ์ N=172		ไม่สมบูรณ์ N=65		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1.ชีวภาพ	9.79	2.28	10.31	3.17	-1.22
2.กฎหมาย	6.97	2.58	5.94	2.66	2.73*
3.ความรักความเอาใจใส่	8.87	3.48	8.60	4.12	.51
4.การทำกิจกรรมร่วมกัน	4.49	2.75	3.82	2.70	1.69*
5.บทบาทครอบครัว	1.69	1.72	1.74	1.88	-.02
6.การอาศัยอยู่ร่วมกัน	4.62	2.86	3.15	2.94	3.49***

จากตาราง 16 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างของครอบครัวสมบูรณ์มีคะแนนสูงเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย การทำกิจกรรมร่วมกัน และการอาศัยอยู่ร่วมกันสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวไม่สมบูรณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 .05 และ .001 ตามลำดับ ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานข้อ 8 บางส่วน ส่วนคะแนนสูงเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ ด้านความรักความเอาใจใส่ และด้านบทบาทครอบครัว กลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวต่างกันมีคะแนนสูงกับไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 8

ตอนที่ 4 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีสมมติฐานว่า "สิ่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความสัมพันธ์กัน"

ในการหาความสัมพันธ์ของสิ่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวนั้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS pc+ในรูปของ Cramer's V เนื่องจากคะแนนเหตุผลในการกำหนดสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวตามเกณฑ์ด้านต่าง ๆ นั้น เป็นคะแนนไม่ต่อเนื่อง แต่คะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวเป็นคะแนนต่อเนื่องจึงต้องปรับคะแนนเป็น สูง กลาง ต่ำ โดยใช้ 1 SD เป็นตัวแบ่ง ดังแสดงผลในตาราง 17 และหาความสัมพันธ์ของสิ่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวจำแนกตามกลุ่มอายุ แสดงผลในตาราง 18

ตาราง 17 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัด
สุราษฎร์ธานี ตามเกณฑ์ด้านชีวภาพ กฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน
บทบาทของครอบครัว และการอาศัยอยู่ร่วมกัน

สิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์	ทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว			Cramer's v
	< 3.4141 จำนวน (ร้อยละ)	3.4141-3.8625 จำนวน (ร้อยละ)	> 3.8625 จำนวน(ร้อยละ)	
1.ชีวภาพ				
ต่ำ (>7.35)	5(13.5)	31(83.8)	1(2.7)	.12
กลาง (7.35-12.46)	25(15.1)	112(67.5)	29(17.5)	
สูง (>12.46)	8(21.6)	24(64.9)	5(13.5)	
2.กฎหมาย				
ต่ำ (<4.01)	12(24.5)	34(69.4)	6(6.11)	.20
กลาง (4.01-9.29)	22(13.9)	116(73.4)	20(12.7)	
สูง (>9.29)	4(12.1)	17(51.5)	12(36.4)	
3.ความรักความเอาใจใส่				
ต่ำ (<1.59)	10(21.7)	31(67.4)	5(10.9)	.11
กลาง (1.59-7.06)	21(13.4)	108(68.8)	28(17.8)	
สูง (>7.06)	7(18.9)	28(78.7)	2(5.4)	

ตาราง 17 (ต่อ)

สิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์	ทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว			Cramer's v
	< 3.4141 จำนวน (ร้อยละ)	3.4141-3.8625 จำนวน (ร้อยละ)	> 3.8625 จำนวน(ร้อยละ)	
4. การทำกิจกรรมร่วมกัน				
ต่ำ (<1.59)	7(16.7)	29(69.0)	6(14.3)	.04
กลาง (1.59-7.06)	25(14.9)	119(70.8)	24(14.3)	
สูง (>7.06)	6(20.0)	19(63.3)	5(16.7)	
5. บทบาทครอบครัว				
ต่ำ (<.01)	17(21.3)	48(60.0)	15(18.8)	.12
กลาง (1.01-3.51)	16(12.7)	96(76.2)	14(11.1)	
สูง (>3.51)	5(14.7)	23(67.6)	6(17.6)	
6. การอาศัยอยู่ร่วมกัน				
ต่ำ (>1.23)	9.20.0)	26(57.8)	10(22.2)	.11
กลาง (1.23-7.31)	27(16.6)	115(70.6)	21(12.9)	
สูง (>7.31)	2(6.3)	26(81.3)	4(12.5)	

จากตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า สิ่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวไม่มี
ความสัมพันธ์กันในทุกด้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อ 9

ตาราง 18 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว จำแนกตามกลุ่มอายุ 7-11 ปี, 12-16 ปี, 17-25 ปี และ 26-40 ปี

สิ่งเกี่ยวกับครอบครัว	ทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว			
	7-11 ปี	12-16 ปี	17-25 ปี	26-40 ปี
ชีวิภาพ	-.05	-.11	-.06	-.07
กฎหมาย	.03	.24*	.35*	.02
ความรักความเอาใจใส่	-.11	-.08	-.25*	.01
การทำกิจกรรมร่วมกัน	-.13	.00	.22*	.20
บทบาทครอบครัว	-.06	-.03	-.06	.13
การอาศัยอยู่ร่วมกัน	.22*	.10	.05	-.01

จากตาราง 18 กลุ่มอายุ 17-25 ปี พบว่าทัศนคติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสิ่งเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมายและการทำกิจกรรมร่วมกัน และความสัมพันธ์ทางลบกับสิ่งเกี่ยวกับความรักความเอาใจใส่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มอายุ 12-16 ปี ทัศนคติสัมพันธ์ทางบวกกับสิ่งเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับกลุ่มอายุ 7-11 ปี มีทัศนคติโดยรวมสัมพันธ์ทางบวกกับสิ่งเกี่ยวกับการอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานบางส่วน ส่วนกลุ่มอายุ 26-40 ปี ทัศนคติและสิ่งเกี่ยวกับครอบครัวไม่สัมพันธ์กัน

ตอนที่ 5 การเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามตัวแปร เพศ อายุ สติปัญญาและโครงสร้างของครอบครัว

5.1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี กับตัวแปร เพศ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 10 ที่ว่า กลุ่มตัวอย่างเพศหญิง มีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย

ตาราง 19 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ระหว่างเพศชายกับเพศหญิง

ทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว	เพศ				t
	หญิง N=135		ชาย N=105		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1.ชีวภาพ	3.38	.38	3.44	.36	-1.30
2.กฎหมาย	3.63	.42	3.69	.40	-1.07
3.ความรักความเอาใจใส่	3.80	.36	3.69	.32	2.63**
4.การทำกิจกรรมร่วมกัน	3.72	.37	3.65	.35	1.44
5.บทบาทครอบครัว	3.74	.40	3.63	.39	2.13*
6.ทัศนคติโดยรวม	3.65	.24	3.62	.20	1.19

จากตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เพศหญิงมีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านความรักความเอาใจใส่ และด้านบทบาทครอบครัวสูงกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

ครอบครัวด้านชีวภาพ กฎหมาย การทำกิจกรรมร่วมกัน และทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวโดยรวมไม่พบความแตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 10

5.2 เปรียบเทียบคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามตัวแปรอายุ เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 11 ที่ว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากมีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย ดังตาราง 20-21

ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทัศนคติ เกี่ยวกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์ระดับอายุ

ทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์ ด้านต่าง ๆ	อายุ							
	7-11 ปี N=60		12-16 ปี N=59		17-25 ปี N=59		26-40 ปี N=62	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
1. ชีวภาพ	3.47	0.40	3.32	0.39	3.39	0.35	3.39	0.34
2. กฎหมาย	3.55	0.44	3.67	0.37	3.82	0.71	3.60	0.37
3. ความรักความเอาใจใส่	3.62	0.38	3.70	0.28	3.92	0.32	3.77	0.32
4. การทำกิจกรรมร่วมกัน	3.66	0.36	3.72	0.29	3.71	0.36	3.67	0.42
5. บทบาทครอบครัว	3.53	0.42	3.61	0.38	3.90	0.39	3.72	0.32
6. ทัศนคติโดยรวม	3.57	0.23	3.61	0.17	3.75	0.25	3.63	0.21

ตาราง 21 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว ของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านชีวภาพ กฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรม ร่วมกัน บทบาทครอบครัว จำแนกตามอายุ

ทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
1.ชีวภาพ	ระหว่างกลุ่ม	3	.34	.12	.83
	ภายในกลุ่ม	236	32.53	.14	
2.กฎหมาย	ระหว่างกลุ่ม	3	2.52	.84	5.31**
	ภายในกลุ่ม	236	37.35	.16	
3.ความรักความเอาใจใส่	ระหว่างกลุ่ม	3	2.84	.95	8.82***
	ภายในกลุ่ม	236	25.37	.11	
4.การทำกิจกรรมร่วมกัน	ระหว่างกลุ่ม	3	.17	.06	.45
	ภายในกลุ่ม	236	30.42	.13	
5.บทบาทครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	3	4.55	1.52	10.68***
	ภายในกลุ่ม	236	33.51	.14	
6.ทัศนคติโดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	1.08	.36	7.80***
	ภายในกลุ่ม	236	10.93	.05	

จากตาราง 20-21 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี 12-16 ปี 17-25 ปี และ 26-40 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ บทบาทครอบครัวและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, .001, .001 และ .001 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ และการทำกิจกรรมร่วมกันไม่แตกต่างกัน และได้ผลการวิเคราะห์ที่พบมีความแตกต่างกันไปตรวจสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls) แสดงผลในตาราง 22-25 ตามลำดับ

ตาราง 22 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติด้านกฎหมายเป็นรายคู่ในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน

อายุ		7-11 ปี	26-40 ปี	12-16 ปี	17-25 ปี
	$\bar{X}$	3.55	3.60	3.67	3.82
7-11 ปี	3.55	-	.05	.12	.27*
26-40 ปี	3.60		-	.07	.22*
12-16 ปี	3.67			-	.15*
17-25 ปี	3.82				-

จากตาราง 22 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี, และ 12-16 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อ 11 บางส่วนแต่กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อ 11 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมายไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี และ 26-40 ปี และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย ไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 11

ตาราง 23 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติด้านความรักความเอาใจใส่เป็นรายรุ่น
กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน

อายุ		7-11 ปี	12-16 ปี	26-40 ปี	17-25 ปี
	$\bar{X}$	3.62	3.70	3.77	3.95
7-11 ปี	3.62	-	.08	.15*	.30*
12-16 ปี	3.70		-	.07	.22*
26-40 ปี	3.77			-	.15*
17-25 ปี	3.92				-

จากตาราง 23 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านความรักความเอาใจใส่ สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี และ 7-11 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านความรักความเอาใจใส่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 11 บางส่วน แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี มีทัศนคติสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 11 ส่วนกลุ่มอายุ 26-40 ปี กับกลุ่มอายุ 12-16 ปี และกลุ่มตัวอย่างอายุ 12-16 ปี และกลุ่มตัวอย่างอายุ 7-11 ปี มีทัศนคติไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 11

ตาราง 24 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติด้านบทบาทครอบครัวเป็นรายกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน

อายุ		7-11 ปี	12-16 ปี	26-40 ปี	17-25 ปี
	$\bar{X}$	3.53	3.61	3.71	3.90
7-11 ปี	3.53	-	.08	.18*	.37*
12-16 ปี	3.61		-	.10	.29*
26-40 ปี	3.71			-	.19*
17-25 ปี	3.90				-

จากตาราง 24 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านบทบาทครอบครัว สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี และ 7-11 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 11 บางส่วน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านบทบาทครอบครัวสูงกว่ากลุ่มที่มีอายุ 26-40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 11 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี และ 7-11 ปี กับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปีและ 12-16 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านบทบาทครอบครัวไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 11

ตาราง 25 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติโดยรวมเป็นรายกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุที่ต่างกัน

อายุ		7-11 ปี	12-16 ปี	26-40 ปี	17-25 ปี
	$\bar{X}$	3.57	3.61	3.63	3.75
7-11 ปี	3.57	-	.04	.06	.18*
12-16 ปี	3.61		-	.02	.14*
26-40 ปี	3.63			-	.12*
17-25 ปี	3.75				-

จากตาราง 25 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี มีค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวโดยรวม สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี และ 12-16 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 11 บางส่วน แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวโดยรวมสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 11 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี กับกลุ่มอายุ 12-16 ปี และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี กับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี และกลุ่มตัวอย่างอายุ 7-11 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวโดยรวมไม่แตกต่างกันซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 11

4.3 เปรียบเทียบคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามตัวแปรสติปัญญา เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 12 ที่ว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับสติปัญญาขั้นนามธรรมมีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับสติปัญญาขั้นรูปธรรม ดังตาราง 26

ตาราง 26 เปรียบเทียบคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี กับกลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาต่างกัน

ทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว	สติปัญญา				t
	ขั้นนามธรรม		ขั้นรูปธรรม		
	N=147		N=93		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1.ชีวภาพ	3.37	.35	3.46	.40	-1.68*
2.กฎหมาย	3.70	.39	3.59	.43	2.12*
3.ความรักความเอาใจใส่	3.80	.32	3.68	.37	2.62**
4.การทำกิจกรรมร่วมกัน	3.70	.36	3.68	.35	.39
5.บทบาทครอบครัว	3.73	.40	3.62	.39	2.26*
6.ทัศนคติโดยรวม	3.66	.22	3.60	.23	1.94*

จากตาราง 26 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นนามธรรม มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ บทบาทครอบครัวและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวโดยรวม สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นรูปธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, .01, .05 และ .05 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 12 บางส่วนแต่กลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นรูปธรรมที่ทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นนามธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 12 และกลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านการทำกิจกรรมร่วมกันไม่แตกต่างกันซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 12

5.4 เปรียบเทียบคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามตัวแปรโครงสร้างครอบครัว เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 13 ที่ว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวสมบูรณ์ มีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวไม่สมบูรณ์ ดังตาราง 27

ตาราง 27 เปรียบเทียบคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในกลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวต่างกัน

ทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว	โครงสร้างสมบูรณ์		โครงสร้างไม่สมบูรณ์		t
	N=172		N=65		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1.ชีวิตภาพ	3.42	.36	3.38	.39	.64
2.กฎหมาย	3.67	.41	3.63	.43	.79
3.ความรักความเอาใจใส่	3.77	.35	3.71	.34	1.11
4.การทำกิจกรรมร่วมกัน	3.70	.36	3.65	.36	.98
5.บทบาทครอบครัว	3.69	.41	3.68	.38	.18
6.ทัศนคติโดยรวม	3.65	.23	3.61	.21	1.22

จากตาราง 27. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวสมบูรณ์ และโครงสร้างครอบครัวไม่สมบูรณ์ มีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ กฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทครอบครัว และคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 13 ดังนั้นจึงน่าสนใจที่จะศึกษาโครงสร้างครอบครัวอย่างละเอียด โดยศึกษาคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวจากกลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวสมบูรณ์เดี่ยว สมบูรณ์ขยาย ไม่สมบูรณ์เดี่ยว และไม่สมบูรณ์ขยายดังแสดงผลในตาราง 28-29

ตาราง 28 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว เมื่อจำแนกตามโครงสร้างครอบครัว

ทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว ตามเกณฑ์ด้านต่าง ๆ	โครงสร้างของครอบครัว							
	สมบูรณ์เดี่ยว (N=121)		สมบูรณ์ขยาย (N=51)		ไม่สมบูรณ์เดี่ยว (N=29)		ไม่สมบูรณ์ขยาย (N=36)	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
1. ชีวภาพ	3.42	0.38	3.40	0.33	3.34	0.35	3.45	0.42
2. กฎหมาย	3.71	0.40	3.57	0.40	3.72	0.39	3.55	0.44
3. ความรักความเอาใจใส่	3.77	0.35	3.76	0.34	3.78	0.36	3.66	0.32
4. การทำกิจกรรมร่วมกัน	3.70	0.38	3.71	0.31	3.63	0.32	3.67	0.40
5. บทบาทครอบครัว	3.69	0.44	3.70	0.34	3.73	0.42	3.64	0.25
6. ทัศนคติโดยรวม	3.66	0.23	3.63	0.16	3.64	0.21	3.59	0.20

ตาราง 29 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทย ในจังหวัด
สุราษฎร์ธานี ด้านชีวภาพ กฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน และ
บทบาทครอบครัว จำแนกตามโครงสร้างของครอบครัว

ทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
1.ชีวภาพ	ระหว่างกลุ่ม	3	.17	.06	.41
	ภายในกลุ่ม	233	32.55	.14	
2.กฎหมาย	ระหว่างกลุ่ม	3	1.32	.44	2.66*
	ภายในกลุ่ม	233	38.45	.17	
3.ความรักความเอาใจใส่	ระหว่างกลุ่ม	3	.37	.12	1.03
	ภายในกลุ่ม	233	27.69	.12	
4.การทำกิจกรรมร่วมกัน	ระหว่างกลุ่ม	3	.15	.05	.40
	ภายในกลุ่ม	233	30.40	.13	
5.บทบาทครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	3	.14	.05	.29
	ภายในกลุ่ม	233	37.78	.16	
6.ทัศนคติโดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	.15	.05	.99
	ภายในกลุ่ม	233	11.83	.05	

จากตาราง 27-28 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่กลุ่ม .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 13 บางส่วน ส่วนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ ความรัก ความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทครอบครัว และทัศนคติโดยรวมพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มาจากครอบครัวสมบูรณ์เดี่ยว สมบูรณ์ขยาย ไม่สมบูรณ์เดี่ยว และไม่สมบูรณ์ขยาย มีทัศนคติไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 13 และได้ดำเนินการวิเคราะห์ที่พบว่าแตกต่างกัน โดยตรวจสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของ SCHEFFE เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม มีจำนวนแตกต่างกันมาก ดังแสดงผลในตาราง 30

ตาราง 30 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติด้านกฎหมาย ในกลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวต่างกัน

โครงสร้างครอบครัว		ไม่สมบูรณ์ขยาย	สมบูรณ์ขยาย	สมบูรณ์เดี่ยว	ไม่สมบูรณ์เดี่ยว
	$\bar{X}$	3.55	3.57	3.71	3.72
ไม่สมบูรณ์ขยาย	3.55	-	.02	.16	.17
สมบูรณ์ขยาย	3.57		-	.14	.14
สมบูรณ์เดี่ยว	3.71			-	.01
ไม่สมบูรณ์เดี่ยว	3.72				-

จากตาราง 30 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวสมบูรณ์ขยาย สมบูรณ์ขยาย สมบูรณ์เดี่ยวและไม่สมบูรณ์เดี่ยว มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมายไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 13

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสังกัดและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสังกัดเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามตัวแปร เพศ อายุ สติปัญญาและโครงสร้างครอบครัว
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสังกัดเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามตัวแปร เพศ อายุ สติปัญญาและโครงสร้างครอบครัว
4. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสังกัดและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
5. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามตัวแปร เพศ อายุ สติปัญญาและโครงสร้างครอบครัว

สมมติฐานในการวิจัย

1. เพศกับสังกัดเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความสัมพันธ์กัน
2. อายุกับสังกัดเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความสัมพันธ์กัน
3. สติปัญญากับสังกัดเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความสัมพันธ์กัน
4. โครงสร้างครอบครัวกับสังกัดเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความสัมพันธ์กัน
5. กลุ่มตัวอย่างเพศหญิง มีคะแนนสังกัดเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย
6. กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมาก มีคะแนนสังกัดเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย
7. กลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นนามธรรมมีคะแนนสังกัดเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นรูปธรรม
8. กลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวสมบูรณ์มีคะแนนสังกัดเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวไม่สมบูรณ์

9. สัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความสัมพันธ์กัน
10. กลุ่มตัวอย่างเพศหญิง มีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย
11. กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย มีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมาก
12. กลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นนามธรรม มีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับสติปัญญาขั้นรูปธรรม
13. กลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวสมบูรณ์ มีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวไม่สมบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นประชากรที่มีอายุระหว่าง 7 - 40 ปี ซึ่งเป็นนักเรียน นักศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษาระดับต่าง ๆ ที่ประกอบอาชีพแล้วและมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในปี 2538 จำนวน 240 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยายที่มีสถานภาพของครอบครัวที่เป็นครอบครัวสมบูรณ์และครอบครัวไม่สมบูรณ์ เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยทางชีวสังคม ของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพของครอบครัว และจำนวนสมาชิกในครอบครัว

ส่วนที่ 2. แบบสัมภาษณ์เพื่อวัดทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ลักษณะของแบบสัมภาษณ์เป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ และนำไปวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้ t-test และนำข้อคำถามที่มีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป ไปหาค่าความเชื่อมั่น (α -coefficient) ได้เท่ากับ .86

ส่วนที่ 3. แบบสัมภาษณ์เพื่อวัดระดับสติปัญญา ซึ่งผู้วิจัยแปลและเรียบเรียงมาจากแบบวัด Cognitive Task ของนิวแมน และคนอื่น ๆ (Newman and others. 1993) ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบวัดระดับสติปัญญา ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ซึ่งกิจกรรมที่ 1 และ 2 เป็นกิจกรรมของการคิดให้เหตุผลในระดับรูปธรรม ประกอบด้วย การอนุรักษ์มวลสารและการรวมประเภท

สำหรับกิจกรรมที่ 3 และ 4 เป็นกิจกรรมของการคิดให้เหตุผลในระดับนามธรรม ประกอบด้วย การคิดด้านการรวมและการอนุมาน

ส่วนที่ 4. แบบสัมภาษณ์เพื่อวัดสิ่งที่เกี่ยวกับครอบครัว ซึ่งผู้วิจัยแปลและเรียบเรียง ข้อความมาจากตัวอย่างแบบสัมภาษณ์สิ่งที่เกี่ยวกับครอบครัวของนิวแมน และคนอื่น ๆ (Newman and others. 1993) จำนวน 20 ข้อ ลักษณะของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เป็น สถานการณ์เกี่ยวกับครอบครัว ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์สามารถอธิบายเหตุผลของคำตอบได้อย่างอิสระ ตามความคิดเห็นของตนเอง มีค่าความเชื่อมั่นของความสอดคล้องของการสัมภาษณ์ 2 คน เท่ากับ ร้อยละ 90.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 นวัตกรรมสื่อที่ออกโดยบัณฑิตวิทยาลัย ใบติดต่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการ สถานศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อขออนุญาต เก็บข้อมูล

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลโดย ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยอีก 2 ท่าน ซึ่งได้รับการฝึก ความเข้าใจร่วมกันในคำถาม คำตอบ และวิธีการสัมภาษณ์ นำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณคนละ 45 นาที ถึง 1 ชั่วโมง รวมเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูลทั้งหมด 8 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์มาลงรหัสในแบบรายการ เพื่อนำเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS - PC+) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางชีวสังคมวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับแปรสังเกตและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ปรับคะแนนของสถิติปัญญานในสมมติฐานข้อ 3 ให้อยู่ในลักษณะนามบัญญัติในรูปของขั้น รูปธรรมและขั้นนามธรรม

3. ปรับคะแนนของทัศนคติในสมมติฐานข้อ 9 ให้อยู่ในลักษณะนามบัญญัติโดยใช้ 1

Standard Deviation แบ่งเป็นสูง กลาง ต่ำ

4. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1 2 3 4 และ 9 โดยใช้ Pearson's Contingency Coefficient ในรูปของ Cramer's v.

5. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนสั่งกับเกี่ยวกับครอบครัว และทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวกับตัวแปร เพศ สถิติปัญหา และโครงสร้างครอบครัวโดยใช้สถิติ t-test ในสมมติฐานข้อ 5,7,8,10,12 และ 13

6. วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนสั่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวกับกลุ่มตัวอย่าง ที่มีความแตกต่างกันทางอายุ โดยใช้สถิติ F-test และเมื่อพบความแตกต่างได้ตรวจสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธี นิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls) ในสมมติฐานข้อ 6 และ 11 และทดสอบความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวต่างกัน โดยใช้ F-test และตรวจสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม มีจำนวนแตกต่างกันมากในสมมติฐานข้อ 13

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางชีวสังคมของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 240 คน ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1.1 เพศ	เพศหญิง	135 คน		คิดเป็นร้อยละ 56.25
	เพศชาย	105 คน		คิดเป็นร้อยละ 43.75
1.2 อายุ	อายุระหว่าง 7-11 ปี	จำนวน 60 คน		คิดเป็นร้อยละ 25.00
	อายุระหว่าง 12-16 ปี	จำนวน 59 คน		คิดเป็นร้อยละ 24.60
	อายุระหว่าง 17-25 ปี	จำนวน 59 คน		คิดเป็นร้อยละ 24.60
	อายุระหว่าง 26-40 ปี	จำนวน 62 คน		คิดเป็นร้อยละ 25.80
1.3 ระดับสติปัญญา	สติปัญญารูปธรรม	จำนวน 93 คน		คิดเป็นร้อยละ 38.75
	สติปัญญานามธรรม	จำนวน 147 คน		คิดเป็นร้อยละ 61.25

1.4 โครงสร้างครอบครัว

ครอบครัวสมบูรณ์เดี่ยว	จำนวน	121 คน	คิดเป็นร้อยละ	50.42
ครอบครัวสมบูรณ์ขยาย	จำนวน	51 คน	คิดเป็นร้อยละ	21.25
ครอบครัวไม่สมบูรณ์เดี่ยว	จำนวน	29 คน	คิดเป็นร้อยละ	12.08
ครอบครัวไม่สมบูรณ์ขยาย	จำนวน	36 คน	คิดเป็นร้อยละ	15.00

2. ผลการหาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งบ่งชี้เกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีกับตัวแปรเพศ อายุ สติปัญญา และโครงสร้างของครอบครัวพบว่า

2.1 เพศมีความสัมพันธ์กับสิ่งบ่งชี้เกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย และการอาศัยอยู่รวมกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 บางส่วน แต่เพศไม่มีความสัมพันธ์กับสิ่งบ่งชี้เกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน และบทบาทครอบครัว ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1

2.2 อายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสิ่งบ่งชี้เกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านชีวภาพ ด้านกฎหมาย ด้านความรักความเอาใจใส่ ด้านการทำกิจกรรมร่วมกัน ด้านบทบาทครอบครัว และด้านการอาศัยอยู่รวมกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2.

2.3 สติปัญญามีความสัมพันธ์ทางบวกกับสิ่งบ่งชี้เกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านชีวภาพ กฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทครอบครัว และการอาศัยอยู่รวมกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001, .05, .001, .001, .05 และ

2.4 โครงสร้างครอบครัวมีความสัมพันธ์กับสิ่งบ่งชี้เกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพและด้านการอาศัยอยู่รวมกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อ 4 บางส่วน สำหรับด้านกฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน และบทบาทครอบครัว ไม่พบความสัมพันธ์

3. ผลการเปรียบเทียบสิ่งบ่งชี้เกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีกับตัวแปรเพศ อายุ สติปัญญา และโครงสร้างครอบครัว พบว่า

3.1 กลุ่มตัวอย่างเพศหญิง มีคะแนนสิ่งบ่งชี้เกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย ด้านความรักความเอาใจใส่ และการทำกิจกรรมร่วมกัน สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001, .05 และ .01 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 5 บางส่วน

ส่วนสั้กับเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ บทบาทครอบครัว และการอาศัยอยู่ร่วมกัน เพศหญิงและเพศชายมีคะแนนสั้กับไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 5

3.2 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี, 12-16 ปี, 17-25 ปี และ 26-40 ปี มีคะแนนสั้กับเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ กฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทครอบครัวและการอาศัยอยู่ร่วมกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดย

3.2.1 สั้กับเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี มีคะแนนสั้กับเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี, 17-25 ปี และ 26-40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี มีคะแนนสั้กับเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี และกลุ่มตัวอย่างอายุ 12-26 ปี กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี มีคะแนนสั้กับเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6

3.2.2 สั้กับเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี มีคะแนนสั้กับเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมายสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี, 7-11 ปี และ 12-16 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี มีคะแนนสั้กับเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมายสูงกว่ากลุ่มที่มีอายุ 7-11 ปี และ 12-16 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6 บางส่วน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี และ 12-16 ปี มีคะแนนสั้กับไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6

3.2.3 สั้กับเกี่ยวกับครอบครัวด้านความรักความเอาใจใส่ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี มีคะแนนสั้กับเกี่ยวกับครอบครัวด้านความรักความเอาใจใส่สูงกว่าตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี และ 12-16 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี และ 12-16 ปี มีคะแนนสั้กับสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6 บางส่วน และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี กับ 12-16 ปี มีคะแนนสั้กับไม่แตกต่างกันซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6

3.2.4 สั้กับเกี่ยวกับครอบครัวด้านการทำกิจกรรมร่วมกัน กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี มีคะแนนสั้กับสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี มีคะแนนสั้กับเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6 บางส่วน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี มีคะแนนสั้กับเกี่ยวกับครอบครัว ด้านการทำกิจกรรมร่วมกัน สูงกว่า

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี และ 26-40 ปี มีคะแนนสูงกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านการทำกิจกรรมร่วมกันซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6

3.2.5 สังกกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านบทบาทครอบครัว กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี มีคะแนนสูงกับเกี่ยวกับครอบครัว ด้านบทบาทครอบครัวสูงกว่ากลุ่มที่มีอายุ 12-16 ปี, 17-25 ปี, และ 7-11 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6 บางส่วน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี มีคะแนนสูงกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านบทบาทครอบครัวไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี และ 17-25 ปี และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี มีคะแนนสูงกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านบทบาทครอบครัวไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6

3.2.6 สังกกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านการอาศัยอยู่ร่วมกัน กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี, 12-16 ปี และ 17-25 ปี มีคะแนนสูงกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านการอาศัยอยู่ร่วมกัน สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อ 6 บางส่วน สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี มีคะแนนสูงกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านการอาศัยอยู่ร่วมกันไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี และ 17-25 ปี และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี มีคะแนนสูงกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านการอาศัยอยู่ร่วมกันไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6

3.3 ผลการเปรียบเทียบสูงกับเกี่ยวกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์ด้านชีวภาพ ภูมิหาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทครอบครัว และการอาศัยอยู่ร่วมกัน ของกลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาต่างกัน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นนามธรรมมีคะแนนสูงกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านภูมิหาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน และการอาศัยอยู่ร่วมกัน สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นรูปธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, .001, .001 และ .001 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 7 บางส่วน สำหรับสูงกับด้านบทบาทครอบครัว กลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาต่างกันมีสูงกับไม่แตกต่างกัน และกลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นรูปธรรม มีคะแนนสูงกับด้านชีวภาพ สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นนามธรรม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 7

3.4 ผลการเปรียบเทียบสิ่งเกี่ยวกับครอบครัว จำแนกตามเกณฑ์ด้านชีวภาพ ด้านกฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทครอบครัว และการอาศัยอยู่ร่วมกันของกลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวต่างกัน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างสมบูรณ์มีคะแนนสิ่งเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย การทำกิจกรรมร่วมกัน และการอาศัยอยู่ร่วมกันสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวไม่สมบูรณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, .05 และ .001 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 8 บางส่วน ส่วนสิ่งเกี่ยวกับด้านชีวภาพ ความรักความเอาใจใส่ และบทบาทครอบครัว กลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวต่างกัน มีคะแนนสิ่งเกี่ยวกับไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 8

4. ผลการหาความสัมพันธ์ ระหว่างสิ่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามเกณฑ์ด้านชีวภาพ กฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกันบทบาทครอบครัว และการอาศัยอยู่ร่วมกัน พบว่าสิ่งกับและทัศนคติไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 9 และได้หาความสัมพันธ์ในแต่ละกลุ่มอายุ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี มีความสัมพันธ์สูงสุดถึง 3 ด้าน คือ มีทัศนคติสัมพันธ์ทางบวกกับสิ่งเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย และด้านการทำกิจกรรมร่วมกัน และมีทัศนคติที่สัมพันธ์ทางลบกับสิ่งเกี่ยวกับครอบครัวด้านความรักความเอาใจใส่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี และ 7-11 ปี มีทัศนคติสัมพันธ์ทางบวกกับสิ่งเกี่ยวกับด้านกฎหมายและด้านการอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี มีทัศนคติกับสิ่งเกี่ยวกับครอบครัวไม่สัมพันธ์กันในทุกด้าน

5. ผลการเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี กับตัวแปร เพศ อายุ สติปัญญา และโครงสร้างครอบครัวพบว่า

5.1 กลุ่มตัวอย่างเพศหญิง มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว ด้านความรักความเอาใจใส่ และบทบาทครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทาง ที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 10 บางส่วน สำหรับทัศนคติด้านชีวภาพ กฎหมาย การทำกิจกรรมร่วมกัน และทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวโดยรวม กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงและกลุ่มตัวอย่างเพศชายมีทัศนคติไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 10

5.2 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี, 12-16 ปี, 17-25 ปี และ 26-40 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ บทบาทครอบครัว และทัศนคติ

โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01, .001, .001 และ .001 ตามลำดับ ส่วนทัศนคติด้านชีวภาพ การทำกิจกรรมร่วมกัน กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติไม่แตกต่างกัน

5.2.1 ทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี และ 7-11 ปี, อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 11 บางส่วน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 11 และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย ไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี 26-40 ปี และ 7-11 ปี ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี มีทัศนคติไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 11

5.2.2 ทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านความรักความเอาใจใส่ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านความรักความเอาใจใส่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี และ 7-11 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี มีทัศนคติด้านความรักความเอาใจใส่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 11 บางส่วน แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 11 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี กับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี กับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี มีทัศนคติไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 11

5.2.3 ทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านบทบาทครอบครัว กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านบทบาทครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี และ 7-11 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 11 บางส่วน แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านบทบาทครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 11 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี และ 12-16 ปี กับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี และ 7-11 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านบทบาทครอบครัว ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 11

5.2.4 ทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวโดยรวม กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวโดยรวมสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี และ 7-11 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 11 บางส่วน แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวโดยรวม สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 11 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-40 ปี กับกลุ่มอายุ 12-16 ปี และ 7-11 ปี กับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปี กับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 7-11 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 11

5.3 ผลการเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาต่างกัน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาชั้นนามธรรม มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ บทบาทครอบครัว และทัศนคติโดยรวมสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาชั้นรูปธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05, .01, .05 และ .05 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 12 บางส่วน สำหรับทัศนคติด้านการทำกิจกรรมร่วมกัน กลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาต่างกัน มีทัศนคติไม่แตกต่างกัน ส่วนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ กลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาชั้นรูปธรรม มีทัศนคติสูงกว่ากลุ่มที่มีสติปัญญาชั้นนามธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 12

5.4 ผลการเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวต่างกัน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ กฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทครอบครัว และทัศนคติโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 13

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับสิ่งที่ครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามตัวแปรเพศ อายุ สติปัญญา และโครงสร้างครอบครัวพบว่า

1.1 เพศมีความสัมพันธ์กับสังคมเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมายและด้านการอาศัยอยู่ร่วมกัน และเมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนสังคมเกี่ยวกับครอบครัวในแต่ละด้านพบว่า เพศหญิงมีคะแนนสังคมเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกันสูงกว่าเพศชาย เนื่องจากคุณสมบัติความเป็นแม่บ้านของผู้หญิงซึ่งเป็นความรู้สึกที่ผู้หญิงรับรู้ต่อบทบาทของตนเองที่มีต่อสามี บุตร และสมาชิกในครอบครัว เพศหญิงส่วนใหญ่มีความอ่อนโยน นุ่มนวล เอื้ออาทรต่อทุกคนในบ้าน ต้องการให้ทุกคนมีความสุขโดยการปรนนิบัติของตนเองในฐานะแม่บ้าน รวมทั้งการจัดระเบียบความเรียบร้อยภายในบ้าน บุคลิกดังกล่าวผู้หญิงได้เรียนรู้บทบาทของตนเองมาตั้งแต่เด็ก นับตั้งแต่การเลือกเล่นตุ๊กตา เล่นแบบมารดาที่เลี้ยงน้อง เมื่อโตขึ้นก็เล่นขายข้าวขายแกง (เสริมศรี เวชชะ. 2533 : 106 ; อ้างอิงมาจาก จิรติ ตั้งสุภทัย. 2529) การเลียนแบบดังกล่าวเด็กหญิงได้อิทธิพลมาจากครอบครัว ภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ การได้เห็นมารดาปฏิบัติหน้าที่แม่บ้าน ผู้หญิงส่วนใหญ่จึงผูกพัน และมีสังคมด้านความรักความเอาใจใส่และการทำกิจกรรมร่วมกันสูงกว่าผู้ชายและสอดคล้องกับการศึกษา ที่ว่าการที่หญิงและชายแตกต่างกันนี้แตกต่างกันนั้น เป็นเพราะผู้หญิงถูกกำหนดโดยกระบวนการของสังคมเริ่มตั้งแต่การอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่วัยเด็ก วัฒนธรรมของแต่ละสังคมนั้นกำหนดความเป็นผู้หญิงให้มีความแตกต่างจากชาย (เสริมศรี เวชชะ. 2533 : 18 ; อ้างอิงมาจาก Simone de Beauvoir. n.d.) สำหรับสังคมเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมายเพศหญิงมีสังคมสูงกว่าเพศชายนั้น เนื่องจากค่านิยมประเพณีสำหรับผู้หญิงที่สั่งสมมาช้านาน จนกระทั่งว่าผู้หญิงยังคงถูกมองเป็นเพียงผู้ทำหน้าที่แม่และภรรยา ซึ่งความซับซ้อนของกลไกในสังคมทุกด้าน ทำให้ผู้หญิงต้องถูกจำกัดโอกาสในด้านต่าง ๆ รวมทั้งตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ ในรูปแบบแตกต่างกันตามสถานการณ์ ซึ่งตราบดที่ยังไม่สามารถเปลี่ยนแปลงค่านิยม ทศนคติของคนในสังคมได้ทั้งหมด ผู้หญิงยังคงต้องถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกรังแก ถูกละเมิดสิทธิอยู่คนเดียว กฎหมายจึงเป็นเครื่องมือที่ถูกนำมาใช้ในการแก้ปัญหา และพิทักษ์ปกป้องสิทธิของผู้หญิง เพราะกฎหมายเป็นสิ่งหนึ่งที่ยืนยันหรือใช้เป็นสิ่งที่อ้างอิงได้ว่าสิทธิของผู้หญิงได้มีการรับรองคุ้มครองเอาไว้ ใครที่ฝ่าฝืนหรือละเมิดต้องได้รับการลงโทษหรือชดเชยค่าเสียหาย (กลุ่มเพื่อนหญิง. 2533 : 20-24) จากเหตุผลดังกล่าว น่าจะมีผลทำให้เพศหญิงมีสังคมเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมายสูงกว่าเพศชาย

1.2 อายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวในทุกด้าน และเมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวในแต่ละระดับอายุ ผลส่วนใหญ่พบว่าบุคคลที่มีอายุมากกว่าจะมีคะแนนสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัว ด้านกฎหมาย ด้านความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทครอบครัว และการอาศัยอยู่ร่วมกันสูงกว่าบุคคลที่มีอายุน้อยกว่า เนื่องจากบุคคลที่มีอายุมากกว่ามีสติปัญญาที่สูงขึ้น สามารถเข้าใจเหตุผลในการกำหนดสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวได้ซับซ้อนกว่า มีมุมมองที่กว้างไกลกว่า ครอบคลุมและหลากหลายในเนื้อหา เนื่องจากประสบการณ์ที่ได้รับเพิ่มขึ้นจากการเรียนรู้ กิจกรรมประจำวัน กระบวนการถ่ายทอดทางสังคม รวมทั้งการศึกษาที่สูงขึ้นของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของคาร์โรลล์ (Caroll, 1964 : 70-77) ที่ว่าเมื่อบุคคลอายุมากขึ้นการรับรู้และการเรียนรู้สิ่งกับต่าง ๆ จะเป็นไปตามประสบการณ์จริงที่เพิ่มขึ้น มีความคิดที่เป็นนามธรรม มีเหตุผลในการคิดทำให้บุคคลได้เรียนรู้บรรทัดฐานและระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีมากขึ้น สำหรับสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพที่มีอายุ 7-11 ปี มีคะแนนสิ่งกับสูงกว่าบุคคลที่มีอายุมากกว่าทุกกลุ่มอายุ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเด็กที่มีอายุ 7-11 ปี จะมีความคิดเกี่ยวกับครอบครัวตามประสบการณ์ที่พวกเขาได้รับโดยยึดถือตามความคิดที่ว่า ครอบครัวต้องประกอบด้วย พ่อ แม่ และบุตร ซึ่งเป็นลักษณะครอบครัวที่ได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์ตรงจากครอบครัวเพียงประการเดียว และเมื่อบุคคลที่มีอายุเพิ่มมากขึ้นมีประสบการณ์มากขึ้น จากการอบรมสั่งสอนจากสื่อสารสนเทศต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และจากกระบวนการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา ทำให้บุคคลที่มีอายุมากขึ้นมีสติปัญญาที่สูงขึ้น ให้ความสนใจและมีการรับรู้เรื่องครอบครัวในด้านกฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทครอบครัว และการอาศัยอยู่ร่วมกันมากกว่าด้านชีวภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของคาร์โรลล์ ที่ว่าสิ่งกับในเรื่องต่าง ๆ จะพัฒนาไปตามประสบการณ์ที่ได้รับเพิ่มขึ้น และจะพัฒนาไปตามอายุที่มากขึ้น โดยพัฒนาจากความคิดที่เป็นรูปธรรมไปสู่ความคิดที่เป็นนามธรรม

1.3 สติปัญญา มีความสัมพันธ์กับสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ กฎหมาย ความรัก ความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทครอบครัว และการอาศัยอยู่ร่วมกัน แสดงว่าสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทครอบครัวและการอาศัยอยู่ร่วมกัน เกี่ยวข้องระดับสติปัญญาและ เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวในระดับสติปัญญาที่ต่างกันพบว่า บุคคลที่มีสติปัญญาขึ้นนามธรรม มีสิ่งกับ

เกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย ด้านความรักความเอาใจใส่ ด้านการทํากิจกรรรมร่วมกัน และด้านการอาศัยอยู่ร่วมกัน สูงกว่าบุคคลที่มีสติปัญญาขั้นรูปธรรม เป็นเพราะบุคคลที่มีสติปัญญาขั้นนามธรรมสามารถกำหนดสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัว โดยเข้าใจเหตุผลอันซับซ้อน สามารถตั้งสมมติฐานและทดสอบสมมติฐานได้ความจริง จากประสบการณ์นอกเหนือจากสิ่งที่เป็นรูปธรรม ตามทฤษฎีพัฒนาสิ่งกับของเพียเจท์ (Carroll. 1946 : 76-77) เช่นการให้ความสำคัญของความสัมพันธ์ของบุคคลที่เป็นครอบครัวเดียวกัน ในด้านกฎหมาย และต้องมีความเอื้ออาทร มีความรักความเอาใจใส่ต่อกัน มีการดูแลและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมถึงการอาศัยอยู่ด้วยกัน โดยมีความผูกพันกัน มากกว่าบุคคลที่มีสติปัญญาขั้นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของมัวร์ (Moore. 1977) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นก่อนปฏิบัติการมีการยอมรับครอบครัวที่มีพ่อแม่เพียงคนเดียว น้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดขั้นรูปธรรมและขั้นนามธรรม และยังสนับสนุนงานวิจัยของ วัตสันและอัมกอต-ควาน (Watson and Amgott-Kwan. 1994 : 952-959) ที่พบว่าเด็ก 6 ขวบที่มีระดับสติปัญญาขั้นก่อนปฏิบัติการ ส่วนมากสนใจบทบาทครอบครัวในด้านความสัมพันธ์ของบุคคล 2 คน เช่น สามิ ภรรยา เด็กระดับอายุ 9 ปี ที่มีสติปัญญาขั้นรูปธรรมส่วนมากให้ความหมายครอบครัวในรูปของความสัมพันธ์ ของคนหลายชั้นอายุ เช่น สามิ ภรรยา และบุตร หรือ พ่อ แม่ และ ปู่ ย่า ส่วนเด็ก 12 ปี ที่มีระดับสติปัญญาขั้นนามธรรม ส่วนมากเปรียบเทียบครอบครัวที่ไม่มีบุตร และครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว ในรูปของการคล้ายคลึงกันโดยอาศัยเหตุผลความสัมพันธ์ด้านอื่น ๆ มาประกอบ สำหรับสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัว ด้านชีวภาพ ผลการวิจัยพบว่าบุคคลที่มีสติปัญญาขั้นรูปธรรม มีคะแนนสิ่งกับสูงกว่าบุคคลที่มีสติปัญญาขั้นนามธรรม โดยผู้วิจัยตั้งสมมติฐานไว้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นนามธรรม มีคะแนนสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัว ด้านชีวภาพ ด้านกฎหมาย ด้านความรักความเอาใจใส่ ด้านการทํากิจกรรรมร่วมกัน ด้านบทบาทครอบครัว และด้านการอาศัยอยู่ร่วมกัน สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นรูปธรรม ทั้งนี้ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานโดยยึดหลักงานวิจัยของนิวแมน และคนอื่น ๆ (Newman and others. 1993 : 951-962) แต่ผลพบว่าบุคคลที่มีสติปัญญาขั้นรูปธรรมมีคะแนนสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัว ด้านชีวภาพสูงกว่าบุคคลที่มีสติปัญญาขั้นนามธรรม เหตุที่ผลเป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากเด็กเล็กเมื่อเกิดมาได้รับการเลี้ยงดูอยู่กับครอบครัว ประสบการณ์ที่พบหรือมองเห็นในด้านชีวภาพ คือ ครอบครัวประกอบด้วยพ่อ แม่ ลูก ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางสายเลือดมากกว่าที่จะเห็นสิ่งกับของครอบครัวในลักษณะอื่น ๆ และเมื่อโตขึ้นเริ่มเรียนรู้ และมีประสบการณ์มากขึ้นจึงมีความคิดเห็นในเรื่องสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวว่าไม่น่าจะ

เกิดจากความสัมพันธ์ด้านชีวภาพอย่างเดียว ยังมีด้านอื่น ๆ ที่ควรนำมาประกอบการพิจารณาความเป็นครอบครัว เช่น ด้านกฎหมาย เด็กจะได้เรียนรู้เมื่อโตขึ้นในระบบโรงเรียน หรือเมื่อมีวุฒิภาวะก็จะเข้าจครอบครัวในด้านความรักความเอาใจใส่ ซึ่งจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อเด็กมีวุฒิภาวะทางเพศ เริ่มเข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งสนับสนุนการศึกษาของกิลฟอร์ด (Guilford. 1952 : 130) ที่กล่าวว่าสิ่งที่เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้เสมอ เมื่อคนเราได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ ก็จะทำให้สิ่งเปลี่ยนแปลงไปตามประสบการณ์นั้น

1.4 โครงสร้างครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัว ด้านชีวภาพและด้านการอาศัยอยู่ร่วมกัน และเมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัว พบว่าบุคคลที่มีโครงสร้างครอบครัวสมบูรณ์ มีสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย การทำกิจกรรมร่วมกัน และการอาศัยอยู่ร่วมกัน สูงกว่าบุคคลที่มีโครงสร้างครอบครัวไม่สมบูรณ์ เนื่องจากบุคคลที่มีโครงสร้างสมบูรณ์จะรับรู้โครงสร้างของครอบครัวว่าจะต้องประกอบด้วยใครบ้างที่มีความสัมพันธ์กันครอบครัวอย่างไร และการที่เป็นครอบครัวสมบูรณ์จะต้องประกอบด้วย พ่อแม่และลูกอาศัยอยู่ด้วยกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยเหลือและดูแลซึ่งกันและกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่จะช่วยให้บุคคลมีสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวในด้านนั้น ๆ สูง ในขณะที่บุคคลที่มีโครงสร้างครอบครัวไม่สมบูรณ์ อันเนื่องมาจากการตาย หรือหย่าร้างของพ่อแม่ หรือคู่สมรสของตนเอง ส่งผลให้บุคคลไม่ให้ความสำคัญในด้านดังกล่าว เพราะจากประสบการณ์ไม่เคยได้รับรู้ว่าเป็นครอบครัว จำเป็นต้องมีพ่อ แม่ ลูก อยู่กันพร้อมหน้า ดูแลและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และต้องอาศัยอยู่บ้านเดียวกัน จึงส่งผลให้สิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัว ด้านการทำกิจกรรมร่วมกัน และการอาศัยอยู่ร่วมกันต่ำลงได้ซึ่งสนับสนุนการศึกษาของชไนเดอร์ (Schneider. 1968) ซึ่งได้วิเคราะห์เหตุผลในการพิจารณาการเป็นครอบครัว พบว่าตามทัศนะของเด็กอเมริกัน มีความคิดว่าครอบครัวคือคู่สามี ภรรยา ที่ได้เลี้ยงดูลูกของตนที่บ้าน สามี ภรรยา ที่ไม่มีลูกและลูกที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียวไม่เป็นครอบครัว การเป็นครอบครัวนั้นสมาชิกของครอบครัวต้องอาศัยอยู่ด้วยกัน สำหรับสิ่งกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมายนั้น อาจเป็นเพราะประสบการณ์ตรงที่ได้รับจากครอบครัวที่ต่างกัน เช่น การอบรมสั่งสอนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายของครอบครัว เช่น หน้าที่ของพ่อ แม่ และลูก ความสัมพันธ์ทางกฎหมายของบุคคลในครอบครัว ในครอบครัวที่มีโครงสร้างครอบครัวไม่สมบูรณ์อาจให้ความสนใจหรือมีการถ่ายทอดเรื่องกฎหมายเกี่ยวกับครอบครัวน้อยกว่าเนื่องจากครอบครัวไม่สมบูรณ์มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว ต้องทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัวดูแล

ความเรียบร้อยของบ้าน ตลอดจนหาเลี้ยงครอบครัว ทำงานนอกบ้าน ภาระดูแลสมาชิกบางครั้ง มอบให้พี่เลี้ยงเด็ก หรือญาติผู้ใหญ่ดูแลแทน (ดวงเดือน พันธมนาวิน, งามตา วรินทร์านต์และคนอื่น ๆ. 2536) ซึ่งเหตุผลดังกล่าวทำให้บุคคลที่มีโครงสร้างครอบครัวไม่สมบูรณ์มีคะแนน สัมพันธ์กับเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมายต่ำกว่าบุคคลที่มีโครงสร้างครอบครัวสมบูรณ์ ซึ่งผลการศึกษา นี้สอดคล้องกับการศึกษาของกัลกาและไวน์การ์เตน (Kunka and Weingarten. 1979 : 50-78) ที่พบว่าผู้หญิงจากครอบครัวที่หย่าร้างเห็นบทบาทการแต่งงานมีความสำคัญน้อยกว่าผู้หญิง ที่มาจากครอบครัวที่มีพ่อแม่ครบ เช่น ผู้หญิงที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้างให้ความสำคัญของ บทบาทแม่มากกว่าบทบาทภรรยา สำหรับสัมพันธภาพเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ ด้านความรักความ เอาใจใส่ และบทบาทครอบครัวนั้นพบว่า บุคคลที่มีโครงสร้างต่างกันมีสัมพันธภาพไม่แตกต่างกันนั้น ทั้งนี้ เนื่องจากบทบาทของผู้หญิงเปลี่ยนไปผู้หญิงมีส่วนรับผิดชอบในบทบาทการหาเลี้ยงครอบครัว ร่วมกับสามี มีภาระหน้าที่ในครอบครัวเสมือนกับสามีทั้งในการปกครองและเศรษฐกิจ (วัชร ภาณุมาศ. 2528 : 42-43 ; อ้างอิงมาจาก พรศิริ รัตนเกียรติ. 2525 : 2) จึงทำให้บทบาทของพ่อหรือแม่ของครอบครัวไม่สมบูรณ์ ต้องทำหน้าที่และบทบาททั้งพ่อและแม่ใน เวลาเดียวกัน ทั้งหาเลี้ยงครอบครัวและให้การอบรมสั่งสอน และสำหรับด้านความรักความ เอาใจใส่ ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียวมักจะแสดงความรักความเอาใจใส่ดูแลลูกเป็น 2 เท่า เพื่อชดเชยส่วนที่ลูกขาดร่วมกับการดูแลจากญาติพี่น้อง เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย จึง ทำให้บุคคลที่มีโครงสร้างครอบครัวไม่สมบูรณ์มีสัมพันธภาพเกี่ยวกับครอบครัวด้านความรักความเอาใจ ใส่นี้อาจไม่แตกต่างกัน ส่วนสัมพันธภาพด้านชีวภาพซึ่งเป็นสัมพันธภาพที่มีความสัมพันธ์ทางด้านชีวภาพ ต้องประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูก ซึ่งเป็นสัมพันธภาพขั้นพื้นฐานหรือขั้นต้นของบุคคลที่มีโครงสร้าง ครอบครัวต่างกันมีสัมพันธภาพไม่ต่างกัน อาจจะเนื่องจากครอบครัวในสังคมไทยมีลักษณะของสังคม เครือญาติ แม้ว่าจะเป็นครอบครัวไม่สมบูรณ์ขาดพ่อหรือแม่คนใดคนหนึ่ง แต่ก็ไม่ได้อยู่โดดเดี่ยว จะมีญาติผู้ใหญ่ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย อาศัยอยู่ด้วยกัน หรือไม่มีบ้านญาติพี่น้องตั้งอยู่ในบริเวณ เดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ช่วยกันดูแล อบรมสั่งสอนสมาชิกของครอบครัว (ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ. 2533 : 51-60 ; อ้างอิงมาจาก Burgers and Lock. n.d.)

1.5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว

พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กันในทุกด้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 9 เนื่องจากสัมพันธภาพ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับครอบครัว และอาจไม่สอดคล้องกับทัศนคติซึ่งเป็นความรู้สึก และได้หาความ

สัมพันธ์กันแต่ละกลุ่มอายุ ผลพบว่าบุคคลที่มีอายุ 7-11 ปี ทักษะคิดโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสิ่งกับการอาศัยอยู่ร่วมกัน เนื่องจากเด็กวัยนี้ยังอาศัยอยู่ในบ้านกับพ่อ แม่ เข้าใจและรับรู้เรื่องเกี่ยวกับครอบครัวในสิ่งที่ป็นรูปธรรมที่สามารถมองเห็นสัมผัสได้ คือการเป็นครอบครัวต้องมีพ่อ แม่ ดูแลใกล้ชิด ทุกคนต้องอาศัยอยู่ด้วยกันจึงเป็นครอบครัวเดียวกัน สำหรับความสัมพันธ์ด้านกฎหมาย พบว่า กลุ่มอายุ 12-16 ปี และกลุ่มอายุ 17-25 ปี มีสิ่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมายสัมพันธ์กันทางบวก ทั้งนี้อธิบายได้ว่า บุคคล 2 กลุ่มนี้เป็นวัยรุ่นตอนต้นถึงวัยรุ่นตอนปลาย เป็นวัยที่มีความคิดเป็นของตนเอง กำลังอยู่ในวัยเรียนและจะเรียนรู้สิ่งกับครอบครัวด้านกฎหมายจากสถาบันการศึกษา จากสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวที่พวกเขาไม่เคยได้รับรู้จากครอบครัวในสมัยเป็นเด็ก ซึ่งวินัดดา ปิยะศิลป์ (2539 : 123) ให้แนวคิดว่า ในช่วงวัยแรกเริ่มจนเข้าวัยรุ่นตอนปลายระบบความคิดเปิดกว้างขึ้น ทำให้วัยนี้มองเห็นสิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้ชัดเจน ต่างจากเด็กเล็กที่มองหาสิ่งของอย่างเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเองเท่านั้น และวัยนี้ยังมองเห็นความต่อเนื่องหรือมองเห็นผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อไปได้ร่วมกัน วัยรุ่นกำลังแสวงหาอุดมคติ ค่านิยมและปรัชญาชีวิต เข้าใจลึกซึ้งในกฎเกณฑ์ วัฒนธรรม ศิลธรรม ฯลฯ จึงทำให้วัยรุ่นมีสิ่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมายสัมพันธ์กัน สำหรับด้านการทำกิจกรรมร่วมกันนั้นพบความสัมพันธ์ในกลุ่มอายุ 17-25 ปีนั้น อธิบายได้ว่ากลุ่มนี้เป็นวัยรุ่นตอนปลายเริ่มเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ตอนต้น เป็นวัยที่มีความคิดที่เป็นนามธรรมเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของบุคคล ให้ความสำคัญของครอบครัวมากขึ้นและมีส่วนร่วมรับผิดชอบร่วมกับสมาชิกในการทำกิจกรรมของครอบครัวโดยทั่วไป ซึ่งจากแนวคิดของสายสุรี จุติกุล (2539 : 21) การเป็นครอบครัวที่อบอุ่นนั้น การทำกิจกรรมร่วมกันจะต้องใช้เวลาด้วยกันอย่างมีคุณภาพและอย่างมีคุณค่า ไม่ใช่อยู่ด้วยกันเพียงร่างกายแต่จิตใจและความคิดคำนึงไปอยู่ที่อื่น บางบ้านใช้เวลารับประทานอาหารเช้าเป็นที่พบและคุยกัน บางบ้านใช้เวลาในขณะรถติดเป็นที่สังสรรค์ บางบ้านดูโทรทัศน์ร่วมกันแต่มีการพูดคุยและสอน การติชมรายการโทรทัศน์ไปด้วย บางคนใช้เวลาสุดสัปดาห์ และบางบ้านก็อาจเชิญแขกหรือญาติมาร่วมสังสรรค์กับครอบครัว เหล่านี้ล้วนเป็นกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้สัมพันธ์ภาพภายในครอบครัวใกล้ชิดและอบอุ่นมากขึ้น ผลพลอยได้อีกอย่างหนึ่งคือ เกิดการเรียนรู้จากกันและกันในเรื่องข่าวสารข้อมูล รวมทั้งวิธีการดำรงชีวิตครอบครัวให้แก่คนรุ่นหลังด้วย เมื่อใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน สำหรับด้านความ

รักความเอาใจใส่พบว่า มีความสัมพันธ์ทางลบกับทัศนคติ นั่นคือถ้าสังกัดเกี่ยวกับครอบครัวด้านความ
รักความเอาใจใส่มีสูง บุคคลกลุ่มนี้ซึ่งมีอายุ 17-25 ปี ย่อมมีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวต่ำลง
เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ต้องการเป็นอิสระทั้งด้านอารมณ์ ความคิด ต้องการหาแนว
ร่วมทางความคิดและการกระทำ กำลังอยู่ในวัยเรียนในระบบการศึกษา มีสังคมนอกบ้านอยู่ร่วมกับ
เพื่อนวัยเดียวกัน ประกอบด้วยเพื่อนทั้ง 2 เพศ ทำให้วัยรุ่นรู้สึกปลอดภัยและสบายใจในการ
เรียน เล่น เที่ยว และทำงานร่วมกัน ในขณะที่เด็กวัยรุ่นกลุ่มนี้จะค่อย ๆ แยกตัวจากพ่อแม่
ทีละน้อย ร่วมกับการที่เริ่มมีข้อขัดแย้งระหว่างพ่อ แม่กับวัยรุ่นมากขึ้น เพื่อนจึงเป็นเสมือนที่พักพิงทาง
ใจ ช่วยผ่อนคลายความผูกพันที่มีต่อพ่อแม่ลง ขณะเดียวกันเพื่อนยังสามารถที่จะช่วยเหลือปลอบใจ
และเสริมในส่วนที่ขาดหายไปได้ เวลาอยู่กับเพื่อนเขาจะสามารถเป็นตัวของตัวเองได้ ทั้งนี้
เนื่องจากพ่อแม่เข้าสู่วัยรุ่นเขาอยากทำอะไรหลายอย่างด้วยตัวของเขาเอง ซึ่งหลายต่อหลาย
ครั้งพ่อแม่รับไม่ได้ เนื่องจากพ่อแม่ยังถือว่าตนเป็นผู้รับผิดชอบควบคุมดูแลความประพฤติของลูกอยู่
ได้ใช้วิธีบังคับ ดุว่า หรือเกิดโต้เถียงขัดแย้งกัน วัยนี้ไม่ต้องการให้พ่อแม่ควบคุมหรือบงการ ซึ่งแะ
ทั้งเรื่องเล็กและเรื่องใหญ่ หรือแม้แต่สิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ส่วนตัวยังไม่ชอบให้มาเตือน เช่น เรื่อง
เสื้อผ้า รองเท้า เป็นต้น ในขณะที่พ่อแม่ยังคงติดแน่นกับการใช้อำนาจควบคุมลูกตั้งแต่เขายังเป็น
เด็กเล็กและพ่อแม่ไม่มีท่าทีที่จะเปลี่ยนวิธีการ จะเป็นที่ยกทำให้เกิดความขัดเคืองใจวัยรุ่นยิ่งขึ้น (วันดา
ปิยะศิลป์, 2539 : 151) ซึ่งพฤติกรรมการเลี้ยงดู การแสดงความรักของพ่อแม่ดังกล่าวส่งผล
ทำให้เด็กมีสังกัดและทัศนคติด้านความรักความเอาใจใส่ในทิศทางที่ไม่สัมพันธ์กัน สำหรับกลุ่มอายุ
26-40 ปี ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างสังกัดและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวในทุกด้าน และจากสังเกต
จากการตรวจแบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ใหญพบว่าไม่ค่อยให้ความสำคัญเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวเท่ากับกลุ่ม
อายุ 17-25 ปี ซึ่งเป็นนักศึกษา ซึ่งพบความสัมพันธ์ถึง 3 ด้าน และสำหรับการศึกษาเรื่องความ
สัมพันธ์ระหว่างสังกัดและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวยังไม่เคยมีการศึกษาค้นคว้า ได้มีการศึกษาใน
ต่างประเทศในเรื่องของสังกัดเกี่ยวกับครอบครัวเพียงอย่างเดียวเหตุผลอีกประการหนึ่งคือ สังกัด
เป็นความรู้สึกที่แท้จริงเกี่ยวกับเรื่องราวของครอบครัวและทัศนคติเป็นความคิดเห็นความรู้สึกขึ้นอยู่กับ
ความพอใจ บางครั้งไม่สามารถหาเหตุผลได้ ซึ่งความคิดเห็นเกี่ยวข้องกับการพิจารณาตัดสินมากกว่า
จะเป็นข้อเท็จจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์ (2538 : 7) ที่ว่า ทัศนคติ
เป็นสิ่งที่เกิดจากการปะทะสัมพันธ์ระหว่างสององค์ประกอบ คือ ความรู้ และความรู้สึก แต่ไม่ได้
หมายความว่าทัศนคติเป็นผลรวมของสององค์ประกอบนี้

2. ผลการวิจัยทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามตัวแปร เพศ อายุ สติปัญญา โครงสร้างครอบครัวพบว่า

2.1 หญิงมีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านความรักความเอาใจใส่ และด้านบทบาทครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชายอาจอธิบายได้ว่าธรรมชาติของเพศหญิงมีลักษณะสำคัญประการหนึ่งคือ การรับรู้ที่ละเอียดอ่อน มีความอ่อนไหวต่อความรู้สึก (Sensitive) มากกว่าเพศชาย กล่าวคือเมื่อได้รับสิ่งที่ยับยั้งหรือไม่สมปรารถนาจะมีความรู้สึกหรือแสดงพฤติกรรมออกมา มากกว่าเพศชาย (ศิริพร สิริยากุล. 2534 : 78) ซึ่งสนับสนุนงานวิจัยของดรอปเพลแมน (Smart. 1969 : 502 ; citing Droppelman. 1963) ที่พบว่าบุตรหญิงจะรายงานว่าตนได้รับความรักความอบอุ่น ความเข้าใจ ความเอาใจใส่จากบิดามารดามากกว่าที่บุตรชายรายงาน และโกลดิน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2524 ; อ้างอิงมาจาก Goldin. 1969) พบว่าบุตรชายมีการรับรู้ที่บิดามารดามีความรักและการยอมรับตนน้อยกว่าบุตรหญิง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2517) ที่พบว่าวัยรุ่นหญิงรายงานว่าตนได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมากกว่าที่วัยรุ่นชายรายงาน และแม้ว่าบทบาทและสถานภาพของผู้หญิงไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนไปมาก แต่ตามข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในสังคมแสดงให้เห็นว่าชีวิตของผู้หญิงต้องผูกพันอยู่กับครอบครัวมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ครอบครัวเป็นศูนย์กลางของชีวิตของผู้หญิง เพราะบทบาทและความรับผิดชอบของผู้หญิงจำกัดอยู่ภายในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ แม้แต่คำนิยามจุดหมายปลายทางของผู้หญิง ก็เน้นความสุขในชีวิตครอบครัว และความภูมิใจที่มีชีวิตครอบครัวที่ดี (ไพรัตน์ เดชะรินทร์. 2525 : 5) ซึ่งตลอดเวลาที่ผ่านมาในอดีต ความเป็นอยู่และการอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของไทยมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและความเชื่อ ตลอดจนพฤติกรรมการแสดงออกของสตรีเป็นอย่างมาก นอกจากนี้วัฒนธรรมและสังคมจะกำหนดบทบาทให้ผู้หญิงมีความรับผิดชอบอันดับแรก คือการเป็นแม่บ้าน (จุไรรัตน์ จันทรรักษ์. 2529) ถึงแม้ปัจจุบันผู้หญิงจะมีโอกาสทำงานนอกบ้าน มีโอกาสพบปะบุคคลอื่น สังคมให้โอกาสผู้หญิงในความสะดวกมาก แต่ผู้หญิงไทยยังคงดำเนินชีวิตภายในครอบครัวซึ่งมีแนวทางในการอบรมและปฏิบัติตนสืบเนื่องจากบรรพบุรุษเป็นส่วนใหญ่ โดยยังคงยึดถือการดูแลบุตร และสามีอย่างใกล้ชิด (ชัยนันท์ นันทสนธิ์. 2520 ; อ้างอิงมาจาก Billae. n.d.) ดังนั้นเพศหญิงจึงมีทัศนคติด้านความรัก ความเอาใจใส่และด้านบทบาทครอบครัวสูงกว่าเพศชาย

2.2 อายุ บุคคลที่มีอายุน้อยกว่ามีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ บทบาทครอบครัว และทัศนคติโดยรวมสูงกว่ากลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า สำหรับทัศนคติด้านชีวภาพ และการทำกิจกรรมร่วมกัน พบว่าบุคคลที่มีอายุแตกต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวทั้ง 2 ด้าน ไม่แตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่แล้วผลการวิจัยนี้ให้การสนับสนุนว่าอายุของกลุ่มตัวอย่างมีอิทธิพลต่อทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว ทั้งนี้อธิบายได้ว่าอายุที่มากกว่าจะทำให้บุคคลได้เรียนรู้บรรทัดฐานและระเบียบต่าง ๆ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี แครร์รอล (Carroll, 1964 : 76-77) และผลวิจัยบางส่วนยังพบว่าบุคคลที่มีอายุ 17-25 ปี มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวไม่แตกต่างจากบุคคลที่มีอายุ 26-40 ปี และยังมีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมายและทัศนคติโดยรวมสูงกว่าบุคคลที่มีอายุ 26-40 ปี ที่ผลเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากบุคคลในกลุ่มอายุ 17-25 ปี เป็นกลุ่มวัยรุ่นตอนปลาย เริ่มเข้าสู่ผู้ใหญ่ตอนต้นซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่ในวัยเรียนมีอุดมการณ์ มีความคิดความรู้สึก ที่อิสระจากปัญหาหรือภาระหน้าที่ การรับผิดชอบทางเศรษฐกิจและครอบครัว จึงทำให้บุคคลในกลุ่มอายุ 17-25 ปี มีทัศนคติที่ใกล้เคียงกับกลุ่มบุคคลที่มีอายุ 26-40 ปี

2.3 สติปัญญา พบว่าบุคคลที่มีสติปัญญาขั้นนามธรรมมีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ บทบาทครอบครัว และทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวโดยรวมสูงกว่าบุคคลที่มีสติปัญญาขั้นรูปธรรม ซึ่งสนับสนุนทฤษฎีพัฒนาการสติปัญญาของเพียเจท์ (Carroll, 1964 : 73-77) ที่กล่าวว่าความคิดขั้นนามธรรมเป็นความคิดขั้นสูงสุด บุคคลจะคิดโดยอาศัยเหตุผลทางตรรกศาสตร์ โดยอาศัยเหตุผลอันซับซ้อนได้ สามารถตั้งสมมติฐานและทดสอบสมมติฐานได้ความจริง จากประสบการณ์นอกเหนือจากการกระทำตามวัตถุโดยตรง ซึ่งบุคคลกลุ่มที่มีสติปัญญาขั้นนี้จะมียุ่เฉลี่ย 12 ปีขึ้นไป ในขณะที่กลุ่มที่มีสติปัญญาขั้นรูปธรรมสามารถคิดอย่างมีเหตุผลอย่างง่าย ๆ ได้ แต่ต้องอาศัยสิ่งที่เป็นรูปธรรมในการคิด ซึ่งบุคคลที่มีสติปัญญาขั้นนามธรรมกลุ่มนี้ส่วนมากเป็นนักเรียน นักศึกษาและเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา การได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ในสถาบันการศึกษาทำให้บุคคลได้เรียนรู้บรรทัดฐาน กฎเกณฑ์ และระเบียบต่าง ๆ ของสังคม สามารถแยกแยะคือความแตกต่างของสิ่งที่ถูกสิ่งที่ผิด ความถูกต้อง ความเหมาะสม (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2533 : 154) นอกจากนี้การได้รับการศึกษาย่อมเกี่ยวข้องโดยตรงกับประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อมุ่งพัฒนาความสามารถความคิดของตนเองเรื่องต่าง ๆ

ดังนั้นจึงพบว่าบุคคลที่มีระดับสติปัญญาชั้นนามธรรม มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่าบุคคลที่มีสติปัญญาชั้นรูปธรรม

แต่อย่างไรก็ตามผลการวิจัยบางส่วนก็พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านการทำกิจกรรมร่วมกันไม่แตกต่างกัน และบุคคลที่มีสติปัญญาชั้นรูปธรรม มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว ด้านชีวภาพสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาชั้นนามธรรม ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้อธิบายได้ว่าทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพนั้น เป็นความคิดเห็นของบุคคลว่าโครงสร้างของครอบครัวว่าต้องประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ตามประสบการณ์ และเมื่ออายุมากขึ้นมีสติปัญญาสูงขึ้น ความรู้สึก ความคิดเห็นจะพัฒนาขึ้นไปตามประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป มีความคิดความรู้สึกที่เป็นเหตุเป็นผลมากขึ้น จึงให้ความสำคัญกับเรื่องของครอบครัว ในด้านกฎหมาย ความรักความเอาใจใส่สูงกว่าด้านชีวภาพ ในขณะที่บุคคลที่มีสติปัญญาชั้นรูปธรรมก็จะให้ความสำคัญและยึดมั่นในประสบการณ์เดิม จึงทำทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพสูง และเป็นไปตามการพัฒนาทัศนคติของบุคคลที่ว่าทัศนคติของบุคคลจะพัฒนาไปได้จากสาเหตุ 3 ประการก็คือ บุคคลได้มีโอกาสติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เกิดจากการที่บุคคลถ่ายทอดแบบอย่างการกระทำหรือความคิดของคนอื่น ๆ เป็นของตนและการที่บุคคลพยายามที่จะสนองความต้องการเหล่านี้จะเป็นสาเหตุให้ทัศนคติเปลี่ยนไปตามประสบการณ์และสภาพแวดล้อม (ประไพ คุณจักร . 2516 : 12)

2.4 โครงสร้างครอบครัว พบว่าบุคคลที่มีโครงสร้างครอบครัวสมบูรณ์และโครงสร้างครอบครัวไม่สมบูรณ์มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวไม่แตกต่างกัน และเมื่อตรวจสอบคะแนนค่าเฉลี่ยของทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว พบว่าบุคคลที่มีโครงสร้างครอบครัวสมบูรณ์มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวแต่ละด้าน และทัศนคติโดยรวมสูงกว่าบุคคลที่มีโครงสร้างครอบครัวไม่สมบูรณ์ แต่สูงไม่มากพอที่จะทำให้นัยสำคัญ การที่ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานอาจเนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้อาศัยอยู่ในชุมชนต่างจังหวัดมีสถานภาพเป็นทั้งครอบครัวขยายและครอบครัวเดี่ยว ซึ่งยังคงมีบ้านเรือนอยู่ใกล้เคียงหรืออยู่ในชุมชนเดียวกัน ยังมีการติดต่อไปมาหาสู่ระหว่างบิดา มารดา หรือญาติพี่น้องอยู่เสมอ ซึ่งอาจทำให้สมาชิกในครอบครัวไม่สมบูรณ์ได้รับการช่วยเหลือดูแลประคับประคองการให้กำลังใจ เป็นที่ปรึกษา แทนบิดา หรือมารดาที่ครอบครัวขาดไปซึ่งอาจทำให้โครงสร้างครอบครัวสมบูรณ์ และครอบครัวไม่สมบูรณ์มีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวไม่ต่างกัน อีกทั้งปัจจุบันบทบาท

หน้าที่ในครอบครัว สามมี ภรรยา มีความเสมอภาคกัน ฝ่ายหญิงมีบทบาทในการทำงานช่วยเหลือครอบครัวมากขึ้น รวมทั้งมีส่วนร่วมในการดูแลกิจการของครอบครัว อัตราการหย่าร้างของครอบครัวในสังคมสมัยใหม่มีแนวโน้มสูงขึ้น ทศนคติเกี่ยวกับการหย่าร้างเปลี่ยนไป คือไม่ได้ถือว่าการหย่าร้างเป็นเรื่องชั่วร้ายรุนแรงเหมือนเดิม นอกจากนั้นกฎหมายก็ยังเอื้ออำนวยให้มีการหย่าร้างมากขึ้น อุณหภูมิของครอบครัวเปลี่ยนจากระบบอยู่ด้วยกันแบบครอบครัวขยายที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเหนียวแน่น ไปสู่ความมีอิสระไม่ต้องดำเนินชีวิตตามที่ผู้ปกครองกำหนด การเลือกประกอบอาชีพหรือการตัดสินใจที่สำคัญอื่น ๆ แต่ละบุคคลดำเนินการเองตามที่ตนถนัดและต้องการ (ดวงใจ อังวิทยาธร. 2537 : 40-41) และจากการประกอบอาชีพของครอบครัวในปัจจุบันจะมีส่วนทำให้สมาชิกมีความใกล้ชิดสนิทสนมหรือสังสรรค์ติดต่อกันน้อยลง เช่น บิดาอาจจะออกจากครอบครัวไปทำงานในเมืองหรือต่างจังหวัด โดยทิ้งมารดาและลูก ๆ อยู่ด้วยกันตามลำพัง ในบางกรณีบิดามารดาอยู่ด้วยกันแต่ต้องนำลูกไปฝากไว้กับสถานดูแลเด็กก่อนวัยเรียน การกิจของสมาชิกครอบครัวแตกต่างไปจากเดิมมีบทบาทแตกต่างกันในงานงานที่ทำภายนอกบ้านของสมาชิกแต่ละคน การเป็นเช่นนี้ย่อมมีผลกระทบให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่มีความเหนียวแน่นลดลง การสื่อสารติดต่อกันโดยตรงแบบปฐมภูมิอาจเปลี่ยนเป็นการติดต่อแบบใช้สื่อสารทางอ้อม เช่น โทรศัพท์ จดหมาย เป็นต้น ฉะนั้นโดยทั่วไปแล้วจะเห็นว่าเมื่อสภาพสังคมชนบทได้รับอิทธิพลของสังคมเมืองมากขึ้น ความสัมพันธ์อันใกล้ชิดของสมาชิกในครอบครัวจะมีความหลวมตัวมากขึ้น (ดวงใจ อังวิทยาธร. 2537 : 40) และมีการศึกษาเกี่ยวกับครอบครัวปกติ ซึ่งครอบครัวประกอบด้วยบิดา มารดา บุตรอยู่ด้วยกัน พบว่าวัยรุ่นที่ขาดบิดาอาจเป็นผู้ที่ต้องการดูแลตนเองและครอบครัวมากกว่าวัยรุ่นจากครอบครัวปกติ จึงอาจเป็นไปได้ว่าการขาดบิดาทำให้วัยรุ่นเจริญเร็วในบางด้าน การที่เด็กขาดบิดาอาจมีอิสระและมีความเท่าเทียมกับมารดามากกว่าในครอบครัวปกติ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2536 : 229) ส่วนการประมวลผลการวิจัยในต่างประเทศเกี่ยวกับการมีและไม่มีบิดา 67 เรื่องนั้นสรุปได้ว่า มีผลต่อพฤติกรรมและสภาพจิตใจของเด็กไม่แตกต่างกันมากนัก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2536 : 230 ; อ้างอิงมาจาก Stevenson and Black. 1988)

สรุปจากงานวิจัยครั้งนี้พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับสิ่งเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย และการอาศัยอยู่ร่วมกัน โดยผู้หญิงมีคะแนนสูงกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย ความรักความ

เอาใจใส่ และการทำกิจกรรมร่วมกันสูงกว่าผู้ชาย สำหรับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวด้านชีวภาพ บทบาทครอบครัว และการอาศัยอยู่ร่วมกันผู้หญิงและผู้ชายมีสิ่งที่ไม่แตกต่างกัน ในเรื่องทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวนั้นผู้หญิงมีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านความรัก ความเอาใจใส่และ บทบาทครอบครัวสูงกว่าผู้ชาย ส่วนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ กฎหมาย การทำกิจกรรมร่วมกัน และทัศนคติโดยรวมผู้หญิงและผู้ชายมีทัศนคติไม่แตกต่างกัน สำหรับการพิจารณาตามระดับอายุ พบว่า อายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวในทุกด้าน โดยบุคคลที่มีอายุมากกว่าจะมีคะแนนสิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวด้านกฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทครอบครัว และการอาศัยอยู่ร่วมกันสูงกว่ากลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า ส่วนสิ่งที่ด้านชีวภาพ กลุ่มที่มีอายุ 7-11 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอายุน้อย มีสิ่งที่สูงกว่ากลุ่มที่มีอายุมากกว่า ในด้านทัศนคติพบว่ากลุ่มที่มีอายุมากมีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ บทบาทครอบครัวและทัศนคติโดยรวมสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่า โดยกลุ่มที่มีอายุ 17-25 ปี มีคะแนนทัศนคติสูงสุด สำหรับทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านชีวภาพ ไม่พบความแตกต่างในทุกกลุ่มอายุ ในด้านสติปัญญา พบว่าสติปัญญามีความสัมพันธ์ทางบวกกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวทุกด้าน โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นนามธรรมมีคะแนนสิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวด้านกฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกัน และการอาศัยอยู่ร่วมกันสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นรูปธรรม สำหรับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวด้านชีวภาพ กลุ่มตัวอย่างสติปัญญาขั้นรูปธรรมมีคะแนนสิ่งที่สูงกว่ากลุ่มที่มีสติปัญญาขั้นนามธรรม ส่วนสิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวด้านบทบาทครอบครัวนั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาต่างกันมีสิ่งที่ไม่แตกต่างกัน สำหรับทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวนั้นกลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นนามธรรมมีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ บทบาทครอบครัวและทัศนคติโดยรวมสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นรูปธรรม สำหรับทัศนคติด้านชีวภาพนั้นกลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขั้นรูปธรรมมีทัศนคติสูงกว่ากลุ่มที่มีสติปัญญาขั้นนามธรรม และกลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวด้านการทำกิจกรรมร่วมกันไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาตามโครงสร้างของครอบครัวพบว่า โครงสร้างของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวด้านชีวภาพ และด้านการอาศัยอยู่ร่วมกัน โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวสมบูรณ์มีคะแนนสิ่งที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวด้านกฎหมาย การทำกิจกรรมร่วมกัน และการอาศัยอยู่ร่วมกันสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวไม่สมบูรณ์ ในด้านทัศนคติกลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวต่างกันมีทัศนคติ

เกี่ยวกับครอบครัวไม่แตกต่างกัน และผลยังค้นพบอีกว่าสื่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มอายุ พบพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17-25 ปี มีสื่งกับและทัศนคติสัมพันธ์กันสูงถึง 3 ด้าน คือมีทัศนคติสัมพันธ์ทางบวกกับสื่งกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านกฎหมาย และการทำกิจกรรมร่วมกัน และมีทัศนคติที่สัมพันธ์ทางลบกับสื่งกับเกี่ยวกับครอบครัวด้านความรักความเอาใจใส่ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 12-16 ปีมีทัศนคติสัมพันธ์ทางบวกกับสื่งกับด้านกฎหมาย และกลุ่มอายุ 7-11 ปี มีทัศนคติสัมพันธ์ทางบวกกับสื่งกับด้านการอาศัยอยู่ร่วมกัน ส่วนกลุ่มอายุ 26-40 ปี ไม่พบความสัมพันธ์ของทัศนคติและสื่งกับเกี่ยวกับครอบครัว

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากงานวิจัยที่พบว่าอายุและสติปัญญา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสื่งกับเกี่ยวกับครอบครัว กล่าวคือเด็กที่มีอายุมากขึ้น และมีสติปัญญาสูงขึ้นจะมีสื่งกับเกี่ยวกับครอบครัวสูงขึ้น ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยต่างสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในแง่ของการให้ความรู้เกี่ยวกับสื่งกับของครอบครัว ด้านชีวภาพ กฎหมาย ความรักความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมร่วมกันของครอบครัว บทบาทครอบครัว และการอาศัยอยู่ร่วมกัน โดยคำนึงถึงอายุและสติปัญญาของเด็ก
2. จากผลการวิจัยที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวสมบูรณ์มีสื่งกับเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีโครงสร้างครอบครัวไม่สมบูรณ์ จากผลการวิจัยนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาสังคมนำไปใช้ในการพัฒนาสถาบันครอบครัว โดยเฉพาะกลุ่มที่มีโครงสร้างครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์เพราะสื่งกับเกี่ยวกับครอบครัวเป็นพื้นฐานของทัศนคติที่จะนำไปสู่พฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นการที่จะให้บุคคลที่มาจากโครงสร้างครอบครัวไม่สมบูรณ์ มีทัศนคติที่ดีต่อครอบครัวได้จะต้องพัฒนาสื่งกับเกี่ยวกับครอบครัวของบุคคลเหล่านั้นเสียก่อน
3. จากการวิจัยที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากมีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย และกลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขึ้นนามธรรมมีทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาขึ้นรูปธรรม จากผลการวิจัยนี้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ในการปลูกฝังทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวให้กับเด็กได้โดยคำนึงถึงอายุและสติปัญญา เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 12 ปี และมีสติปัญญาขึ้นรูปธรรม ควรได้รับการปลูกฝังทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวโดยให้

เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากครอบครัว ส่วนเด็กที่มีอายุมากกว่า 12 ปี และมีสติปัญญาชั้น
 นามธรรมการปลูกฝังทัศนคติสามารถใช้ทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ในการปลูกฝังโดยให้เด็ก
 ได้รับประสบการณ์ตรงจากครอบครัว สถาบันการศึกษาและกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม

4. ผลการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนาและเสริมสร้างสถาบัน
 ครอบครัวให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรจะมีการศึกษาเปรียบเทียบสิ่งเกี่ยวกับครอบครัวของเด็กในชุมชนแออัด และ
 ชุมชนเมือง
2. ควรมีการเปรียบเทียบสิ่งเกี่ยวกับครอบครัวของเด็กที่มาจากรอบครัวสมบูรณ์ และ
 เด็กที่มาจากรอบครัวไม่สมบูรณ์ซึ่งมีปัญหาด้านจิตใจ เนื่องจากการขาดบิดาหรือมารดา
3. ในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 26-40 ปี ควรมีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากอาชีพหลาย
 อาชีพ เพื่อจะได้ตัวแทนที่ดีของประชากร
4. ควรมีการศึกษาสิ่งกับและทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัวของเด็กที่มาจากรอบครัวที่มีการ
 อบรมเลี้ยงดูต่างกัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หสัสววงษ์. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.
- กลุ่มเพื่อนหญิง. คู่มืออาสาสมัครส่งเสริมสิทธิสตรี. กรุงเทพฯ : สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน, 2533.
- ก่อ สวัสดิพานิชย์. ความสัมพันธ์ในครอบครัว. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2519. ✓
- การปกครอง, กรม. ประมวลสถิติงานการทะเบียน ปี 2536. กรุงเทพฯ : กองวิชาการกรมการปกครอง, 2536.
- เกื้อกูล อุอมรพัฒนะ. วิเคราะห์แบบเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. อัดสำเนา.
- คณะกรรมการด้านพัฒนาครอบครัว. การพัฒนาครอบครัว. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ. สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2539. ✓
- คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ. ครอบครัว. สำนักนายกรัฐมนตรี, 2539.
- จรรยา สุวรรณทัต และคนอื่น ๆ. ทัศนคติของปู่ ย่า ตา ยาย และปิตามารดา ที่มีต่อกันในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กและผลที่มีต่อลักษณะพฤติกรรมบางประการของเด็ก. รายงานการวิจัยฉบับที่ 33 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.
- จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์. ทัศนคติความเชื่อและพฤติกรรม : การวัด การพยากรณ์ และการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2538.
- ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ. สังคมไทย. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2522.
- ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. เด็กและวิกฤตการณ์ในครอบครัว. เชียงใหม่ : ภาควิชามนุษย-สัมพันธ์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2520. ✓
- เชิดศักดิ์ วัฒนสินธุ์. การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520. อัดสำเนา.

ชูชีพ อ่อนโรคสูง. ทัศนคติต่อการสัมภาษณ์. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยา
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน, 2518.

_____. เอกสารประกอบการสอนจิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : วรุณการพิมพ์,
2518.

ดวงใจ อังควิทยธร. การเปลี่ยนแปลงในสถาบันครอบครัว : ศึกษากรณีเปรียบเทียบระหว่าง
ครอบครัวที่สมาชิกและไม่มีสมาชิกทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอบางประกง
จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2537. อัดสำเนา.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ. ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ใน
ภาวะเสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกัน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ ประสานมิตร, 2536.

ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์. อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการพัฒนาทางสติปัญญาและความสามารถ
ในการเข้าใจบุคคลอื่น. รายงานการวิจัยฉบับที่ 2 ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.

ทวีรัสมิ ธนาคม. ครอบครัวสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : วิบูลย์การพิมพ์, 2524.

ธวัช ทิพย์พิทักษ์. การศึกษามลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ เจตคติต่อการสอนวิชาวิทยาศาสตร์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้เทปโทรทัศน์ประกอบ.
ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2532. อัดสำเนา.

ณรงค์ศักดิ์ ทะละภักดิ์. "อิทธิพลของครอบครัวต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ," แนะแนว. 17(87) :
32-50 ; มิถุนายน-กรกฎาคม 2526.

นิดา ศรีไพโรจน์. สถิติอนพาระเมตริก. มหาสารคาม : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2533.

นิยม บุญมี. ครอบครัวสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.

- นิยม บุญมี. รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาสถานภาพครอบครัวของชาวชนบทในหมู่บ้านดินดำ จังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม : ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2530.
- บุญเสริม ฤทธาภิรมณ์. "การเรียนรู้แบบสร้างความคิดรวบยอด," ประชากรศึกษา. 31(7) : 6 - 17 ; กุมภาพันธ์ 2523.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2526.
- แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 พ.ศ.2535-2539. คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2536.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538.
- พยอม วงษ์พราม. ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง โรงเรียนสวัสดิ์วิทยา กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- พิชญ์ กัมพอง. รายงานการวิจัยเรื่อง สถาบันครอบครัวในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2516.
- ไพฑูรย์ เครือแก้ว ณ ลำพูน. ลักษณะสังคมไทย. กรุงเทพฯ : บริษัทพิช, 2518.
- ไพโรจน์ กัมพูสิริ. ย่อหลักกฎหมายครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : นิติกรรม, 2534.
- ไพศาล หวังพานิช. การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2526.
- รวิวรรณ อังคนุรักษ์พันธุ์. การวัดทัศนคติเบื้องต้น. ชลบุรี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2533.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525. พิมพ์ครั้งที่ 2. อักษรเจริญทัศน์, 2526.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2536.

วิจิตร วสุวานิช. "ครอบครัวกับการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก," การพัฒนาพฤติกรรมเด็ก. เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาหน่วยที่ 6-10 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2524.

วิชัย วงษ์ใหญ่. "การเรียนการสอนความคิดรวบยอด," วารสารการวิจัยทางการศึกษา. 19(3) ; กรกฎาคม - กันยายน 2532.

วีระเกียรติ ภูศิริ. การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้านความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์เรื่อง รูปทรงและปริมาตรจากภาพแบบสมบูรณืกับแบบต่อเนื่องโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

สนองชาติ เศรษฐโรจน์. การศึกษาเปรียบเทียบความคิดรวบยอดและความคงทนของความคิด รวบยอดในเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยวิธีสอนแบบเสนอสิ่งเร้า-ถาม-ตอบ-สรุป กับวิธีสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.

สนิท สมักรการ. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับพัฒนาการของสังคม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2525.

_____. "ครอบครัวระบบครอบครัวและการเมืองไทย," ใน เอกสารวิชาชุดสังคม และวัฒนธรรมในการเมืองไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528.

_____. มีเงินก็นับว่าน้อง มีทองก็นับว่าพี่. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2519.

สวนา พรพัฒน์กุล. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : แสงรุ่งการพิมพ์, 2522.

- สุชา จันทน์เอม. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.
- _____. จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2523.
- _____. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2529.
- สุนทรี ศุภวงศ์. การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะวิทยาศาสตร์และคณะสถาปัตยกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต่อกิจกรรมนิสิต. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517. อัดสำเนา.
- สุพัตรา สุภาพ. ปัญหาสังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2533.
- _____. สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2518.
- _____. สังคมและวัฒนธรรมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2531.
- เสริมศรี เวชชะ. การวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกกลุ่มสตรีที่ใช่และไม่ใช้บริการ การตรวจมะเร็งปากมดลูกระยะแรก. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อัดสำเนา.
- โรสกา ขปิลมัน และคนอื่น ๆ. การศึกษารูปแบบของครอบครัวไทยที่พึงปรารถนาในสังคมเมืองในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สมาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, 2534.
- อัญชลี วงศ์ทางสวัสดิ์. "ผลกระทบของการหย่าร้างต่อลูก," จิตวิทยาคลินิก. 19(2) : 31 - 36 ; กรกฎาคม - ธันวาคม 2531.
- อาคม จันทรสุนทร. "ความคิดรวบยอดและหลักการ," คุรุปริทัศน์. 4(47) : 52 ; สิงหาคม 2522.
- Allport, Gordon W. "Attitude in a Machison ed.," Handbook at Serial Psychology. Glalk University Press, 1935.
- Amato, R. Paul. "Parental Divorce and Attitudes toward Marriage and Family Life," Journal of Marriage and the Family. 453 - 461 ; 1988.

- Ausubel, David P. and Edmund V. Sullivan. Theory of Problem of Children Development. New York : London, Grune Straton, Inc., 1970.
- Borduin, C.M. B.J. Mann. "Development of the Concept of Family in Elementary School Children," Journal of Genetic Psychology. 151 : 33 - 43 ; 1990.
- Bourne, Lyle E. Human Conceptual Behavior. Boston, Allyn, Bacon Inc., 1966.
- Bruner, I.S. Jacqueline I. Goodnow and George A. Austin. A Study of Thinking. New York : John Wiley & Sons, 1957.
- Carroll, John B. Language and Thought. New York : Prentice-Hall, Inc., 1964.
- De Cecco, I.P. The Psychology of Learning and Instruction Education Psychology. New Jersey : Prentice Hall, Inc, Englewood Cliffs, 1963.
- Gilby, R.L. and D.R. Pederson. The Development of the Child's Concept of Family Canadian Journal of Behavioral Science. 14 : 110-121 ; 1982.
- Guilford, J.P. General Psychology. New Jersey : Nostrand Company Inc., 1952.
- Horton, P.B. and G.L. Hunt. Sociology. 4th ed. New York : McGraw-Hill Book Company, 1976.
- Jacobson, Leonard I. "Relationship of Intelligence and Mediating Process to Concept Learning," Journal of Education Psychology. 66 : 109 - 112 ; 1967.

- Kulka, Richard A. and Helen Weingarten. "The Long-term Effects of Parental Divorce in Childhood on Adult Adjustment," Journal of Social Issues. 35 : 50-78 ; 1979.
- Lindsmith, A.R. and A.D. Strauss. Social Psychology. New York : The Dryden Presse Inc, 1957.
- Maccoby, E.E. "Different reproductive strategies in males and females," Child Development. 62 : 676 - 681, 1991.
- Moore, N.V. "Cognitive Level, intactness of family, and sex in relation to the child's development the concept of family," Dissertation Abstracts International. 37 : 41173 - 41183, 1977.
- Judith, Newman L., Laura R. Roberts and Christine R. Syre.
"Concepts of Family Among Child and Adolescents : Effect of Cognitive Level, Gender and Family Structure," Developmental Psychology. 29(6) : 951 - 962 ; 1993.
- Nye, F. IVAN and Berardo M. Felix. The Family : It Structure and Interaction. New York : Mocmillon Publishing Co, Inc., 1973.
- Phuphibul, R. Family Development Theory and Family Nursing. TJN. 39(2) : 122 - 139 ; 1990.
- Piaget, J. and B. Inhelder. The Psychology of the Child. New York : Weaver, Helon, Basicbooks, 1969.
- Potter, J.M. "Thai Peasant Social Structure Chicago : The University About Parenting," Developmental Psychology. 20 : 1017 - 1025 ; 1984.

Russel, David H. "Six Studies of Children's Understanding of Concepts," Elementary School Journal. 63 : 255 - 260 ; February, 1993.

Schneider, P.M. American kinship : A cultural account. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice - Hall, 1968.

Triandis, Harry C. Attitude and Attitude Change. New York : John Wiley & Son, Inc., 1971.

Watson W. Malcolm and Terry Angott-Kwan. "Development of Family - Role Concepts in School - age children," Development Psychology. 20(6) : 953 - 959 ; 1984.

Wedemeyer, N.V, M.H. Bickhard, and R.G. Cooper. "The development of Structural complexity in the child's concept of family : The effect of cognitive stage, sex and intactness of family," Journal of Genetic Psychology. 150 : 341 - 357 ; 1989.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสอบถามฉบับนี้ประกอบด้วย 4 ตอนด้วยกันคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เพื่อวัดสติปัญญา

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว

ตอนที่ 4 แบบสัมภาษณ์สิ่งกีดขวางเกี่ยวกับครอบครัว

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง [] หน้าข้อความ
ตามสถานภาพของท่านในปัจจุบัน

1. เพศ [] ชาย [] หญิง

2. อายุ.....ปี

3. สถานภาพการสมรสของบิดามารดา

[] บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	[] บิดาเสียชีวิต
[] บิดามารดาหย่าร้าง	[] มารดาเสียชีวิต
[] บิดามารดาแยกกันอยู่	[] บิดามารดาแยกกันอยู่

เพราะหน้าที่การงาน

4. สถานภาพของผู้ตอบ (นักเรียน)

[] โสด	
[] แต่งงานแล้วและอยู่ด้วยกัน	[] เป็นหม้าย
[] แยกกันอยู่	[] หย่าร้าง

ช่องนี้สำหรับ
ผู้วิจัย

1.....

2.....

3.....

4.....

5. ระดับการศึกษา

☐ ประถมศึกษา	☐ มัธยมศึกษา
☐ ประกาศนียบัตร	☐ อนุปริญญา
☐ อุดมศึกษา	

ช่องนี้สำหรับ
ผู้วิจัย

5.....

6. อาชีพ

☐ นักเรียน	☐ นักศึกษา
☐ รับราชการ	☐ ค้าขาย
☐ อื่น ๆ	

6.....

7. บ้านของท่านมีคนอาศัยอยู่ทั้งหมด.....คน ดังนี้

(ตอบได้มากกว่า 1 ช่อง)

☐ ตัวผู้ตอบแบบสอบถาม	☐ อา....คน
☐ บิดา	☐ ปู่
☐ มารดา	☐ ย่า
☐ พี่.....คน	☐ ตา
☐ น้อง.....คน	☐ ยาย
☐ ลูก.....คน	☐ แม่เลี้ยง
☐ ป้า.....คน	☐ พ่อเลี้ยง
☐ น้า.....คน	☐ ผู้อาศัย.....คน

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์วัดทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว

คำชี้แจง ข้อคำถามเกี่ยวกับครอบครัวทั่วไป ให้นักเรียนอ่านข้อความและพิจารณาเลือกคำตอบ
ให้ตรงกับความรู้สึกและความคิดเห็นของตนเองให้มากที่สุด โดยกาเครื่องหมาย (✓)
ลงในช่องคำตอบเพียงคำตอบเดียว

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. คนที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน ไม่จำเป็นต้องอุปการะ เลี้ยงดูกัน.....					
2. สมาชิกครอบครัวควรมีส่วนร่วมในการ ทำงานบ้าน.....					
3. สมาชิกครอบครัวควรดูแลเอาใจใส่อย่าง ใกล้ชิด เมื่อคนใดคนหนึ่งไม่สบาย.....					
4. ครอบครัวที่มีญาติพี่น้องอยู่ด้วยกัน หลายคนทำให้สมาชิกรู้สึกห่างเหิน ไม่เป็นกันเอง.....					
5. ผู้ใหญ่พึงเป็นผู้ตัดสินใจให้กับสมาชิกใน ครอบครัว.....					
6. สมาชิกครอบครัวควรเข้าใจความรู้สึก ของกันและกัน.....					
7. สามีภรรยาที่ไม่มีลูก ความผูกพันใน ลักษณะครอบครัว เกิดขึ้นยาก.....					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
8. ลูกไม่สนใจไม่กล้าเดิน ถือว่าเป็นการ ถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสายเลือด.....					
9. พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ควร เป็นผู้เลือก กลุ่มเพื่อนให้ลูก.....					
10. สมาชิกในครอบครัวแสดงความรักต่อท่าน ด้วยการช่วยแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล.....					
11. พ่อแม่มีหน้าที่เลี้ยงดูลูกตลอดชีวิต.....					
12. การมีลูกทำให้ความสัมพันธ์ของสามี ภรรยามั่นคงขึ้น.....					
13. ลูกชายจะต้องกระทำตามปรารถนา ของพ่อแม่เสมอ.....					
14. ท่านอดใจเมื่อต้องขอคำแนะนำจาก ญาติผู้ใหญ่ในบ้าน.....					
15. พ่อแม่มีหน้าที่ฝึกอบรมมาให้ลูกทำในสิ่งที่ดี เพื่อตัวของลูกเอง.....					
16. เมื่อลูกทำผิดพ่อแม่ควรสอนโดยเปรียบ เทียบกับพี่น้องหรือเด็กอื่น.....					
17. สามีเป็นหัวหน้าครอบครัว จึงควรเป็น ผู้ปกป้องภรรยา.....					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
18. ผู้ที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของครอบครัว ทุกอย่างคือคนที่ใหม่เป็นตัวของตัวเอง.....					
19. สมาชิกครอบครัวควรมีงานอดิเรกเหมือนกัน เช่น บลูตันไม้ เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น.....					
20. ความรักและการเอาใจใส่ของพ่อแม่ จะทำให้ลูกรู้สึกว่าเขาเป็นเด็กของ ครอบครัวตลอดเวลา.....					
21. ผู้ใหญ่เป็นผู้ตัดสินใจให้กับสมาชิกใน ครอบครัวทุกครั้งเมื่อมีปัญหา.....					
22. การเลี้ยงดูปู่ย่าตายายเป็นภาระที่ ลูกหลานต้องจ่ายออมปฏิบัติ.....					
23. ครอบครัวควรมีกฎระเบียบให้สมาชิกใน ครอบครัวปฏิบัติ.....					
24. สมาชิกครอบครัวควรมีความเชื่อ เกี่ยวกับการเมืองศาสนาและ วัฒนธรรมที่คล้ายกัน.....					
25. เมื่อถึงวันหยุดสมาชิกครอบครัวมักพอใจ ที่ได้ทำกิจกรรมของตนเอง.....					
26. ท่านคิดว่าการอยู่พร้อมหน้ากัน ทำให้ ครอบครัวมีความสุข.....					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
27. การตามใจลูกที่มีขอบเขตถือว่าเป็น การแสดงความรักของพ่อแม่.....					
28. ลูกมีหน้าที่จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านต่าง ๆ ให้แก่พ่อแม่ยามแก่เฒ่า....					
29. การรับประทานอาหารนอกบ้านร่วมกัน ของสมาชิกในครอบครัว จะช่วยสร้าง บรรยากาศที่อบอุ่น.....					
30. การออกกฎระเบียบให้สมาชิกครอบครัว ปฏิบัติต้องเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่เท่านั้น...					
31. วิฤติการณ์ของครอบครัวน่าจะเกิด จากความอ่อนล้าของความสัมพันธ์ ทางสายเลือด.....					
32. ดูว่าให้ดูหางดูนางให้ดูแม่ดูให้แน่ต้องดู ถึงยาย คากสาวนี้เป็นการให้ความ สำคัญของความสัมพันธ์ทางสายเลือด..					
33. พ่อแม่ไม่ต้องเลี้ยงดูลูกเมื่อลูกบรรลุนิติ ภาวะ เป็นผู้ใหญ่แล้ว.....					
34. การจดทะเบียนสมรสเป็นหลักประกัน ความมั่นคงของผู้หญิง.....					

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
35. สามีต้องยกย่องภรรยาตามฐานะ					
36. ปัจจุบันการเลี้ยงดูครอบครัวเป็น หน้าที่ของผู้นำครอบครัวเท่านั้น					
37. บทบาทที่สำคัญของภรรยาคือการ เป็นแม่ของลูก					
38. ความรักความผูกพันของบุคคลจะมี มากขึ้นถ้ามาจากสายเลือดเดียวกัน					
39. การจดทะเบียนสมรสทำให้ชีวิตคู่ มีความมั่นคง					
40. เมื่อถึงวันหยุดสมาชิกทุกคนควรมี ส่วนร่วมในการตัดสินใจทำกิจกรรม ร่วมกัน					

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับครอบครัว

คำชี้แจง

1. ลักษณะของแบบสอบถามเป็นการเสนอสถานการณ์ต่าง ๆ ำให้ท่านพิจารณาว่าสถานการณ์ในแต่ละข้อเป็นครอบครัวหรือไม่ แต่ละสถานการณ์ไม่มีคำตอบผิดหรือถูก เพราะแต่ละคนย่อมมีเกณฑ์ในการกำหนดครอบครัวไม่เหมือนกัน

2. ขอให้ท่านตอบคำถามทุกข้อ โดยการกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน []
หน้าคำตอบแล้วบันทึกอธิบายคำตอบด้วยว่าทำไมจึงคิดเช่นนั้น

สำหรับผู้วิจัย

1. นายสมชายและนางอารีแต่งงานกันแล้วเขาทั้ง 2 คน อาศัยอยู่ด้วยกัน
ช่วยกันทำงานและดูแลเอาใจใส่ต่อกัน แต่เขายังไม่มีบุตร เขาเป็นครอบครัวหรือไม่

[] เป็น	[] ไม่เป็น	()
ทำไมจึงคิดเช่นนั้น.....		() ()
.....		()
.....		()
.....		()

2. นายบุญโชติและนางวรรณิเป็นสามีภรรยากัน มีลูกชายชื่อมานะ ลูกสาวชื่อมณี เขาช่วยกันเลี้ยงดูมานะและมณีด้วยความรักและเอาใจใส่ ทั้ง 4 คนช่วยกันปลูกผักและเลี้ยงไก่ในการประกอบอาชีพ เขา 4 คนอาศัยอยู่ด้วยกัน พวกเขาเป็นครอบครัวหรือไม่

[] เป็น

[] ไม่เป็น

()

ทำไมจึงคิดเช่นนั้น.....

() ()

.....

()

.....

()

.....

()

3. นายบุญโชติ นางวรรณิ พามานะไปเยี่ยมมณีเดือนละครั้งในวันหยุด เนื่องจากมณีต้องไปเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ และพักอาศัยอยู่ที่หอพัก มณีเป็นคนหนึ่งของครอบครัวมานะหรือไม่

[] เป็น

[] ไม่เป็น

()

ทำไมจึงคิดเช่นนั้น.....

() ()

.....

()

.....

()

.....

()

4. นายวิทยาและนางพองพรรณเป็นสามีภรรยากัน มีลูกชาย 1 คน คือ จ่าลอง
 นายวิทยาและนางพองพรรณได้รับด.ญ.ศิริลักษณ์มาเลี้ยงดูด้วยความรักและเอาใจใส่
 ในฐานะบุตรบุญธรรมทั้ง 4 คนอาศัยอยู่ด้วยกัน ศิริลักษณ์เป็นคนหนึ่งในครอบครัว
 ของจ่าลองหรือไม่

☐ เป็น	☐ ไม่เป็น	()
ทำไมจึงคิดเช่นนั้น.....		() ()
.....		()
.....		()
.....		()

5. สมชายและพ่อแม่ไปหาปู่และย่าของเขาหลายครั้งในหนึ่งปี โดยเฉพาะในช่วง
 วันหยุด ปู่ และย่าจะเตรียมขนมที่สมชายชอบรับประทานไว้ให้ และเล่านิทานให้
 สมชายฟัง ปู่และย่า เป็นคนในครอบครัวสมชายหรือไม่

☐ เป็น	☐ ไม่เป็น	()
ทำไมจึงคิดเช่นนั้น.....		() ()
.....		()
.....		()
.....		()

6. ถ้าปู่และย่าของสมชายไม่เคยพบเห็นสมชายเลย เพราะอาศัยอยู่ต่างจังหวัด

ไกลจากบ้านของสมชาย พวกเขายังคงเป็นครอบครัวเดียวกันกับสมชายหรือไม่

[] เป็น

[] ไม่เป็น

()

ทำไมจึงคิดเช่นนั้น.....

() ()

.....

()

.....

()

.....

()

7. ลุงป้าและลูกชายเป็นญาติของโกลและมาลี พวกเขาอาศัยอยู่คนละบ้านกับ

โกลและมาลี พวกเขาจัดเป็นครอบครัวเดียวกันกับโกลและมาลีหรือไม่

[] เป็น

[] ไม่เป็น

()

ทำไมจึงคิดเช่นนั้น.....

() ()

.....

()

.....

()

.....

()

8. สมใจเป็นเพื่อนของบุญเลิศ เธออาศัยอยู่กับบุญเลิศและพ่อแม่ของบุญเลิศ

เนื่องจากพ่อและแม่เสียชีวิต สมใจเป็นคนไปขออาศัยอยู่กับครอบครัวของบุญเลิศ

โดยพ่อแม่ของบุญเลิศอุปการะเลี้ยงดูสมใจและให้เรียนหนังสือที่เดียวกับบุญเลิศ

ทุกคนช่วยกันทำสวน สมใจเป็นคนในครอบครัวบุญเลิศหรือไม่

[] เป็น

[] ไม่เป็น

()

ทำไมจึงคิดเช่นนั้น.....

() ()

.....

()

.....

()

.....

()

9. นางดวงดาวมีลูกสาวคือปราณีและลูกชายคือมานะ นางดวงดาวมีอาชีพค้าขายเพื่อเลี้ยงดู ลูก และดูแลลูกด้วยความรักและเอาใจใส่ พวกเขาอาศัยอยู่ด้วยกันเพียง 3 คนเท่านั้น พวกเขา 3 คน เป็นครอบครัวหรือไม่

[] เป็น [] ไม่เป็น ()

ทำไมจึงคิดเช่นนั้น..... () ()

..... ()

..... ()

..... ()

10. สมจิตมีลูกคือดวงใจอาศัยอยู่ด้วยกัน สมจิตและประทีปเป็นเพื่อนที่รักกัน เขา 2 คนช่วยเหลือกันและเปิดร้านเสริมสวยร่วมกัน แต่อาศัยอยู่คนละบ้าน ประทีปเป็นคนหนึ่งในครอบครัวสมจิตหรือไม่

[] เป็น [] ไม่เป็น ()

ทำไมจึงคิดเช่นนั้น..... () ()

..... ()

..... ()

..... ()

11. นายหมึกและลูกชายชื่อต.ช.ทองอาศัยอยู่ด้วยกันเพียง 2 คน นายหมึก
ทำงานเป็นครูและเลี้ยงดูทองด้วยตัวเอง หลังเลิกงาน นายหมึกและทองช่วยกัน
ปลูกผักขายเพื่อเป็นรายได้พิเศษ ทองช่วยพ่อทำงานบ้านได้บ้าง เขา 2 คน
เป็นครอบครัวหรือไม่

☐ เป็น

☐ ไม่เป็น

()

ทำไมจึงคิดเช่นนั้น.....

() ()

.....

()

.....

()

.....

()

12. ถ้าแม่และพ่อของแดงแยกกันอยู่เป็นเวลานานหลายปี และแดงไม่เคยพบเห็น

แม่เลย แดงอาศัยอยู่กับพ่อและปู่ย่า แม่ของแดงยังคงเป็นคนในครอบครัวของแดงหรือไม่

☐ เป็น

☐ ไม่เป็น

()

ทำไมจึงคิดเช่นนั้น.....

() ()

.....

()

.....

()

.....

()

13. ถ้านายถนอมพ่อด.ช.ประวีณแต่งงานใหม่กับสมศรี และเขาทั้ง 2 คนอาศัย
อยู่บ้านเดียวกับ ด.ช.ประวีณ นายถนอมทำงานนอกบ้าน สมศรีเป็นแม่บ้าน และ
ช่วยนายถนอมเลี้ยงดู ด.ช.ประวีณด้วยความเอาใจใส่ สมศรีและ ด.ช.ประวีณ
ช่วยกันขายผลไม้ที่บ้าน สมศรีเป็นคนครอบครัวเดียวกับด.ช.ประวีณหรือไม่

[] เป็น

[] ไม่เป็น

()

ทำไมจึงคิดเช่นนั้น.....

() ()

.....

()

.....

()

.....

()

14. ถ้าสมศรีเคยมีลูกจากการแต่งงานมาก่อน ลูกของสมศรีชื่อ ด.ช.ดำ
สมศรีนำลูกของเธอมาอยู่กับนายถนอมและด.ช.ประวีณ ทั้งหมดอาศัยอยู่ด้วยกัน
ทุกคนช่วยกันเลี้ยงดูด.ช.ดำ ด.ช.ประวีณ ด.ช.ดำ ช่วยสมศรีขายผลไม้ที่บ้าน
ด.ช.ดำ เป็นคนหนึ่งของครอบครัวด.ช.ประวีณหรือไม่

[] เป็น

[] ไม่เป็น

()

ทำไมจึงคิดเช่นนั้น.....

() ()

.....

()

.....

()

.....

()

15. ถ้าด.ช.ประวิณย้ายออกไปอยู่ที่หอพัก ภรรยาใหม่ของพ่อ (คือสมศรี)

ยังคงเป็นคนในครอบครัวของด.ช.ประวิณหรือไม่

[] เป็น [] ไม่เป็น ()

ทำไมจึงคิดเช่นนั้น..... () ()

..... ()

..... ()

..... ()

16. มานะมีน้องชายชื่อคมศักดิ์และน้องสาวชื่อพรทิพย์ เขาทั้ง 3 คนอาศัยอยู่ด้วยกัน

และดูแลซึ่งกันและกัน พวกเขาจัดเป็นครอบครัวหรือไม่

[] เป็น [] ไม่เป็น ()

ทำไมจึงคิดเช่นนั้น..... () ()

..... ()

..... ()

..... ()

17. นายสนิทและภรรยาคือนางแจ่มใสและบุตรชายอาศัยอยู่ด้วยกัน ทุกคนต่าง

ทำหน้าที่ของตนเองแต่เขาไม่รักกัน พวกเขาจัดเป็นครอบครัวหรือไม่

[] เป็น [] ไม่เป็น ()

ทำไมจึงคิดเช่นนั้น..... () ()

..... ()

..... ()

..... ()

18. นางสาวอาริยาและนางสาวชุติมาเป็นเพื่อนสนิทกัน เขาอาศัยอยู่ด้วยกัน
เขาดูแลเอาใจใส่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เขา 2 คนเป็นครอบครัวหรือไม่

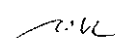
[] เป็น [] ไม่เป็น ()
ทำไมจึงคิดเช่นนั้น..... () ()
..... ()
..... ()
..... ()

19. นายดุสิตและภรรยานางอาริยาเลี้ยงดูบุญศรีเป็นบุตรบุญธรรม เขา 3 คน
อาศัยอยู่บ้านเดียวกัน ทุกคนต่างช่วยกันทำงาน พวกเขาเป็นครอบครัวหรือไม่

[] เป็น [] ไม่เป็น ()
ทำไมจึงคิดเช่นนั้น..... () ()
..... ()
..... ()
..... ()

20. นางวรรณมีลูกชายชื่ออานวยและลูกสาวชื่อสมสุข ทั้ง 3 คนอาศัยอยู่ด้วยกัน
สมสุขมีคู่หมั้นแล้วชื่อจรรย์ ทุกคนช่วยนางวรรณทำขนมขาย หลังจากสมสุขและจรรย์
แต่งงานกันแล้ว ยังคงอยู่ในบ้านหลังเดิม จรรย์เป็นคนหนึ่งในครอบครัวนางวรรณ
หรือไม่

[] เป็น [] ไม่เป็น ()
ทำไมจึงคิดเช่นนั้น..... () ()
..... ()
..... ()
..... ()

ตอนที่ 4 แบบสัมภาษณ์เพื่อวัดสติปัญญา

คำชี้แจง ลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์เพื่อวัดสติปัญญารายบุคคล ซึ่งมีกิจกรรมที่ใช้

ทดสอบ 4 กิจกรรม

- คือ 1. กิจกรรมการอนุรักษ์มวลสาร 3. กิจกรรมการอนุมาน
2. กิจกรรมการรวมประเภท 4. กิจกรรมการคิดด้านการรวม

4.1 แบบวัดสติปัญญาขั้นรูปธรรมมี 2 กิจกรรม คือ

1. กิจกรรมอนุรักษ์มวลสาร 2. กิจกรรมการรวมประเภท

คำถาม/การกระทำของผู้ทดสอบ

คำตอบ/การกระทำของผู้ถูกทดสอบ

แบบทดสอบสั้งกับการอนุรักษ์มวลสาร

1. ทำความคุ้นเคยกับเด็ก ถามรายละเอียด
ส่วนตัวของเด็ก เช่น ชื่อ...นามสกุล...
2. วันนี้คุณครูมีสิ่งสนุก ๆ จะให้นักเรียน(อาจ
เรียกชื่อเด็ก) ทำ ขอให้นักเรียนตอบ
คำถามของครูด้วย นักเรียน (ชื่อเด็ก)
ไม่ต้องกลัวว่าจะตอบผิด เพราะไม่มีการ
ตัดสินว่าได้หรือตก นักเรียน (ชื่อเด็ก)
คิดอย่างไรก็ขอให้ตอบอย่างนั้น
3. แนะนำอุปกรณ์
 - นี่คือลูกบอลซึ่งทำด้วยดินน้ำมันมีขนาด
เท่ากัน 2 ลูก
 - ผู้ทำการทดสอบเอาลูกบอล 2 ลูกให้
นักเรียนดู

คำถาม/การกระทำของผู้ทดสอบ

คำตอบ/การกระทำของผู้ถูกทดสอบ

- "ลูกบอล 2 ลูกนี้ มีเนื้อดินน้ำมันเท่ากัน
หรือไม่"

ก

ข

ก = ข

ก. ถ้ากลุ่มตัวอย่างตอบว่า "ไม่เท่ากัน"

- "ลูกไหนมีดินน้ำมันมากกว่า"

(รอให้เด็กตอบ)

- "ทำอย่างไรลูกบอลทั้ง 2 ลูกจึงจะ
เท่ากัน นักเรียน(ชื่อเด็ก) จะแก้ไข
ได้อย่างไร"

- ให้กลุ่มตัวอย่างลงมือทำการปรับ
แก้ไขให้เท่ากัน

ข. หลังจากปรับลูกบอลแล้ว (กลุ่มตัวอย่าง
ปรับ)

- "ตอนนี้ลูกบอล 2 ลูกมีดินน้ำมันเท่า
กันแล้วหรือไม่"

คำถาม/การกระทำของผู้ทดสอบ	คำตอบ/การกระทำของผู้ถูกทดสอบ
ค. ถ้ากลุ่มตัวอย่างตอบว่า - เท่ากัน = ดำเนินการทดสอบต่อไป - ไม่เท่ากัน = จะให้ทำจนเท่ากัน (เว้นแต่เด็กทำต่างกันมากจริง จึงยุติการทดสอบ) 4. เปลี่ยนรูปครั้งที่ 1 ครูปั้นดินน้ำมันก้อนหนึ่งเป็นรูปยาว ๆ คล้ายไส้กรอก ดังภาพ และพูดว่า - "ดูนะครูกำลังทำอะไร ดินน้ำมัน 2 ก้อนนี้ (ชี้ที่ก้อน ก และก้อน ค) ยังมีเนื้อดินน้ำมันเท่ากันหรือไม่" - ถ้ากลุ่มตัวอย่างตอบว่า "ไม่เท่ากัน" ก ข ก = ข ก ค ก = ค - "ก้อนไหนมีเนื้อดินน้ำมันมากกว่า" (รอให้เด็กตอบ) - "เพราะอะไร" บันทึกคำตอบและพฤติกรรมของนักเรียนได้	

คำถาม/การกระทำของผู้ทดสอบ	คำตอบ/การกระทำของผู้ถูกทดสอบ
5. ให้นักเรียน - ให้นักเรียนคาดคะเนว่าถ้าปั้นดินน้ำมันรูปไข่กรอกกลับมาเป็นรูปกลมตามเดิมแล้ว ดินน้ำมัน 2 ก้อนนั้นยังเท่ากันอยู่หรือไม่ (โดยผู้ทดสอบยังไม่ได้ปั้นกลับมาเป็นรูปกลม จนกว่านักเรียนจะตอบคำถามแล้ว) ก ข ก = ข - เพราะอะไร และ เปิดโอกาสให้นักเรียน - บันทึกคำตอบและพฤติกรรมของนักเรียนไว้ 6. เปลี่ยนรูปครั้งที่ 2 ปั้นดินน้ำมันก้อนหนึ่งเป็นรูปกลมแบน ๆ ดังภาพ และพูดว่า - "ดินน้ำมัน 2 ก้อนนี้ (ชี้ที่ก้อน ก และ ก้อน ง) มีเนื้อดินน้ำมันเท่ากันหรือไม่" - ถ้ากลุ่มตัวอย่างตอบว่าไม่เท่ากัน - ก้อนไหนมีเนื้อดินน้ำมันมากกว่า..... (รอให้เด็กตอบ)	

คำถาม/การกระทำของผู้ทดสอบ	คำตอบ/การกระทำของผู้ถูกทดสอบ
- เพราะอะไร ก ข ก = ข ก ง ก = ง - บันทึกคำตอบและพฤติกรรมและถามเหตุ ผลเช่นเดียวกับการเปลี่ยนรูปครั้งที่ 1 7. ให้คาดคะเน ให้นักเรียนคาดคะเนว่า ถ้าปั้นดินน้ำมันรูป กลมแบนให้กลับมาเป็นรูปกลมตามเดิมแล้ว ดินน้ำมัน 2 ก้อนยังเท่ากันอยู่หรือไม่ (โดย ผู้ทดสอบยังไม่ได้ปั้นกลับมาเป็นรูปกลมจน กว่านักเรียนจะตอบคำถามแล้ว) ก ข ก = ข	

คำถาม/การกระทำของผู้ทดสอบ

คำตอบ/การกระทำของผู้ถูกทดสอบ

- เพราะอะไร
- เปิดโอกาสให้นักเรียนนั้นเป็นรูปกลมตามเดิม
- บันทึกคำตอบและพฤติกรรมของนักเรียนไว้เช่นเดียวกับการให้คาดคะเนครั้งแรก

แบบทดสอบสั่งกับการรวมประเภท

ชุดที่ 1 ชุดภาพสัตว์

1. แนะนำอุปกรณ์

- มีภาพสัตว์จำนวน 8 ภาพ แบ่งเป็นภาพแมวจำนวน 5 ภาพ ภาพหนูจำนวน 3 ภาพ

2. ครูมีกิจกรรมที่จะให้นักเรียนคิด ให้นักเรียน

- (ชื่อเด็ก) ตอบครูตามที่นักเรียน(ชื่อเด็ก) คิดว่าอย่างไรก็ตอบอย่างนั้น

3. ครูมีภาพสัตว์หลายภาพ มีภาพแมว (ภาพละ

- 1 ตัว) และมีภาพหนู (ภาพละ 1 ตัว)
- หยิบภาพแมวให้กลุ่มตัวอย่างดูทีละภาพ ซึ่งแต่ละภาพเป็นรูปแมวที่มีลักษณะต่างกัน

คำถาม/การกระทำของผู้ทดสอบ	คำตอบ/การกระทำของผู้ถูกทดสอบ
- หยิบภาพมาให้กลุ่มตัวอย่างดูทีละภาพ ซึ่งแต่ละภาพเป็นรูปหนูที่มีลักษณะต่างกัน - เอารูปภาพแมวกับหนูมารวมเป็นกองเดียวกัน 4. กรุณาพยากรณ์ว่า หนูกองนี้มีภาพแมวมากกว่าหรือมีภาพสัตว์มากกว่า <u>ชุดที่ 2 ชุดลูกแก้ว</u> 1. แนะนำอุปกรณ์ มีลูกแก้วจำนวน 9 ลูก แบ่งเป็นลูกสีเขียวจำนวน 6 ลูก ลูกแก้วสีขาวใสจำนวน 3 ลูก 2. ครุมีลูกแก้วหลายลูกมีลูกแก้วเขียวและลูกแก้วใส - หยิบลูกแก้วให้กลุ่มตัวอย่างดูโดย - หยิบลูกแก้วเขียวให้กลุ่มตัวอย่างดูทีละลูก และหยิบลูกแก้วใสให้กลุ่มตัวอย่างดูทีละลูก - เอาลูกแก้วทั้ง 2 สี มารวมเป็นกองเดียวกัน 3. กรุณาพยากรณ์ว่า หนูกองนี้มีลูกแก้วเขียวมากกว่าหรือมีลูกแก้วมากกว่า	

4.2 แบบวัดสติปัญญาชั้นนามธรรม

คำชี้แจง

ลักษณะแบบวัดเป็นการฝึกทักษะการคิดมี 2 กิจกรรม คือ

1. กิจกรรมการอนุมาน
2. กิจกรรมการคิดด้านการรวม

แบบทดสอบการอนุมาน

ชุดที่ 1 เป็นสถานการณ์ของการรักษาและไม่รักษา

อุปกรณ์ มีบัตร 4 ใบ บอกข้อมูลที่แตกต่างกันของคน 2 คน ด้านหนึ่งแสดงอายุ อีกด้านหนึ่งเป็นข้อมูลว่าขับรถหรือไม่ขับรถ

อายุ 14 ปี	ขับรถ	ไม่ขับรถ	อายุ 18 ปี
_____	_____	_____	_____

วิธีดำเนินการทดสอบ

1. แนะนำอุปกรณ์ เป็นบัตรซึ่งบอกข้อมูลที่แตกต่างกันของคน 2 คน ด้านหนึ่งของบัตรแสดงอายุ อีกด้านหนึ่งเป็นข้อมูลว่าขับรถหรือไม่ขับรถ
2. ข้อมูลที่ได้จากบัตร เป็นสถานการณ์ที่สมมุติขึ้น โดยมีกฎว่า ถ้าคนขับรถได้ เขาต้องมีอายุมากกว่า 16 ปี
3. คำสั่ง จากสถานการณ์ดังกล่าว ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ได้บัตรที่เลือก 2 ตำแหน่ง เพื่อให้ได้สถานการณ์ที่แสดงว่า เป็นการละเมิดกฎ

ชุดที่ 2 เป็นสถานการณ์เกี่ยวกับปัญหาการใช้ห้องประชุม

อุปกรณ์ มีบัตร 4 ใบ บอกข้อมูลที่แตกต่างกันของคน 2 คน ด้านหนึ่งเป็นพฤติกรรม อีกด้านหนึ่งเป็นข้อมูลว่าถูกลงโทษหรือไม่ถูกลงโทษ

วิ่งในห้อง ประชุม	ไม่ถูก ลงโทษ	ถูกลง โทษ	เดินใน ห้องประชุม
_____	_____	_____	_____

วิธีดำเนินการทดสอบ

1. แนะนำอุปกรณ์ ข้างบนเป็นบัตรซึ่งบอกข้อมูลที่แตกต่างกันของคน 2 คน ด้านหนึ่งเป็นพฤติกรรม อีกด้านหนึ่งเป็นข้อมูลว่าถูกลงโทษหรือไม่ถูกลงโทษ
 2. ข้อมูลที่ได้จากบัตร เป็นสถานการณ์ที่สมมุติขึ้น โดยมีกฎว่า ถ้าเด็กวิ่งเล่นในห้องประชุม จะได้รับการลงโทษ
 3. คำสั่ง จากสถานการณ์ดังกล่าว ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ใต้บัตรที่เลือก
- 2 ตำแหน่ง เพื่อให้ได้สถานการณ์ที่แสดงว่า เป็นการละเมิดกฎ

แบบทดสอบการคิดด้านการรวม

- อุปกรณ์
1. มีคัลิปหนีบกระดาษสีต่าง ๆ 4 อัน มีสีแดง สีขาว สีม่วง และสีส้ม
 2. กระดาษสำหรับบันทึก
 3. ดินสอ

วิธีดำเนินการทดสอบ

ผู้ทดสอบนั่งข้าง ๆ กลุ่มตัวอย่าง และกล่าวว่า มีบางอย่างที่ครูต้องการให้นักเรียน (อาจเรียกชื่อเด็ก) คิดและทำ ครูมีคัลิปหนีบกระดาษ 4 สี คือ สีแดง (ด) สีขาว (ข) สีม่วง (ม) และสีส้ม (ส) ขอให้นักเรียน (ชื่อเด็ก) จัดกลุ่มที่เป็นไปได้ทั้งหมด จะมีกี่อันก็ได้ ซึ่งอาจจะเป็น 1 อัน 2 อัน 3 อัน หรือ 4 อัน ให้ได้มากที่สุด ใช้ตัวย่อของแต่ละสีเป็นคำตอบ และไม่ต้องคำนึงถึงลำดับ เช่น สีส้ม ขาว (ส,ข) เหมือนกับ ขาว ส้ม (ข,ส)

ในกระดาษคำตอบ ให้เขียนการเชื่อมโยงที่นักเรียน (ชื่อเด็ก) ได้จัด โดยใช้อักษรย่อของสีต่าง ๆ ในการจัด ด ใช้แทนสีแดง ข ใช้แทนสีขาว ม ใช้แทนสีม่วง และ ส ใช้แทนสีส้ม ในกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 ถ้าเขียนไม่ได้ ครูจะเป็นผู้เขียนให้ ส่วนกลุ่มอื่น ๆ ให้เขียนเอง

กระดาษคำตอบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

ตอนที่ 1 รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ

ตอนที่ 2 รายชื่อสถานศึกษาที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มยุรี กุลแพทย์ ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประณต แก้วจิม ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
4. ดร.นิยะดา จิตจรัส ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
5. อาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์ ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
7. อาจารย์อุษา ศรีจินดารัตน์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

รายชื่อสถานศึกษาที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุราษฎร์ธานี อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี
2. วิทยาลัยเทคนิคสุราษฎร์ธานี อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี
3. โรงเรียนเทพมิตรศึกษา อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี
4. โรงเรียนวัดตรณาราม อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี
5. โรงเรียนพุนพินพิทยาคม อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี
6. โรงเรียนวัดพระบรมธาตุไชยา อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี
7. โรงเรียนไชยาวิทยา อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวเสาวภา	ชื่อสกุล เอกอติศักดิ์
เกิดวันที่ 23 ธันวาคม	พุทธศักราช 2496
สถานที่เกิด	อำเภอสวี จังหวัดชุมพร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	56/11 หมู่ที่ 2 ต.มะขามเตี้ย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	วิทยากร 7 ภาควิชาการพยาบาลสูติศาสตร์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุราษฎร์ธานี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2524	ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ และผดุงครรภ์ชั้นสูงจาก วิทยาลัยพยาบาลสงขลา
พ.ศ. 2531	พยาบาลศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2540	กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร